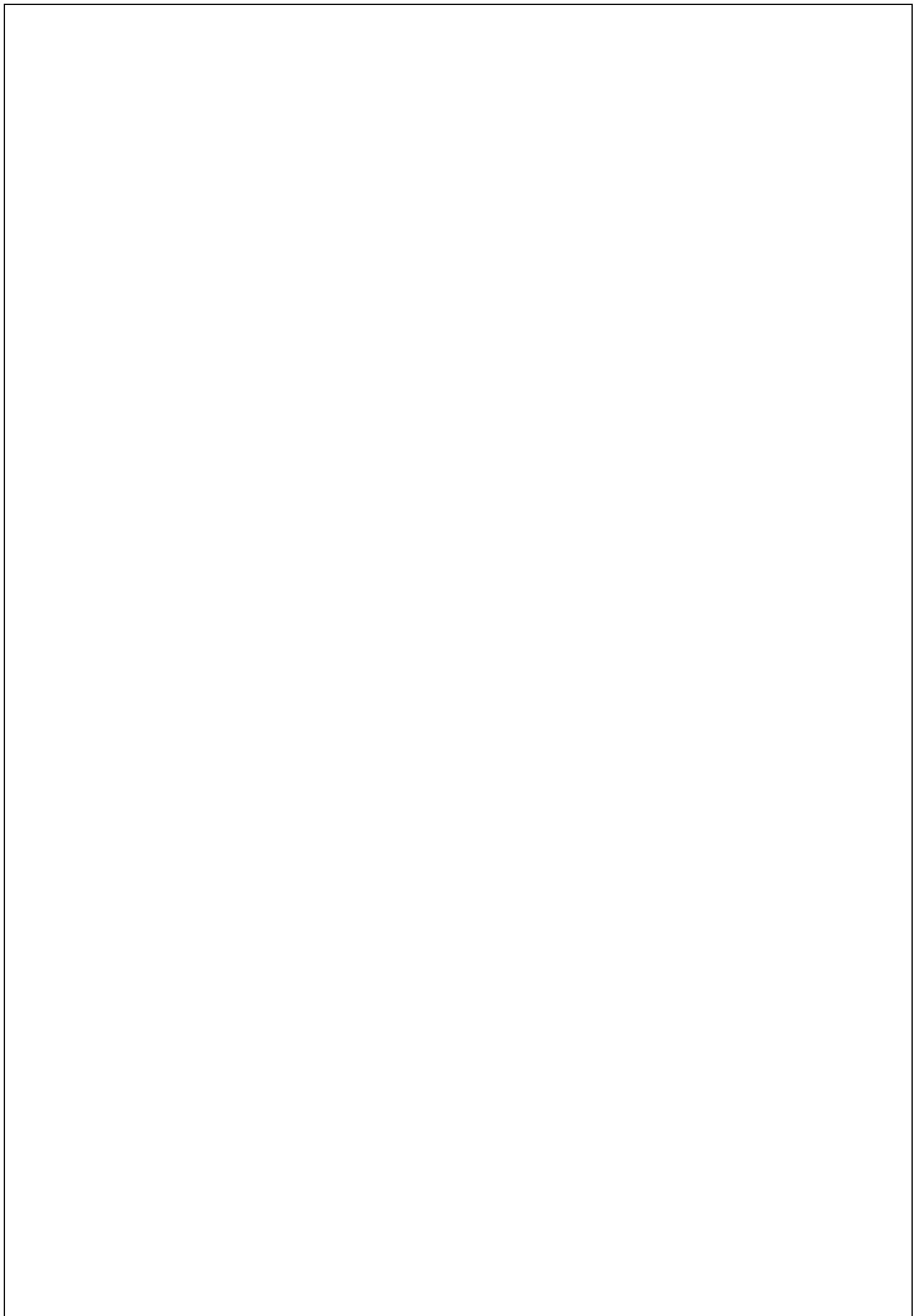

SULA KOMMUNE

BUDSJETT 2023-2026

Vedtatt

INNHOLD

1. Innleiande kommentar	Side 4
2. Økonomisk situasjon	Side 14
3. Kultur og oppvekst	Side 28
4. Helse og sosial	Side 52
5. Teknisk	Side 73
6. Økonomiplan 2023 – 2026, Drift	Side 88
7. Økonomiplan 2023 – 2026, Investeringar	Side 94
8. Obligatoriske tabellar	Side 98
9. Budsjett driftseiningane	Side 102
10 Vedtak kommunestyret, K-74/22	Side 117

1. Innleiande kommentarar

Økonomiplanen er kommunen sitt langtidsbudsjett, og skal gi eit realistisk bilet av inntekter og utgifter for dei komande fire åra. God økonomistyring og økonomisk handlefridom er nødvendig for gode kommunale tenester og god utvikling av Sulafunnet. Kommunestyret har vedtatt finansielle måltall for Sula kommune. Måltalla er knytta til gjeldsgrad, driftsresultat og oppsparte midlar. Dei finansielle måltalla gir gode siktlinjer for berekraftig kommunal økonomi.

Vedtatt økonomiplan i fjor – for perioden 2022-2025 – blei saldert ved å bruke 5,9 million kroner av overskotsfondet i budsjettet for 2022 (63,7 mnok for heile planperioden). Som følgje av endringer i vedtatt statsbudsjett for 2022 gjorde vi enkelte justeringer i vårt budsjett. Justeringane medførte at budsjettet bruk av overskotsfond i 2022 blei redusert til 1,3 mill (45,6 mill for heile planperioden). Slik det ser ut no så blir resultatet for 2022 dårlegare enn budsjettet.

2020 og 2021 var heilt spesielle år. Koronapandemien prega Noreg, verda – og Sula. Heldigvis pregar ikkje pandemien samfunnet på same vis lenger. Men pandemien har like fullt hatt økonomiske konsekvensar for Sula kommune i 2022. Vi har estimert at pandemien har kosta oss 8,4 mill hittil i 2022. Regjeringa har signalisert at kommunane sine meirutgifter skal kompenserast, men det er foreløpig uklart kor mykje som vil bli kompensert.

Det er krig i Europa. Russland har invadert Ukraina. Dei menneskelege lidingane er store. Krigen påverkar også verdsøkonomien – og norsk økonomi. Inflasjonen er høgare enn på lang tid (6,9% frå september 2021 til september 2022). Lønsveksten er større enn normalt dei siste åra. Og rentene stig. Alt dette påverkar sjølsagt økonomien også til Sula kommune.

Kommunedirektøren sitt framlegg til budsjett er basert på regjeringa sitt forslag til statsbudsjett for 2023. Veksten som ligg inne i frie inntekter går i stor grad med på å dekke endringar i demografi. Innslagspunktet for kompensasjon for ressurskrevande tenestemottakarar aukar i 2023 frå kr. 1.470.000,- til kr. 1.526.000. Auken i innslagspunktet er lik pårekna lønnsvekst i prosent i 2022 (3,8 prosent). Over tid har det vore nødvendig for Sula kommune å bruke stadig meir av ressursane på ei aukande gruppe med stort hjelpebehov. Veksten i kostnadane til pleie og omsorg er ei stor utfordring for tenestetilbodet og for økonomien til Sula kommune no og i åra framover. I budsjettframlegget prioriterer vi å styrke lavterskelttilbodet for eldre og hjelpetrengande. Vi må omstille tenester og ressursbruk for å imøtekome endringane i demografien framover. Knappe økonomiske ressursar må prioriterast for å få til nødvendig omstilling.

2021 var eit godt økonomisk år for norske kommunar. Skatteinntektene blei langt høgare enn forventa. Dette galdt også Sula kommune, som i 2021 hadde eit reknakapsmessig godt år. 2022 ser ut til å bli vanskelegare. Dei siste åra er vi også tilført ekstramidler som følgje av koronapandemien. Det kan vi ikkje pårekne lenger – og inntekter og kostnader må tilpassast tilsvarande.

Sula kommune har lave inntekter. Samtidig så er Sula kommune mellom dei kommunane i landet som driv aller rimelegast. Dette betyr stramme økonomiske rammer i einingane, og kontinuerleg kvardagssomstilling er nødvendig for å gi så gode tenester som mulig.

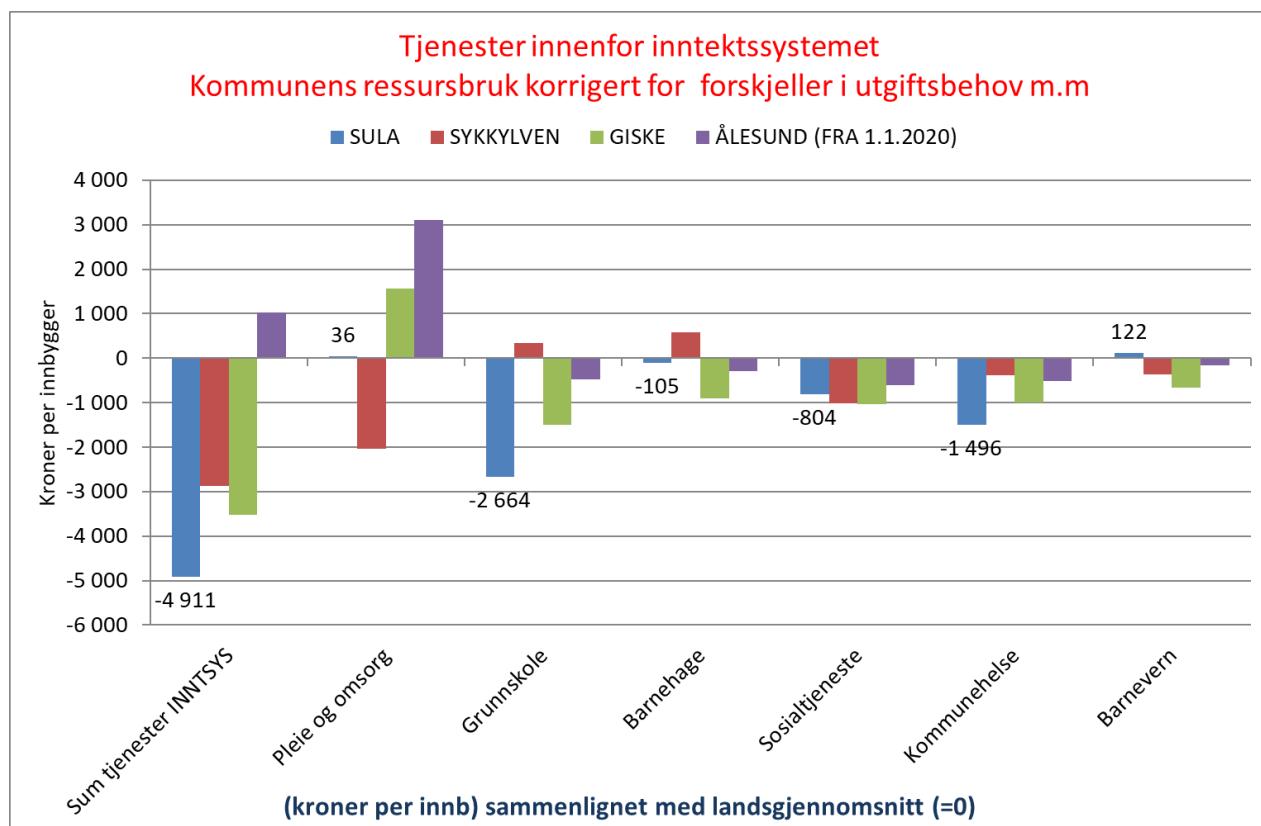
Regjeringa sitt forslag til statsbudsjett for 2023 gir Sula kommune auke i dei frie inntektene med 1,6 million kroner ut over vårt estimat før statsbudsjettet. Samtidig er det foreslått øyremarka

budsjettformål som er høgare enn auken i dei frie inntektene. Dette betyr at fleksibiliteten i budsjettet ikkje aukar.

I desember 2021 vedtok kommunestyre å budsjettere med sju million kroner meir i skatteinntekt for 2022 enn det KS hadde prognostisert. Deretter 5 million kroner meir årleg i økonomiplanperioda. Ut frå ei totalvurdering av den økonomiske situasjonen ser kommunedirektøren det som nødvendig og forsvarleg å budsjettere med ei forventning om at skatteinntektene for 2023 blir 5 mnok høgare en KS sine prognosar. Dette aukar risikoen i budsjettet tilsvarande.

Vanlegvis blir det relativt små endringar frå forslag til statsbudsjett frå regjeringa til vedtak blir landa i Stortinget. Regjeringa er imidlertid ei mindretalsregjering, og ein kan vente justeringar gjennom behandlinga i Stortinget. Stortinget skal etter planen vedta statsbudsjettet for 2023 i desember.

Figuren under viser kommunen sin ressursbruk – samanlikna med nokre av nabokommunane - når vi korrigerer for forskjeller i utgiftsbehov (KOSTRA 2021):

Figuren viser at Sula kommune gjennomgående – korrigert for berekna utgiftsbehov - bruker mindre ressursar på dei fleste tenesteområda samanlikna med landsgjennomsnittet, og også samanlikna med nabokommunane våre. I sum bruker Sula kommune om lag 47 mnok mindre enn vi ville ha brukt dersom vi skulle ligge på landsgjennomsnittet.

Det er begrensa rom for nye tiltak i økonomiplanperioden. Innanfor helse og sosial må vi bruke midlar strategisk for å møte utfordringane med ei eldre og i utgangspunktet meir hjelpetrengande befolkning. Derfor foreslår kommunedirektøren å styrke heimetenestene, bukollektiva og forebyggande tiltak. I tillegg er det tatt høgde for dei aukande kostnadane for dei mest ressurskrevande tenestene, styrking av helseavdelinga og fastlegeordninga, samt kostnadane med

innføring av Helseplattforma. Det er i motsatt retning lagt inn forventa innsparing i samband med nytt bygg i Jetmundgarden. Tilsvarande er det lagt inn forventa innsparing i samband med nye Rørstadmarka skule. Innanfor oppvekst er det forøvrig lagt inn ein auka kostnad for leasing av iPad, samt auka kostnadar som følgje av statlege reformer og endringar innanfor barnevern, barnehage og SFO.

Vi veit at budsjetttrammene er stramme i einingane våre.

Når det gjeld investeringar er det mellom anna foreslått eit nytt bygg innanfor bu- og aktivitetstenesta i 2024 og bygging av veg i Bjørkavågen i 2023. Innanfor sjøkostområdet er planlagt renseanlegg den største enkeltinvesteringa i økonomiplanperioden.

Budsjettforslaget vert saldert ved følgjande disposisjonar og føresetnader:

- ✓ eigedomsskatt: ein promille blir vidareført i kommunedirektøren sitt framlegg.
- ✓ Rammeduksjon til behandling i fagutvala – aukande frå 5 mnok i 2023 til 14 mnok i 2026,
- ✓ bruk av omlag 13,7 mnok frå overskuddssfond i løpet av fireårsperioden.

I tråd med ny kommunelov vedtok kommunestyret i desember 2020 følgande finansielle måltall (finansielle måltall er deretter vedtatt årleg):

Sula kommune skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna vert ivaretak over tid. Kommunen skal innrette den langsiktige økonomiplanlegginga slik at ein styrer mot følgjande finansielle måltal:

1. ***Netto driftsresultat skal over tid utgjere minimum 1,5 % av brutto driftsinntekter. (utgjer ca 12 MNOK årleg)***
2. ***Disposisjonsfondet skal minimum utgjere 10 % av brutto driftsinntekter. (utgjer ca 80 MNOK)***
3. ***Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter skal ned på dagens nivå (under 130 %) innan 2030 og 100 % innan 2035. (100 % tilseier lånegjeld på 800 mnok)***

Dei finansielle måltala synleggjer viktige sider ved det økonomiske handlingsrommet for Sula kommune. I forhold til dei tilrådde måltalla, er netto driftsresultat for lavt, og gjelda for høg i økonomiplanen. Dette må vi gjere noko med i åra framover.

I kapittel 2 gir kommunedirektøren eit oversyn over den økonomiske situasjonen for Sula kommune, samt forslag til statsbudsjett for 2023 frå regjeringa Støre.

Kommunen har klart å få betre driftsresultat enn budsjettet til siste åra. Dette er sjølv sagt bra, og gjer at vi i liten grad har tært på dei oppsparte midlane. Pr 31.12.21 var overskotsfondet på om lag 110 mill. Dette vil sannsynligvis bli redusert i løpet av 2022. Estimert bruk av overskotsfond i 2022 er på rundt 10 mill (under føresetnad at vi får kompensert koronautgifter på ca 8,4 mill).

Fire forhold pregar elles den økonomiske situasjonen i Sula kommune:

- ✓ lave frie inntekter samanlikna med andre kommunar

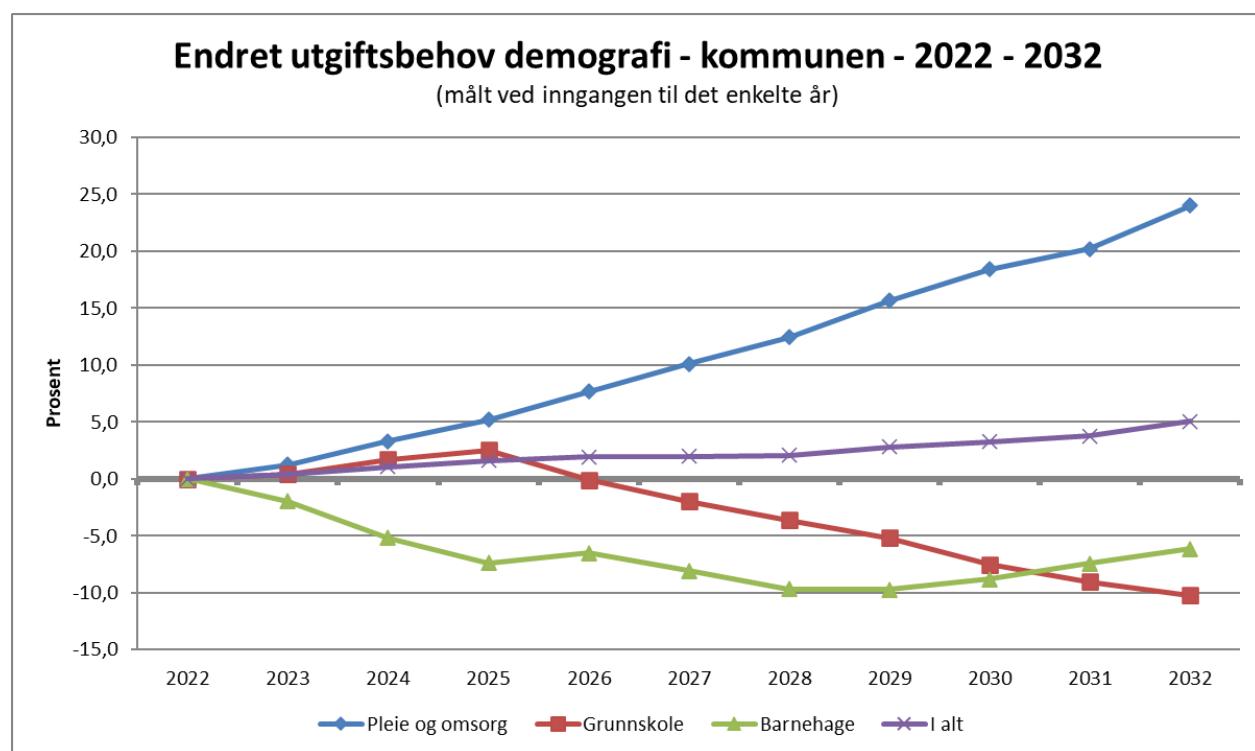
- ✓ lave kostnader på så godt som alle tenesteområda ift behov og samanlikningskommunar
- ✓ bruk av disposisjonsfond for å saldere budsjetta i økonomiplanperioden
- ✓ høg og aukande gjeld gir auka utgifter til renter og avdrag. Renteutgifter er budsjettet med om lag 35 mnok årlig (utanom VAR). Avdrag er budsjettet med om lag 50 mnok årlig (utanom VAR). Tilsaman 83 mnok av driftsbudsjettet går i 2023 til renter og avdrag. Dette utgjør 12,7% av budsjettete frie inntekter (rammetilskot og skatteinntekter).

Sula kommune har like fullt makta å ha god kontroll, handlefridom og økonomisk styring. Dette skuldast fleire faktorar. God budsjettdisiplin i einingane er nok den aller viktigaste enkeltfaktoren.

Figuren under viser endring i utgiftsbehov i Sula som følgje av den venta demografiske utviklinga i åra framover. Figuren illustrerer behovet for at vi må få på plass eit plandokument som legg fôringar i eit lengre tidsperspektiv enn det som blir fanga opp i ein fireårig økonomiplanperiode.

Figuren viser at barnehageutgiftene kan forventast å gå ned utover i økonomiplanperioden. Utgiftbehovet for grunnskule er relativt stabilt fram til 2025, for deretter å avta. Utgiftbehovet i pleie og omsorg stig i åra framover, og relativt dramatisk frå 2024 og vidare framover.

Desse prognosane må vi planmessig førebu oss på når vi utviklar tenestene og investerer for framtidia.

Folketalsutvikling

I Møre og Romsdal er Ålesundsregionen den sterkeste vekstregionen. Folkeveksten har vore sterkt i Giske, Ålesund og Sula.

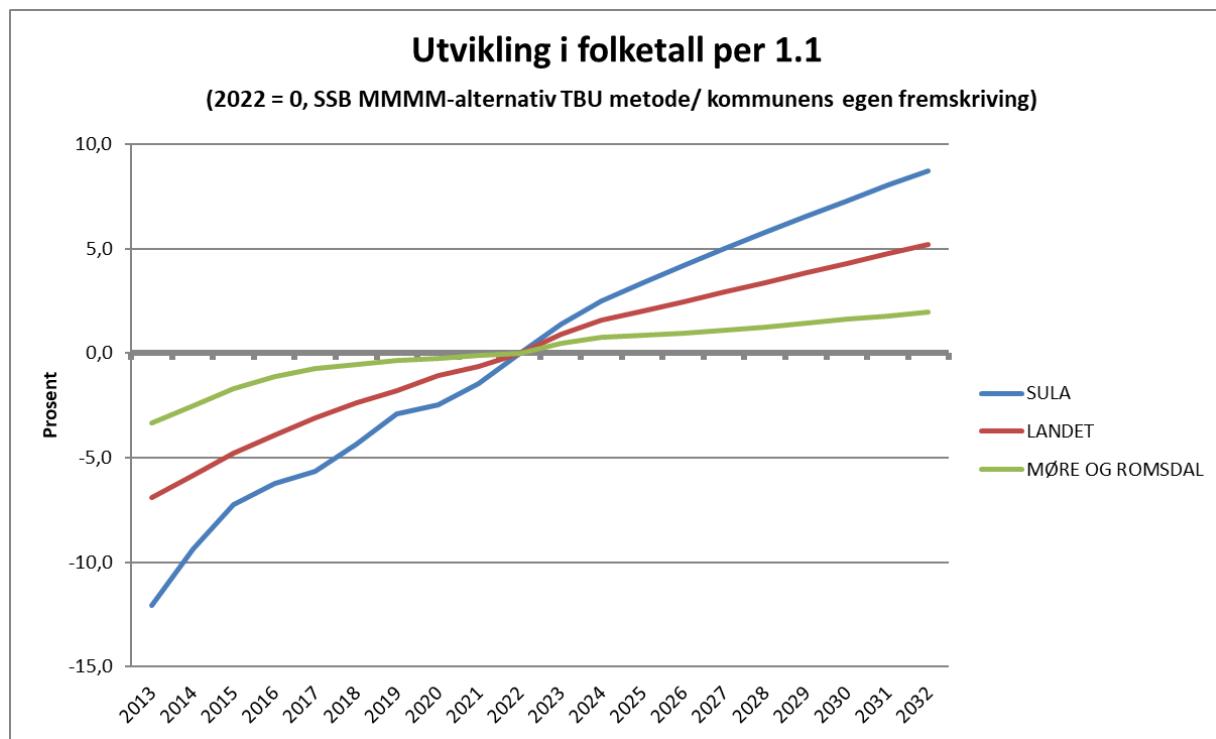
Den historiske folketalsutviklinga i Sula viser at veksten varierer ganske mykje frå år til år – sjølv om den langsiktige trenden har vore jamn vekst. Den sterke folketalsveksten som Sula har hatt dei siste

åra, hadde ein topp i 2014 (3%). Folketalet i Sula var 9600 innbyggjarar ved utgangen av andre kvartal 2022.

Prognosane dei neste ti åra viser ein folkevekst på mellom ein halv og ein prosent årleg:

Sula har over tid hatt sterkt folkevekst. Dette er grunnleggande positivt, men det fører samtidig til stort behov for kommunale tenester – og medfølgjande utgifter for å finansiere desse tenestene. Særleg har dette dei siste åra gitt seg uttrykk i oppvekstsektoren.

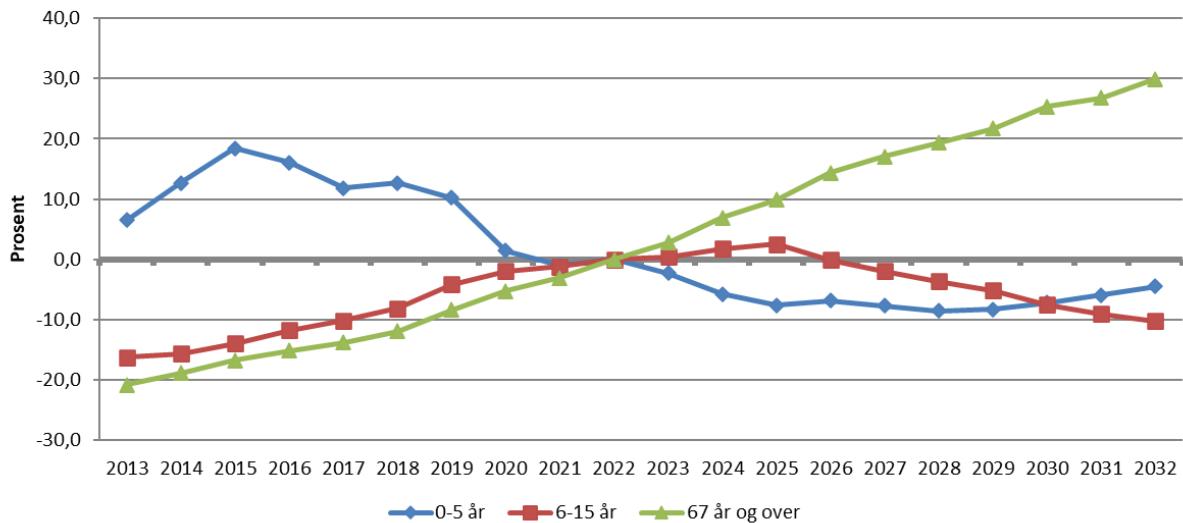
I åra frå 2010 til 2015 hadde Sula sterkt vekst i dei yngste aldersgruppene, og dette medførte dermed sterkt aukande barnetal i skular og barnehagar. Gjennom strukturendring og utbygging på barnehageområdet, har Sula kommune lykkast med å effektivisere drifta og innfri barnehageretten. Etter prognosane vil veksten i desse aldersgruppene flate ut i økonomiplanperioden. Ny Rørstadmarka skule vil gi eit kvalitativt godt skuletilbod på midtre delen av Sula, og også legge grunnlag for meir effektiv drift i skulesektoren. Sjå meir i kapittelet om kultur og oppvekst.

Den første eldrebølga (alder 80+) slo inn over Sula i perioden 1999-2014. I åra framover aukar talet på eldre svært sterkt:

Utvikling folketall 0-5 år, 6-16 år og 67 år + i kommunen per 1.1

(2022 = 0, SSB MMMM-alternativ TBU metode / kommunens egen fremskriving)

Vi må få til god balanse mellom heimetenestene og heildøgns omsorgsplassar. Dette inkluderer fleire forhold, mellom anna tilstrekkeleg kapasitet i tenestene og tenlege boligar. Vi må framover fortsatt investere for å optimalisere framtidig drift.

Sjå nærmare om dette i kapittelet om helse og omsorg.

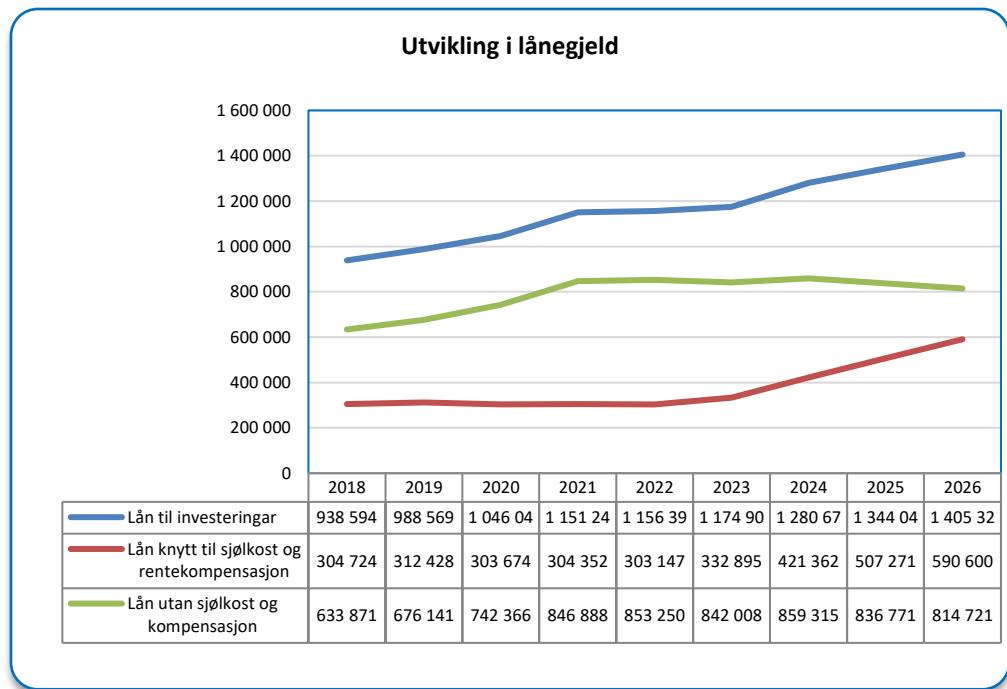
Gjeld

Lånegjelda har auka kraftig dei siste åra. Dersom vi skal gjere ytterlegare investeringar framover, må vi ha fokus på at dette er med på å redusere driftskostnader i dei kommunale tenestene.

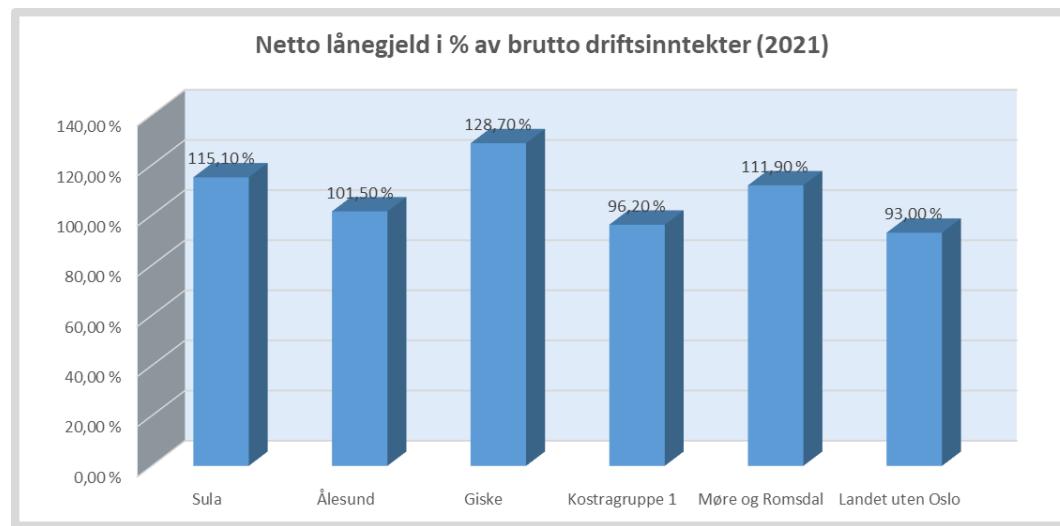
I økonomiplanperioden er det særleg ny skule på Rørstadmarka som slår inn i økonomien til Sula kommune. I tillegg held vi fram med allereie budsjetterte investeringar knytta til gjennomføring av kommunedelplanen for avløp.

Lånegjelda til investeringar har auka frå 542 mnok i 2012 til nærmare 1,2 milliard kroner i 2022. I kommunedirektøren sitt forslag til økonomiplan vil lånegjelda til investeringar auke til 1,4 milliard kroner i siste del av økonomiplanperioden. Det er imidlertid verdt å merke seg at mykje av denne auken er lån knytt til sjølkost jf. m.a. kommunedelplanen for avløp (hovudsakeleg renseanlegg). Andel lån knytt til sjølkost utgjer 23% av låneporteføljen i 2022 og 40 % i 2026. Kostnadsauken for desse låna blir lagt på innbyggjarane i form av kommunale gebyr.

Etterfølgjande figur viser utviklinga i lånegjeld:

Auka lånegjeld kjem også til uttrykk når vi ser på lånegjelda i prosent av brutto driftsinntekter:

Sula har hatt kraftig auke i lånegjeld som andel av brutto driftsinntekter dei siste åra: I 2012 var talet 94,2%, i 2015 104,7% og i 2021 115,1%. Sula ligg klart over gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 1, gjennomsnittet i Møre og Romsdal, landsgjennomsnittet, samt nabokommunen Ålesund. Giske kommune ligg fortsatt over Sula kommune.

Netto lånegjeld pr. innbyggjar i Sula var 106.510 kroner i 2021 og 118.375 kroner i 2022. I 2026 er den berekna å være kroner 144.304 kroner pr innbyggjar. Eit finansielt måltall på 100 % av brutto driftsinntekter tilseier lån på lag 870 mnok, tilsvarer kroner 90.000 pr innbygger.

Sjølv om mykje av auken i gjeld er lån knytt til sjøkost og rentekompensasjon, bør Sula kommune vere varsam med nye tunge investeringar.

Inntekter

Inntektene til kommunen er i stor grad sentralt gitt gjennom inntektssystem og overføringer frå staten. Avgifter og eigedomsskatt er område som kommunen sjølv kan ta i bruk. Avgiftene er imidlertid i stor grad knytta opp mot sjølkostområdet. Rammene for eigedomsskatt er også sentralt styrt.

I 2023 vil vi få kr. 1.200.000 i skjønnnsmidler. Dette er ai auke på kr. 450.000 frå 2022.

Inntektssida er gjort nærmere greie for i kapittel 2.

Vedlikehald og investeringar i bygg og anlegg

Sula kommune eig og forvaltar ei stor bygningsmasse, og mange kommunale anlegg og vegar.

Vi har allereie gjennomført store investeringar i teknisk infrastruktur for vatn og avløp. I økonomiplanperioden er det foreslått ytterlegare til saman 10 mnok til investeringar i vassforsyning, og til saman 20 mnok til avløp. Renseanlegg er budsjettert i perioden 2022 til 2027 med tilsaman 429,5 mnok. Dei store investeringane i vatn og avløp dei siste åra gir høgare kommunale avgifter i økonomiplanperioden.

Det pågår samarbeid med Ålesund kommune om nytt felles renseanlegg. Reguleringsarbeid og vidare utgreingar skjer inn i 2023.

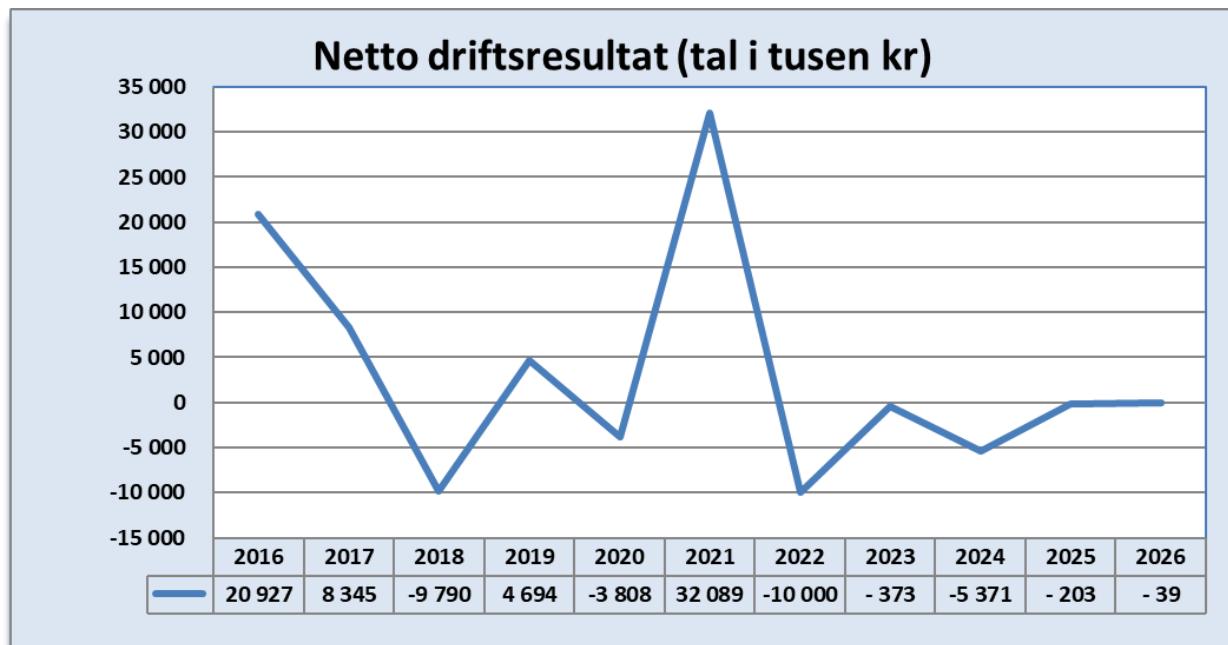
Ny Rørstadmarka skule er gjort godt greie for i kapittelet om kultur og oppvekst og ferdigstilla etter plan og budsjett (totalt 254 mnok inkludert sti og gangveg).

Tabellen nedanfor viser ein oversikt over dei største investeringane i økonomiplanperioden. I berekninga er det forutsatt ei rente på 3,5%. Kolonna årlig kostnad viser effekten på driftsrekneskapet (renter og avdrag) i året etter at investeringa er gjennomført. Når det gjeld investeringane på sjølkostområde blir desse kostnadane dekt gjennom økte gebyrer.

Investering sjølkostområde	Investering	Lånebeløp	Årlig kost	Kommentar	Antall år
Renseanlegg Kvasnes (sjølkost)	429 500 000	429 500 000	25 770 000	Investering i 2022-2027	40
Rammeløyve avløp (sjølkost)	20 000 000	20 000 000	1 200 000	Investering i 2023-2026	40
Rammeløyve vatn (sjølkost)	10 000 000	10 000 000	600 000	Investering i 2023-2026	40
SUM	459 500 000	459 500 000	27 570 000		
Andre investeringer	Investering	Lånebeløp	Årlig kost	Kommentar	Antall år
Byggetrinn 3 BUA	60 000 000	36 300 000	1 996 500	Investering i 2024	50
Fortau Vågnesvegen	10 000 000	8 000 000	480 000	Investering i 2025-2026	40
Bjørkavågen aust veg 1 (ferdigstilling)	8 000 000	6 400 000	384 000	Investering i 2023	40
Rammeløyve mindre investering bygg	8 000 000	6 400 000	544 000	Investering i 2023-2026	20
Rammeløyve IKT investeringer	4 000 000	3 200 000	432 000	Investering i 2023-2026	10
Parkering Lerheimskaia	4 000 000	3 200 000	192 000	Investering i 2024	40
Parkeringsplass Indre Sula Kyrkje	2 300 000	1 840 000	110 400	Investering i 2023	40
Traktor (Kommunalteknikk)	1 600 000	1 280 000	172 800	Investering i 2024	10
Bru Bakkenesvegen	1 500 000	1 200 000	72 000	Investering i 2023-2024	40
Tiltak Vågevatnet	1 300 000	1 040 000	62 400	Investering i 2024-2025	40
Trafikktryggingstiltak Rørstadmarka	1 000 000	800 000	48 000	Investering i 2023	40
Lokale psykiatriteneste (prosjektering)	1 000 000	800 000	48 000	Investering i 2023	40
SUM	102 700 000	70 460 000	4 542 100		

Resultatframskrivning i økonomiplanperioden

Figuren under viser netto driftsresultat dei sju siste åra, samt budsjetterte tal for økonomiplanperioden 2023-2026. 2022 er p.t. anslag i forhold til utvikling i m.a. skatteinntekter, renter, avkastning og koronakompensasjon

For 2023 viser netto driftsresultat eit betre bilde av situasjonen enn det som er reelt. Inkludert i driftsresultatet er overskot frå VAR-området på 5,4 mill som er budsjettert avsatt til bundet fond. Det er også budsjettert med ei avsetning til flytningfondet på 2,3 mill. Budsjettert bruk av overskotsfond blir dermed høgare enn negativt driftsresultat. Tabellen nedanfor viser forskjellen på budsjettert driftsresultat og budsjettert bruk av overskotsfond:

	Budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Bruk av overskotsfond i økonomiplanperioder	8 075 466	5 370 794	203 027	38 512
Avsetning til flytningfond	-2 300 000	0	0	0
Avsetning til fond på VAR-området	-5 402 096	0	0	0
Netto driftsresultat (negativt resultat)	373 370	5 370 794	203 027	38 512

Budsjettert bruk av overskotsfond i planperioden er på 13,7 mnok.

Sula kommune må i åra framover omstille ressursbruken i forhold til endringar i demografi og dermed endra utgiftsbehov for å få ein berekraftig økonomi framover. Inntekter og utgifter må balanserast og gi positive netto driftsresultat over tid. Vi må sette i verk utviklingsarbeid i Sula kommune i tida framover for å organisere og investere for effektiv drift med god kvalitet.

Oppsummering

Sula har lave totale inntekter samanlikna med landsgjennomsnittet. Utgiftene er også lave i forhold til store og aukande behov i tenestene. Sula kommune har over tid hatt sterk vekst i aldersgruppa 0-15 år. Dette har ført til behov for nye barnehageplassar og fleire skuleklasser. No ser vi at presset på barnehageplassar er avtakande, og dei store barnetala fører til press på kapasiteten i skulane.

Det aukande talet på eldre fører til auka press på heimetenestene og behov for omsorgsbustader og heildøgns omsorgsplassar. Dette må vi planlegge for i dei komande åra.

Aukande låneopptak over tid, fører til press på økonomien i Sula kommune.

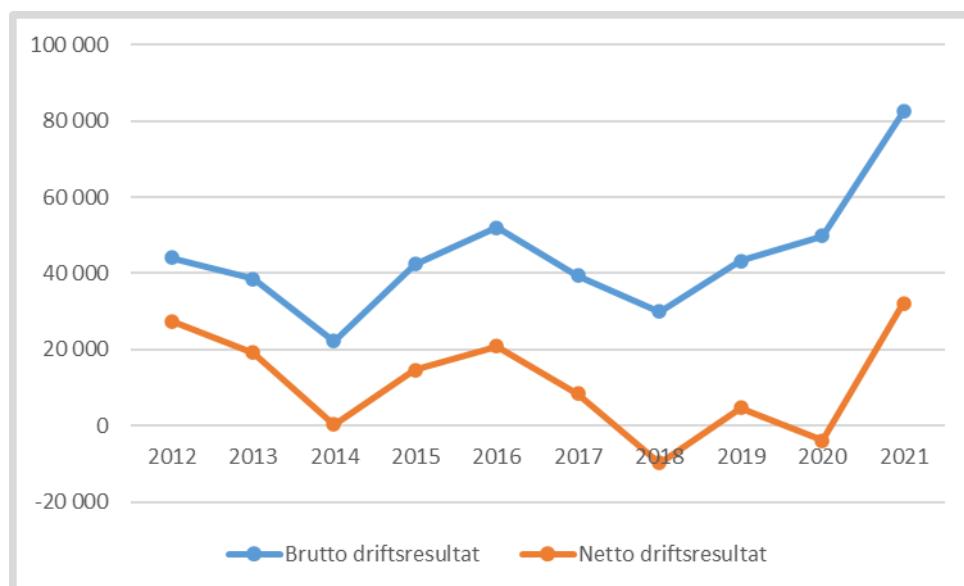
I dei påfølgjande kapitla ser vi først nærmere på den økonomiske situasjonen i kapittel 2. Så blir kultur og oppvekst, helse og sosial og teknisk område nærmere omtalt i eigne kapittel.

2. Økonomisk situasjon

Utviklingstrekk

I 2021 hadde Sula kommune eit positivt netto driftsresultat på 32,1 mnok (4%). Netto driftsresultat er dei midlane ein har til avsetning og eigenfinansiering av investeringar. Positivt netto driftsresultat auker disposisjonsfond tilsvarande. Finansielt måltall for netto driftsresultat bør settas til minimum 1,5 % av brutto driftsinntekter, anslagsvis 12 mnok. Et positivt netto driftsresultat vil kunne gi tilsvarende strategisk økonomisk handleevne.

Finansielle måltall for Sula kommune omtales nærmare seinare i dette kapittel.

Sula kommune har eit kostnadsnivå i tenestene som er lågare enn landsgjennomsnittet og lågare enn kommunegruppe 1 som Sula er ein del av. Kommunegruppe 1 er ei gruppe kommunar med middels bundne kostnader pr. innbyggjar og lave frie disponible inntekter. Sula kommune har dei siste åra vore blant dei 25 kommunane med dei lågaste samla netto driftsutgiftene per innbyggjar.

Årsaken til negativt netto driftsresultat i 2018 og 2020 er blant anna at Sula kommune er ein vekst kommune med lave frie inntekter og stor lånebelastning. I kommuneproposisjonen for 2023 er Sula kommune rangert blant dei 5 kommunane med lågast korrigert inntekt (2021).

2021 var eit spesielt godt år økonomisk for Noreg og derigjen landets kommuner. Situasjonen når statsbudsjettet for 2021 blei vedtatt var svært usikker med hensyn til pandemien og korleis det ville påvirke kommuneøkonomien gjennom blant anna skatteinntekter. Meirskatteveksten blei over 18 mrd. kroner høgare enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet for 2022. 2021 blei et ekstraordinært godt år både med tanke på arbeidsmarkedet, skatteinntektene og økonomien generelt.

Finansielle måltall

I tråd med ny kommunelov vedtok kommunestyre i desember 2020 følgande finansielle måltall:

Sula kommune skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna vert ivareteke over tid.
Kommunen skal innrette den langsiktige økonomiplanlegginga slik at ein styrer mot følgjande finansielle måltal:

1. *Netto driftsresultat skal over tid utgjere minimum 1,5 % av brutto driftsinntekter. (utgjer ca 12 MNOK årleg)*
2. *Dispositionsfondet skal minimum utgjere 10 % av brutto driftsinntekter. (utgjer ca 80 MNOK)*
3. *Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter skal ned på dagens nivå (under 130 %) innan 2030 og 100 % innan 2035. (100 % tilseier lånegjeld på 800 mnok)*

KØB modellen

Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) oppstår når økonomien gir handlekraft til å møte fremtidens utfordringer, slik at fremtidige generasjoner får samme muligheter for tjenester og utvikling.

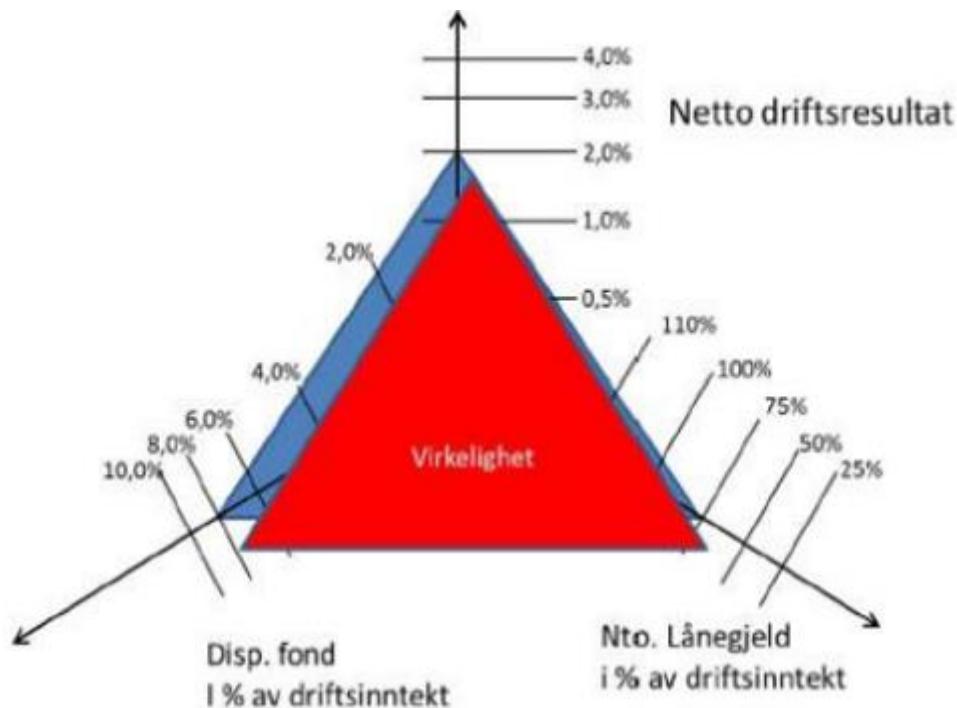
Modellen gir et godt grunnlag for en felles forståelse av den økonomiske handlefriheten og tar utgangspunkt i følgende finansielle måltall:

Målsetning

Sunne og balanserte økonomiske forutsetninger:

1. *Økonomisk bærekraft over 1 år (årsbudsjett perioden) - Netto driftsresultat minimum 1,5%. Gir handlingsrom i budsjettåret og muliggjør strategiske tiltak og imøtekommе uforutsette hendelser.*
2. *Økonomisk bærekraft over 4 år (økonomiplan perioden) – Dispositionsfond over 10 %. Muliggjør tiltak i økonomiplan perioden.*
3. *Økonomisk bærekraft i en 10 til 40 års horisont – Netto lånegjeld på under 100%. Økt gjeld reduserer kommunens kandlingsrom (drift)*

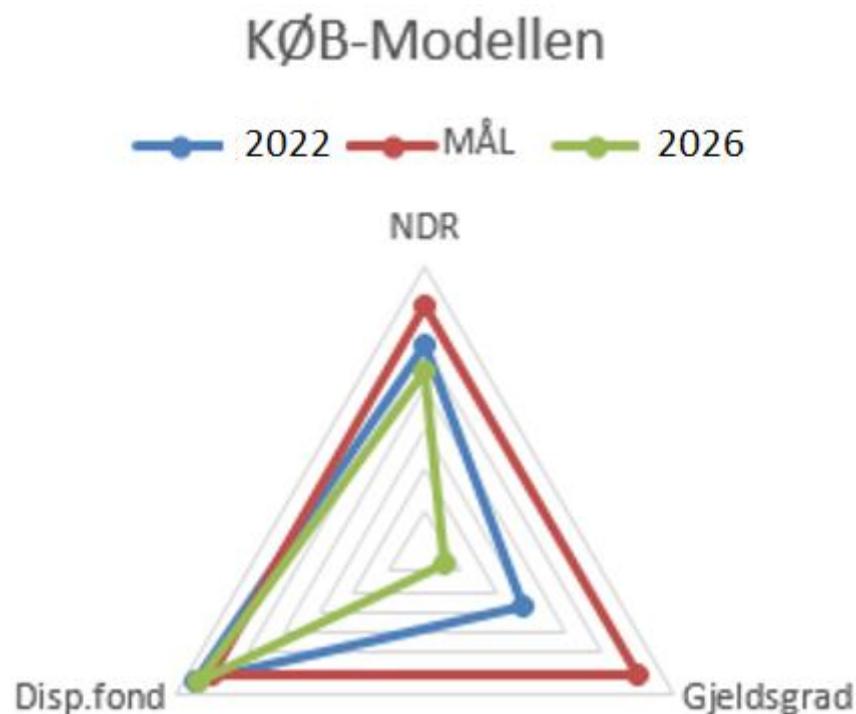
Målsetning kan synliggjøres i følgende figur:

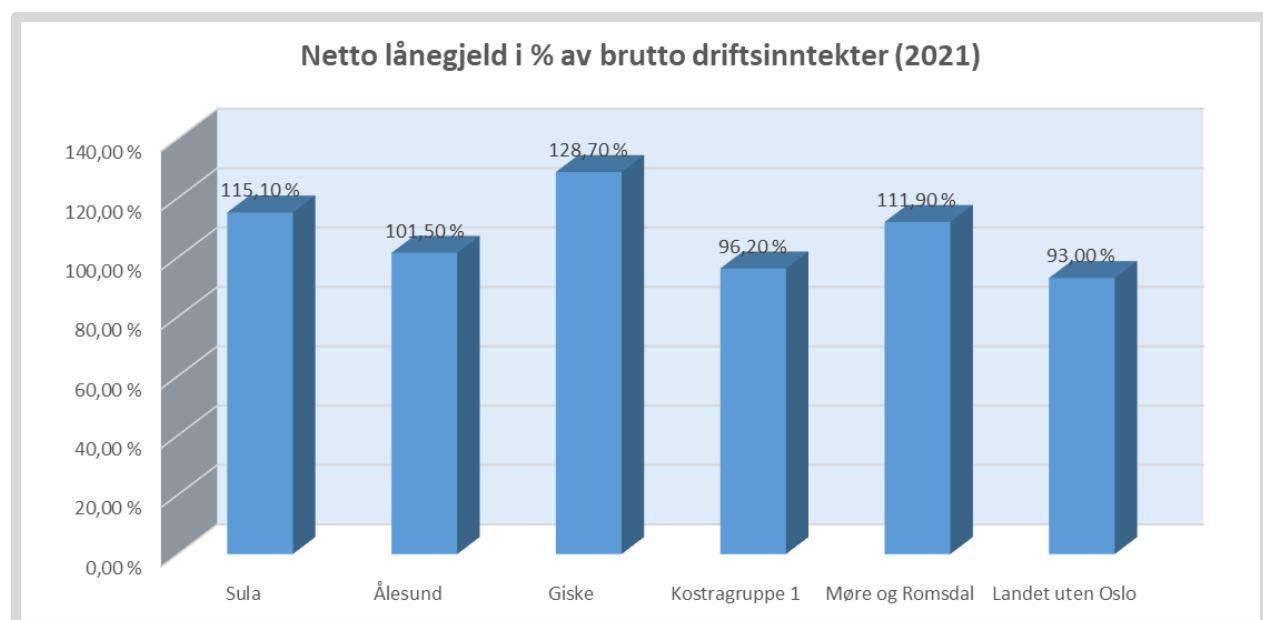
Modellen for økonomisk bærekraft setter krav til langsiktighet i økonomistyringen. Handlefrihet og robusthet er bærende element i modellen. Kommuneøkonomien skal kunne håndtere uforutsette hendingar utan at det får konsekvens for tjenestetilbodet på kort og lang sikt (også for framtidige generasjoner).

Modellen er lett å forstå og gir et fast referansepunkt. Langsiktig styring gir handlingsrom til politiske veivalg som igjen gir forutsigbare kommunale tjenester.

For Sula kommune ser dei økonomiske forutsetningane ut som følger:

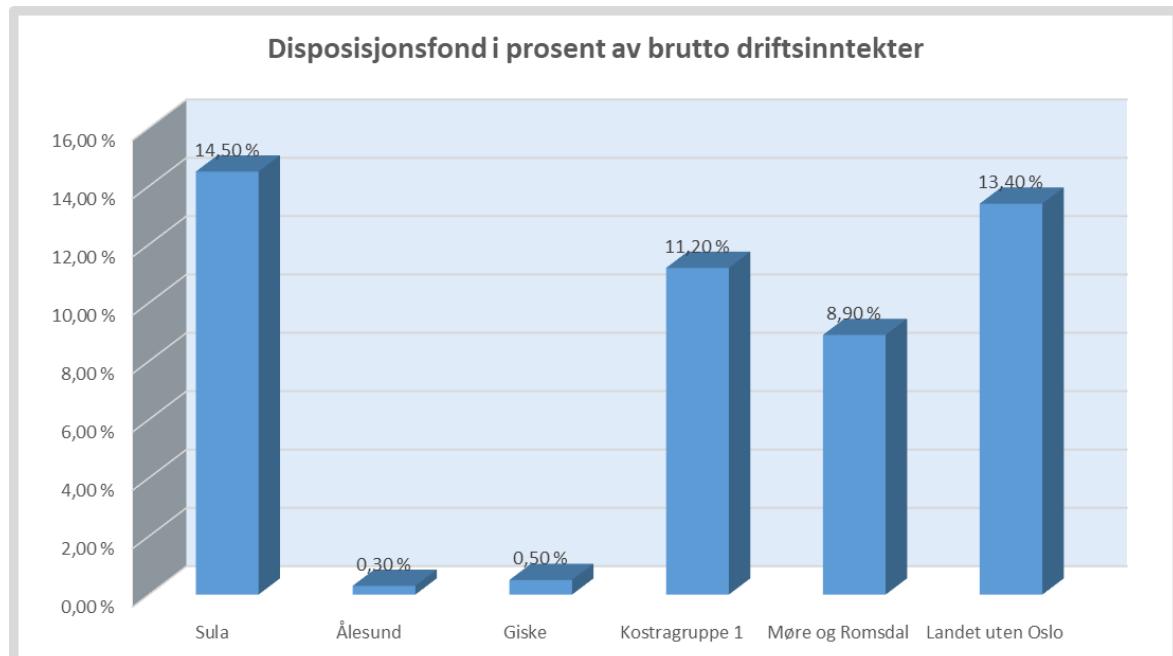
Vi ser at det økonomiske handlingsrommet reduseres kraftig i økonomiplan perioden. Kortsiktig ved at netto driftsramme er marginal og ikke gir rom for prioriteringer og tiltak. Gjeldsgraden øker til 156,7% noe som igjen binder opp en forholdsvis stor andel av driftsmidlene til avdrag og renter. I 2026 er 84 mnok bundne opp i avdrag og renter, dette utgjer 12,6 % av frie inntekter (rammetilskot og skatteinntekter). Disposisjonsfond reduseres marginalt til 11,1% i 2026 og gir en mulighet til å iverksette strategiske tiltak i økonomiplanperioden. Tiltak må ha en økonomisk gevinst som gir en effekt i økonomiplanperioden med vedvarende reduserte driftskostnader. Dette vil igjen gi en positiv netto driftsramme som igjen vil kunne gi et økonomisk grunnlag for nye tiltak og derigjennom en positiv utvikling.

Lånegjelda har auka kraftig dei siste åra og vil fortsette å auke utover i økonomiplanperioden som følgje av større investeringar som bl.a. Rørstadmarka skule (2023) og renseanlegg i perioden fram til og med 2027.

Anbefalt finansielt måltall for netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter er på inntil 100% (KS). Forventa måltal i 2023 er 133,7%. Denne er forventa å auke til 156,7% i 2026.

Sula kommune må ha ein ambisjon om å drifte på ein kostnadseffektiv måte som gir positive netto driftsresultat i åra som kjem. I tillegg ha eit klart langsiktig mål om å redusere lånegjelda ned til minimum dagens nivå i løpet av en 10 års periode.

Sula kommune har eit dispositionsfond på 13,1% (estimat pr 31.12.22). Dette gir eit handlingsrom til å iverksetje dei rette tiltaka for å oppnå ein sunn og langsiktig økonomi. Tiltaka må definerast og iverksetjast så snart som råd er i og med at den økonomiske føresetnaden reduserast årleg og dermed bergensar handlingsrommet seg tilsvarende.

Tidlegare har avkastning på finanzielle instrumenter, skatteinntekter over det budsjetterte og ikkje minst god budsjettdisiplin i driftseiningane vore med på å gi gode resultat. Dette har medført at vi har satt av midler på fond, overskotsfondet er berekna til 91,4 mnok ved utgangen av 2022 (estimat, kan betre seg dersom vi får kompensasjon for koronautgifter) og reduserast til 77,7 mnok i 2026. Dette forutset at tiltak for å redusere kostnader og / eller auke av inntekter på til saman 43 mill kroner i økonomiplanperiode blir gjennomført. Store investeringar og aukande låneopptak i økonomiplanperioden vil føre til behov for krevjande prioriteringar ut i heile Sula kommune for å oppretthalde ein sunn og god driftssituasjon også etter 2026.

DISPOSISJONSFOND	Overskotsfond	Risikoreg.fond	Flyktningfond	Andre fond	Sum disp.fond
Fond pr. 31.12.2021	109 643 089	7 807 264	7 595 138	151 583	125 197 074
Budsjettert brukt/avsatt i 2022	-3 650 000		2 451 609		-1 198 391
Anslått meir/midreforbruk i 2022	-14 560 000				-14 560 000
Fond pr. 31.12.2022	91 433 089	7 807 264	10 046 747	151 583	109 438 683
Bruk/avsetning fond i økonomiplanperioden	-13 687 799		2 300 000		-11 387 799
Fond pr 31.12.2026	77 745 290	7 807 264	12 346 747	151 583	98 050 884

Kommunesektoren i statsbudsjettet for 2023

Statsbudsjettet legg opp til ein vekst i kommunane sine frie inntekter på 2,6 mrd. Dette fordelast med om lag 1,7 mrd. kroner til kommunane, og 0,9 mrd. kroner til fylkeskommunane. Med denne veksten vil sektoren få dekt dei anslatte demografikostnadene. Samstundes veit vi at sektoren tek med seg ein betydeleg del av kostnadsauken i 2022 inn i 2023 (anslag deflator i 2022 er 5,3%).

Dette er eit nøkternt opplegg. Vi går nå inn i ei tid med mindre offentleg pengebruk og strammare økonomi. For mange kommunar kan det bli ei krevjande omstilling.

Gjennomsnittleg løns- og prisstigning vert anslått til 3,7 % i 2023 og lønsvekstanslaget er på 4,2 %.

Sula kommune sine frie inntekter.

KRD nyttar folketal pr. 01.01.2022 til berekning av inntektsutjamninga, og 01.07.2022 for utgiftsutjamning. Folketalet pr. 01.01.2023 skal til slutt brukast til berekning av inntektsutjamning.

Tabellen under viser berekna frie inntekter for Sula kommune:

(Tabell i heile 1000)

	Budsjett 2023	Budsjett 2022	Prognose 2022
Rammetilskot	311 300	286 665	272 810
Skatt	291 850	279 200	294 956
Inntektsutjevning	48 150	45 635	54 860
Sum frie inntekter	651 300	611 500	622 626

I rammetilskotet er det lagt inn forventninger om nye oppgåver eller endring i eksisterande oppgåver for kommunane. Tabellen nedanfor gir ein oversikt over dei tiltaka (oppgåvekorrigeringar) som har innverknad på rammetilskotet for Sula kommune.

(Tabell i heile 1000)

Oppgåveoverføringer og korreksjonar som påverker rammetilskot for Sula kommune	Beløp	Ref
Ny opplæringslov - regelendringar med økonomiske konsekvensar for	11	1
Synstolking - kompensasjon til kommunesektoren	24	2
Gratis deltidsplass i SFO på 1. trinn (12t) - heilårseffekt av endring i 2022	1 684	3
Reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen - heilårseffekt av endring i 2022	827	4
Ytterlegare reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2023	680	4
Gratis barnehageplass frå tredje barn i familien	41	5
Barnekoordinator - heilårseffekt av endring i 2022	146	6
Auke basistilskot til fastlegar	842	7
Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helselösingar	31	8
Aue sosialhjelpsutgifter som følge av redusert dagsats for tiltakspengar	20	9
Lovfestig av at kom. ikkje skal ta omsyn til barnetrygd i vurd. av søknad om	436	9
Auka rettleiande satsar for økonomisk sosialhjelp	78	9
Endringar i regelverket for AAP - anslått reduksjon behov for sosialhjelp	- 113	9
Godtjering av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov	- 30	10
Samversplan som følge av ny barnevernov	50	10
Barnevernsreform	994	10
Sum Oppgåveoverføringer og korreksjonar for Sula kommune	5 721	

Kommentar til tabellen over:

1. Regjeringa tek sikte på å legge fram forslag om ny opplæringslov våren 2023. Lovendringane skal etter planen tre i kraft frå hausten 2024. Rammetilskotet er auka for å gi kommunene mulighet til å tilpasse seg lovendringane, allerede frå hausten 2023. Beløpet vi får over rammetilskotet til dette er uvesentlig. Vi har ikkje lagt inn kostnadstiltak knytt til dette.
2. Kommuner må frå 2023 etterleve krav til synstolking og kompenserast for kostnader til teknisk tilrettelegging. Vi har ikkje lagt inn kostnadstiltak knytt til dette.
3. I 2022 blei det vedtatt gratis plass SFO (12 timer) for 1. klassingar, gjeldande frå 1. august. I fjor fekk vi kompensert 1,35 mill for perioden august-desember. Tilsvarande beløp blei då lagt inn som tiltak for SFO. I 2023 får vi kompensert med ytterlegare 1,68 mill. Dette for å dekke heilårseffekten. Vi har lagt inn tilsvarande beløp som tiltak for SFO.
4. Frå august 2022 blei maksimal sats for månedlig foreldrebetaling i barnehage redusert frå 3.315kr til 3.050kr. Det er foreslått at satsen skal reduseres ytterlegare, og at ny sats frå januar 2023 skal vere 3.000kr. Vi har brukt ny sats i budsjett for kommunale barnehagar og for berekning av overføring til private barnehagar.
5. Det er foreslått gratis barnehageplass frå tredje barn i familien som går i barnehagen samtidig. I dag betaler desse halv pris. Vi har lagt inn kostnadstiltak knytt til dette med tilsvarande beløp som vi får i auka rammetilskot.
6. Det blei frå 1. august 2022 innført en lovfesta rett til barnekoordinator. Vi har lagt inn 314.000kr i kostnadstiltak knytt til dette (halvårseffekten i 2022 + heilårseffekten for 2023)
7. Regjeringa har foreslått å styrke basistilskot til fastlegar. Vi har lagt inn kostnadstiltak med tilsvarande beløp som vi får i auka rammetilskot.
8. Rammetilskotet er auka for å dekke vekst i kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helselösingar. Vi har lagt inn kostnadstiltak med tilsvarande beløp som vi får i auka rammetilskot.
9. Det er fleire endringar vedrørande økonomisk sosialhjelp; Borftall av barnetrygd som inntekt i berekninga av sosialstønad, samt fleire mindre tiltak. Vi får til saman 420.000kr i auka

rammetilskot som følge av desse endringane. Vi har delvis videreført dette som kostnadstiltak ved å legge inn 200.000kr. Effekten er usikker og må evaluerast og vurderast på nytt i samband med budsjett for 2024.

10. Barnevernsreformen som blei innført frå 1. januar 2022 gir økt faglig og økonomisk ansvar for kommunene. Som følge av dette blei rammetilskot for kommunene auka med total 1,3 milliard i 2022. Rammetilskot aukast med ytterlegare 497,8 mill i 2023. Halvparten av midlane blir fordelt særskilt (etter kommunene sine tidlegare bruk av statlege barnevernstiltak) og halvparten av midlane blir fordelt etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. I 2022 auka rammetilskotet til Sula kommune med 2,67 mill som følge av dette. Tilsvarande beløp blei lagt inn som tiltak på barnevern. I 2023 blir rammetilskoet auka med ytteregare 1 mill. Tilsvarande beløp er lagt inn som tiltak på barnevern. Frå 2025 blir det etter planen slutt med den særskilte fordelinga. Då skal alt fordelast etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Dette slår negativt ut for Sula kommune. Vi kjem til å få ca 250.000kr mindre på tiltakssordninga frå 2022 og ca 200.000kr mindre på tiltaksordninga frå 2023. I økonomiplanen har vi redusert kostnadstiltaket frå og med 2025 med tilsvarande beløp (reduksjon på 450.000kr).

Frie inntekter i økonomiplanen:

	2023	2024	2025	2026
Rammetilskot	311 300 000	316 100 000	320 200 000	324 400 000
Skatt	48 150 000	49 550 000	49 550 000	49 550 000
Inntektsutjevning	291 850 000	291 850 000	291 850 000	291 850 000
Sum frie inntekter	651 300 000	657 500 000	661 600 000	665 800 000

Grunnlag for budsjetteringa av frie inntekter er KS sin prognosemodell publisert 10.10.2022.

Vi har lagt inn økt risiko i vår budsjettering av skatteinntektene. Budsjetterte skatteinntekter er 5 mill kr høgare enn i KS sin prognosemodell.

Rammetilskotet er aukande ut over i øknomiplanperioden. Årsaken til dette er at vi har lagt inn forventa endring i frie inntekter som følge av endringar i demografi.

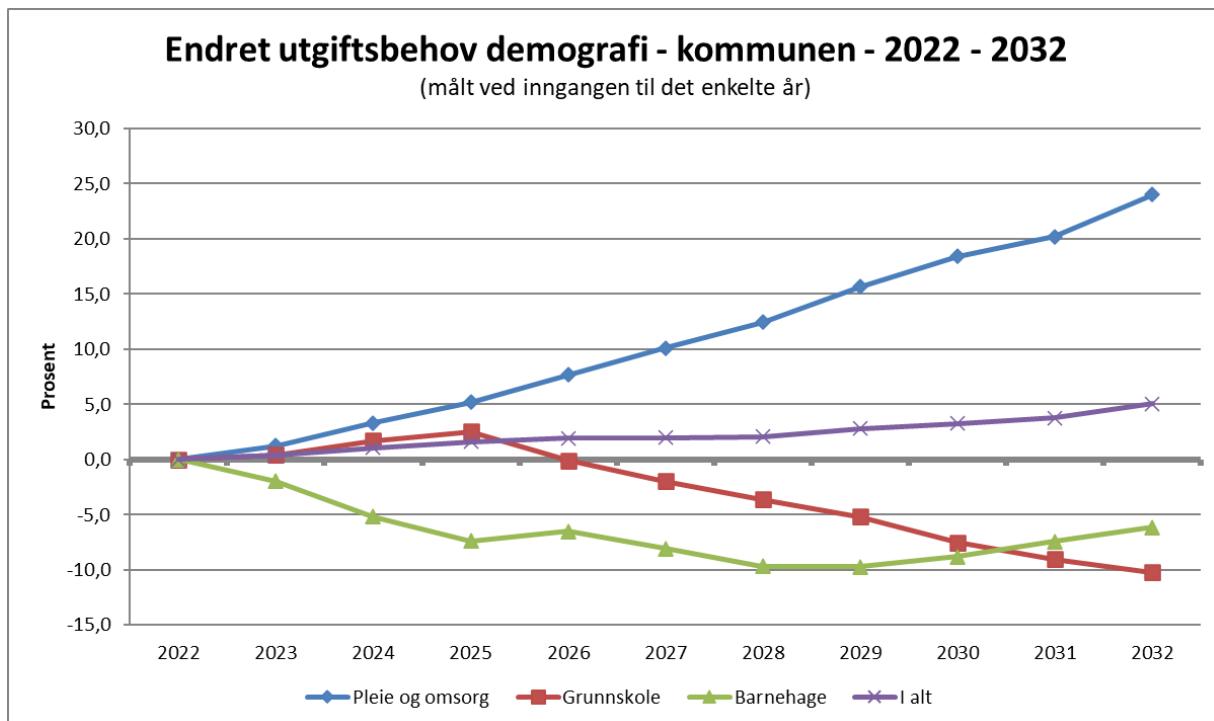
Inkludert i rammetilskot	2022	2023	2024	2025	2026
Skjønn fordelt av Statsforvalter	750 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000

Skjønsmidlane er auka med med kroner 450.000 frå 2022 til 2023.

Skjønnsmidlane er tatt med vidare (2024-2026) sjølv om dei er usikre.

Vi må ta høgde for at kostnadane vil auke. Dei demografiske endringane vil medføre at vi må auke drifta innanfor enkelte områder og omprioritere for eksempel frå barnehage og seinare frå undervisning til pleie og omsorg.

Diagrammet under frå KS viser korleis utgiftsbehovet ser ut til å endre seg i komande 10 års periode.

Eigedomsskatt

Det vart innført eigedomsskatt på boliger frå 2020. Eigedomskatten for 2020 vart satt til 1 promille og eit botnfradrag på verdifastsettelsen på 0,5 mnok. I 2021 vart det innført 1 promille eigedomsskatt på næringseigedom. I 2022 vart botnfrådraget fjerna. Det er ikkje foreslått endringar i eigeomsskatten i økonomiplanperioden. Maksimalsatsen er 4 promille for boligeigedom og 7 promille for næringseigedom.

Føresetnader i framlegg til budsjett og økonomiplan 2023 – 2026

Forventa pris- og lønsauke i 2023 på 20,8 mnok. Det er lagt til grunn ein forvetna communal deflator på 3,7%. Denne består av forventa lønnvekst på 4,2% og forventa prisvekst på 3%.

Regulering av betalingssatsane kjem opp som eigne saker, med unntak av husleiger som er regulert i forhold til konsumprisindeksen, dette er delegert til administrasjonen.

Pensjonsutgifter

Budsjetterte pensjonsutgifter i 2023 (KLP og SPK) er på 46,6 mill kr. Budsjetterte pensjonsutgifter i 2022 var på 42,8 mill kr. Pensjonsutgiftene består av pensjonspremien vi må innbetale til KLP og SPK (redusert for arbeidstakers andel på 2%), av premieavvik og av amortisering av premieavvik. Premieavvik og amortisering av premieavvik blir bokført "sentralt" for kommunen, medan kostnad basert på premiebetaling blir utgiftsført på einingane.

Utgifter til KLP (Kommunel pensjonskasse) og SPK (Statens pensjonskasse) er budsjettert på einingane med henholdsvis 22,08% og 11,38% for 2023. I 2022 var prosentsatsane 14,61% og 10,52%. Forklaringsa på at prosenten har gått opp er at prognose for premieinnbetaling i prosent av pensjonsgrunnlag er høgare i 2023 enn den var i prognosene for 2022. Sjølv om prognose for premieinnbetaling er veldig mykje høgare enn i 2022 så er likevel prognose for total pensjonskostnad

meir stabil. Dette har å gjere med endring i prognose for premieavvik og amortisering av premieavvik.

Akkumulert premieavvik pr 31.12.2021 var 52,9 mill kr. Prognose for akkumulert premeiavvik pr 31.12.2022 er 72,2 mill kr og prognose for akkumulert premeiavvik pr 31.12.2023 er 99,7 mill kr.

Renter og utbytte

Lånerenta:

	2023	2024	2025	2025
Budsjettrente	3,86 %	3,79 %	3,49 %	3,41 %

Budsjettrenta er berkna ut frå forventa rentenivå i sertifikatmarkedet. Forventa rente i sertifikatmarkedet baserer seg på Norges bank si forventning om 3 mnd NIBOR + margin. Vår gjeldsforvalter har bistått i utarbeidelsen av budsjettrente. Vi bruker budsjettrenta til å beregne rentekostnad av nye lån frå nye investeringar.

Vår forventning om gjennomsnittlig rente på vår låneportefølje er lavere enn budsjettrenta (som brukes på nye låeopptak). Dette er fordi ca halvparten av den eksisterande låneportefølja vår har fast rente. Gjennomsnittsrente på våre faste lån er på 1,99%. Dette vil altså bidra til å dra ned den gjennomsnittlige renteprosenten. I 2023 forventer vi ei gjennomsnittlig rente på 2,89%.

Pr 14.10.22 har Sula kommune ei samla gjeld på 1,2 milliard. 588,5 mill av dette er fastrentelån. Ytterligare 333 mill kr er lån knytt til sjølvkost og lån som har rentekompensasjon. I tillegg er 56,5 mill av låna våre startlån som blir videreutlånt.

Fondsforvaltning

Pr 30.09.22 har vi 80,8 mill kr til aktiv forvaltning. Dette er ein reduksjon (tap) på 4,8 mill kr frå 31.12.2021.

Det er forventa ein reduksjon i disposisjonsfond og likvide midlar i løpet av økonomiplanperioden.

Pkt. 8.1 i finansforvaltningsreglementet gir denne definisjonen av langsiktige finansielle aktiva:
"Langsiktige finansielle aktiva er aktiva som ikkje skal nyttast til drifts- eller investeringsformål i rekneskap og budsjettåret samt økonomiplanperioden. Beløp til langsiktig forvaltning vert fastsett i årsbudsjettet og eventuelt i samband med enkeltsaker."

Vi vil ved årskifte ha eit kapitalfond (ubundet investeringsfond) på ca 67 mill kr. Ut ifrå det som er budsettert så vil fondet bli redusert med 6 mill i økonomiplanperioden (eigenkapitalinnskot i KLP)

I henhold til prognose for 2022 så vil disposisjonsfondet vårt vere på 109 mill pr 31.12.22. Disposisjonsfondet består i hovedsak av overskotsfond som iht til prognose vil vere på 91 mill pr 31.12, risikoreguleringsfond (prognose 7,8 mill) og flykningfond (prognose 10 mill). I henhold til budsjettforslag så vil disposisjonsfondet bli redusert med 11,3 mill i økonomiplanperioden. (Prognosene for 2022 er utarbeida under forutsetnad om at vi ikkje får dekke koronautgiftene våre i 2022 som er berekna til 8,4 mill. Regjeringa har signalisert at meirutgiftene til korona skal kompenserast, men det er uklart kor mykje vi får.)

Utifrå dette så foreslår vi at beløp til aktiv forvaltning frå 1.1.2023 vert uendra, men blir det brukt meir enn foreslått i dette budsjettet må vi vurdere å redusere beløp til aktiv forvaltning slik at det ikkje blir i strid med finansforvaltningsreglementet.

Avdrag

I budsjett for 2023-2026 har vi lagt til grunn at vi skal betale minimumsavdrag. Minimumsavdraget blir berekna ved bruk av følgande formel:

$$\text{Minimumsavdraget} = \frac{\text{Sum avskrivninger} \times \text{Rest lånegjeld}}{\text{Sum bokført verdi varige driftsmidler}}$$

Avdraga i økonomiplanperioden vil auke frå ca 48 mill i 2023 til ca 50,5 mill i 2026. Auka skuldast auka låneopptak

Låneopptak og utvikling av samla gjeld

Investeringane i økonomiplanperioden er tilnærma 100 % lånefinansiert med unntak av mva kompensasjon og statstilskot på bustader.

Utvikling i lånegjeld 2017 – 2021 (tal i heile 1.000)

Utvikling lånegjeld 2017-2021	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021
Lånegjeld til investeringar	778 645	858 620	938 823	1 046 040	1 152 094

Videreformidlingslån er ikkje med. Totalt lån i 2021 var 1.152.064.000kr + 47.828.000kr = 1.199.922.000kr

Forventa utvikling i lånegjeld 2022 – 2026 (tal i heile 1000).

Forventa utvikling i lånegjeld 2022-2026	2 022	2 023	2 024	2 025	2 026
IB lån til investeringar	1 152 094	1 156 397	1 174 903	1 280 677	1 344 042
Låneopptak VAR	12 000	50 456	107 947	104 027	104 027
Låneopptak andre investeringar	37 303	16 050	46 560	9 400	7 800
Avdrag	(45 000)	(48 000)	(48 733)	(50 062)	(50 549)
UB lån til investeringar	1 156 397	1 174 903	1 280 677	1 344 042	1 405 321
Ubrukte lånemidler	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Netto lånegjeld	1 136 397	1 154 903	1 260 677	1 324 042	1 385 321
Gjeld pr innbyggjar (i tusen kr)	120	122	133	140	146
Netto lånegjeld pr innbyggjar (i tusen kr)	118	120	131	138	144

Gjeld med inntekter knytt til husbankrente og - 5 års Nibor (VAR)

Gjeld med inntekter knytt til husbankrente og 5 års NIBOR (VAR)	2 022	2 023	2 024	2 025	2 026
Vatn, avløp, renovasjon, feiring, slam	262 724	296 915	389 825	480 178	567 950
Omsorgsbustader	16 156	14 357	12 557	10 758	8 958
Skulepakken	6 125	5 173	4 221	3 269	2 317
Skulepakke II	16 300	14 942	13 583	12 225	10 867
Kyrklege formål	1 841	1 508	1 174	841	508
Sum	303 147	332 895	421 362	507 271	590 600

Lån utan rente- og avdragskompensasjon

Lån utan rente- og avdragskompensasjon	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025
	853 250	842 008	859 315	836 771	814 720

Som ein ser av tabellane så er ein del av låneauken ein konsekvens av investeringar innan vatn og avløp. Renter og avdrag på desse investeringane skal finansierast gjennom auke i årsgebyr. Derimot vil låneopptak til ny skule på Rørstadmarka gi betydelige rente og avdragsutgifter i dei komande 40 år, anslagsvis 14 mnok årleg gitt forventa gjennomsnittlig rentenivå i 2023.

Avsetningar og bruk av avsetningar i økonomiplanperioden

DISPOSISJONSFOND	Overskotsfond	Risikoreg.fond	Flyktningfond	Andre fond	Sum disp.fond
Fond pr. 31.12.2021	109 643 089	7 807 264	7 595 138	151 583	125 197 074
Budsjettert brukt/avsatt i 2022	-3 650 000		2 451 609		-1 198 391
Ansått meir/midreforbruk i 2022	-14 560 000				-14 560 000
Fond pr. 31.12.2022	91 433 089	7 807 264	10 046 747	151 583	109 438 683
Bruk/avsetning fond i økonomiplanperioden	-13 687 799		2 300 000		-11 387 799
Fond pr 31.12.2026	77 745 290	7 807 264	12 346 747	151 583	98 050 884

Bundne driftsfond	
Saldo pr 31.12.2021	20 059 143

Bundne driftsfond er midlar som er bunde til ulike formål og det vil bli brukt eller avsett midlar sjølv om det ikkje er budsjettert slik at saldoen endrar seg ved avslutning av rekneskapet.

Ubundne investeringsfond	
Saldo pr 31.12.2021	68 281 731
Budsjettert bruk i 2022	-1 550 000
Saldo pr 31.12.2022	66 731 731
Forbruk i økonomiplanperioden	-6 000 000
Saldo pr 31.12.2026	60 731 731

Ubundne investeringsfond kan brukes til finansiering av utgiftene i investeringsregnskapet.
Budsjettert bruk av fondet gjeld egenkapitalinnskot i KLP (budsjettert med 1,5 mill kvart år)

Bundne investeringsfond	
Saldo pr 31.12.2021	1 147 419

Avsetningane her er delvis avdrag startlån som går til nedbetaling av husbanklån. Innfridde lån ut over dette kan nyttast til videre utlån til same formål.

Likviditet

Likviditeten er god, men korrigert for fondsmidlar og unytta lånemidlar vært likviditeten svekka. Difor kan ein ikkje anbefale å bruke av disposisjonsfondet. Av disposisjonsfondet er det budsjettert bruk 11,4 mnok i planperioden. Det er berekna at vi normalt må ha nærare 45 mnok for å kunne betale ut lønn, skatt og sosiale utgifter.

Finansielle måltal

Indikatorene under er foreslått av Riksrevisjonen og vidareutvikla av KS.

	Handlingsrom			
	Svært utsatt	Lite	Moderat	Større
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	<0	<1	<2	>2
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	<2	<5	<8	>8
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	>85	>75	>65	<65

Måltal for Sula kommune:

I tråd med ny kommunelov vedtok kommunestyre i desember 2020 finansielle måltall (omtalt tidligere i kapittelet).

Netto driftsresultat på 1,5 % vil kunne gi kommunestyret anslagsvis 13 mnok årleg til ulike strategiske tiltak.

Disposisjonsfond er det som gir Sula kommune eit visst handlingsrom i økonomiplan perioden og bør vurderast kun i forbindelse med grep som betrar den økonomiske situasjonen på sikt.

Netto lånegjeld; lånegjelda korrigert for videreutlån og ubrukte lånemidler gir netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter. Dette er den største utfordringa til Sula kommune. Lånegjelda øker frå 135,7% i 2022 til 156,7% i 2026 som følgje av fleire store investeringar, bl.a. Rørstadmarka skole, ferdig i 2022. Vidare i perioden er det hovedsakleg knytt til renseanlegg.

Riksrevisjonen definerer for høg lånegjeld til 75 % av driftsinntektene, KS antyder at ein gjeldsgrad på over 100% er ugunstig. Landsgjennomsnittet (utanom Oslo) er på 93%. Ei så høg lånegjeld bind opp ein uforholdsmessig stor del av driftsbudsjetet (12,5%) på lang sikt. Lån til vei og bygg bind opp økonomien hovudsakleg i eit 40 års perspektiv.

Om Sula hadde vore på landsgjennomsnittet ville dei hatt anslagsvis 25 mnok meir til fordeling av driftsmidler til tjenesteområda i 2023.

Finansielle nøkkeltal i Sula kommune i % av driftsinntektene

Sula kommune 2021	Handlingsrom			
	Svært utsatt	Lite	Moderat	Større
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter				4,0 %
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter				14,5 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	115,1 %			

Sula kommune 2022-2026	Handlingsrom			
	Svært utsatt	Lite	Moderat	Større
Netto driftsresultat i prosent av brutto dr.innt 2022	-1,2 %			
Disposisjonsfond i prosent av brutto dr.innt 2022				13,1 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto dr.innt 2022	135,7 %			
Netto driftsresultat i prosent av brutto dr.innt 2023	0,0 %			
Disposisjonsfond i prosent av brutto dr.innt 2023				11,9 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto dr.innt 2023	132,7 %			
Netto driftsresultat i prosent av brutto dr.innt 2024	-0,6 %			
Disposisjonsfond i prosent av brutto dr.innt 2024				11,2 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto dr.innt 2024	143,9 %			
Netto driftsresultat i prosent av brutto dr.innt 2025	0,0 %			
Disposisjonsfond i prosent av brutto dr.innt 2025				11,1 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto dr.innt 2025	150,5 %			
Netto driftsresultat i prosent av brutto dr.innt 2026	0,0 %			
Disposisjonsfond i prosent av brutto dr.innt 2026				11,1 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto dr.innt 2026	156,7 %			

2022-resultatet er anslag etter dei siste budsjettprognosene.

Netto driftsresultat som styringsparameter

	Budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Bruk av overskotsfond i økonomiplanperioden	8 075 466	5 370 794	203 027	38 512
Avsetning til flyktningfond	-2 300 000	0	0	0
Avsetning til fond på VAR-området	-5 402 096	0	0	0
Netto driftsresultat (negativt)	373 370	5 370 794	203 027	38 512

Budsjettforslaget frå kommunedirektøren viser eit negativt netto driftsresultat på 0,4 mnok. 5,4 mnok av dette er som følgje av eit overskot på VAR område som avsettast på bundne fond. Dette for å dekke tidligare underskot og for å bygge opp fondet for å imøtekomme større framtidige investeringar.

Netto driftsresultat inkluderer også overskot i flyktningbudsjettet som avsettast på fond for å dekke framtidige kostnader.

For å ha god økonomistyring av Sula kommune sin drift, er det difor viktig å fokusere på å oppnå eit positivt resultat når ein ser bort frå desse avsetningane. Det vil seie resultat som kan avsettast til fond for overskot. For 2023 er det budsjettert med bruk av overskotsfond på 8,1 mnok.

Vedtatt finansielt måltall på minimum 1,5 % tilseier eit positivt netto driftsresultat på 12 mnok. Dette vil generere eit tilsvarende strategisk handlefridom for Kommunestyre.

Strategiske midler

Strategiske midler bør ideelt sett sjåast opp mot dei finansielle måltala. I første omgang opp mot eit positivt netto driftsresultat.

Slik budsjettet er foreslått i økonomiplanperioden er den tidlegaste mogelege avsetning til strategiske formål i 2026. I økonomiplanen har difor kommunedirektøren foreslått 2 millioner kroner til nye strategiske formål i 2026. Dette forutset at nødvendige tiltak 14 mnok årleg i reduserte kostnader og/ eller auka inntekter bil iverksat slik det er vist i ØP periode jf tabell under kap 6.1 (linje for rammeredusjon).

I desember 2021 vedtok kommunestyret at det i økonomiplan perioden 2023 og utover liggast inn 5 millioner kroner som ei estimert skatteinntekt ut over KS si prognose. Dette aukar som kjent risikoen i budsjettet tilsvarende.

I budsjettet for 2023 og ØP 2023-2026 er dette innarbeid og vidareført med 5 mill. Det anbefalest at disse midlane i sin heilhet blir nytta til strategiske formål som vil gi en økonomisk gevinst på sikt.

Følgande strategiske satsinger er prioritert:

- Helse og sosial - Tidleg innsats i omsorgstrappa med 3,8 mnok i 2023. Deretter gradvis auke til 12 mnok i 2026. Midlane i 2023 er nærmere omtalt under Helse og sosial (sjå og tabellen under kap 6.1). Den vidare satsinga i perioda 2024 til 2026 vil ein kome nærmere inn på i tilknytning til budsjett 2024.
- Oppvekst – Tilgang (leasing) av Ipad til alle elevar og ansatte i skulane med 1,2 mnok. I tillegg er det tatt høgde for å tilsette ein person (kun halvårsvirkning i 2023) for å gi IKT støtte og support primært innanfor oppvekst, men og opp mot andre områder ved behov.
- Eigedomsutvikling er budsjettert med 0,5 mnok i 2023.
- Organisasjonsutvikling er budsjettert med 0,5 mnok i 2023.

Avsette midler til viderefordeling; Kultur, idrett og folkehelse

Kommunedirektører anbefaler at det settes av et årlig beløp på 0,5 mnok som økonomisk bistand til å fremme kultur, idrett og folkehelse. Midlene avsettes på fond som disponeres og omfordeles av Fagutvalg for kultur og folkehelse. Fagutvalget får ansvar for å utarbeide retningslinjer for omfordeling av midler. Kommunedirektøren ser det som viktig at det tilrettelegges for en rettferdig omfordeling der alle potensielle søkerer får mulighet til å bli vurdert opp mot hverandre, gjerne en gang i året etter søknad. Det skal ikke omfordeles midler ut over disponibele midler. Eventuelle ufordelte midler kan overføres til neste år.

Andre forhold

Sula kommune har dei siste åra innvilga ei rammeløyve for investeringar på 500.000kr for Sula Sokn. I forslag til økonomiplan for 2023-2026 er denne rammeløyva tatt bort i 2023 og redusert til 400.000kr i 2024. Deretter økes den til 500.000kr igjen frå 2025. Budsjettamma for investering er redusert tilsvarende som kostnadstiltak for å male Indre Sula Kyrkje (ligg inne med 600.000kr som driftstiltak i 2023).

3. Kultur og oppvekst

Barn som veks opp i Sula skal oppleve relevans, utfordringar, samanheng og mestring kvar dag i læringsreisa si. Alle skal møte høge forventningar og få kompetent hjelp når dei treng det. Barn som veks opp i Sula, skal fullføre vidaregåande skule.

Visionen i Kultur og oppvekst illustrerer vi slik for perioden 2022 – 2032.

«Saman om læringsreisa»

Visjon

«Sula skal vere den leiande kultur- og friluftskommunen i Ålesundsregionen med aktive innbyggjarar som opplever samkjensle og identitet.»

Visjon for kultureininga

Kultur for alle!

Kommuneplan

Frå Samfunnsdel 2010 – 20 (K-sak 35/11) kap. 3.2:

« *Førebyggjande innsats samt trygge og gode oppvekstvilkår. Ein må oppretthalde og vidareutvikle førebyggjande tilbod til barn og unge i kommunen, både i form av fritidstilbod, helserelaterte og pedagogiske tiltak.*»

Lovgrunnlag

Innbyggjarane sine rettigheter inn mot KO-sektoren er regulert i:

Lov om barnehagar (barnehagelova)

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa, inkl. §13-6 Musikk- og kulturskoletilbod.

Lov om helse- og omsorgstenestene (helsesjukepleiar/skulehelsetenesta)

Lov om barnevern

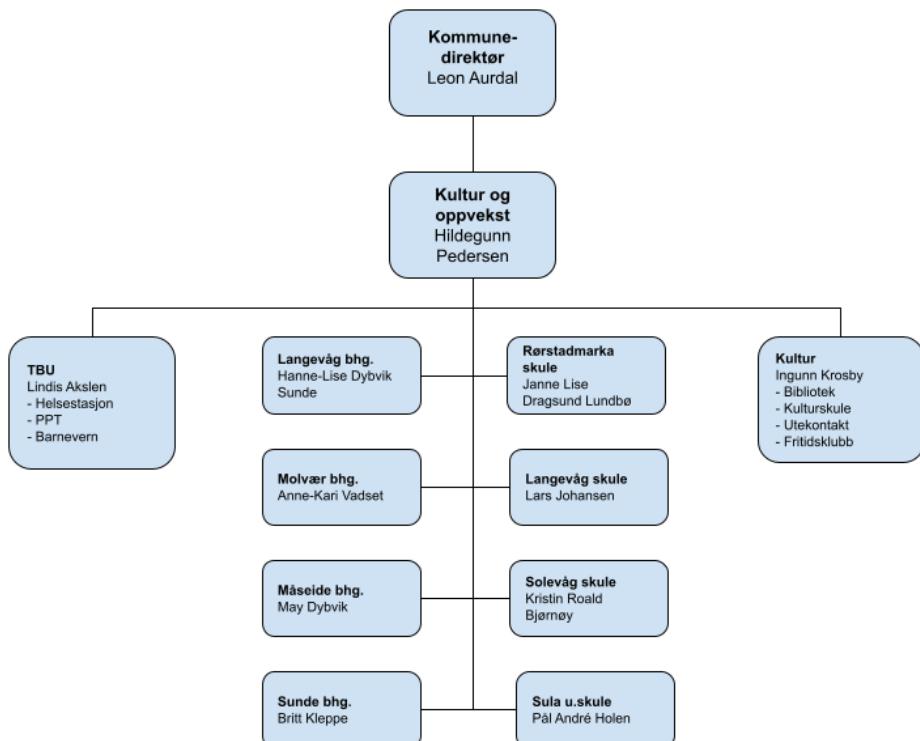
Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere

Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemeld (Kulturlova) og

Lov om folkebibliotek

I tillegg ei rekke forskrifter (t.d. fag- og timebyteplan, læreplanane for fag og rammeverk), rundskriv og Barnekonvensjonen til FN.

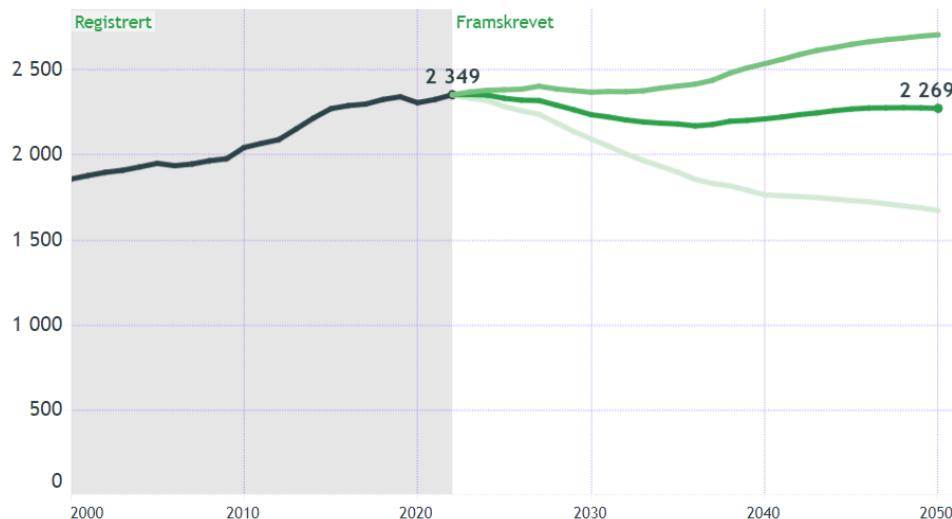
Organisering

Demografi

1531 Sula

Kjønn: Begge kjønn
Aldersgruppe: 0-17 år

Årskull ved dagens skulekretsgrunner (Fiskarstranda og Måseide slått sammen)

Fødselsår	Langevåg skulekrets			Rørstadmarka			Solevåg skulekrets			Sula U	Allie
	Jenter	Gutar	Sum	Jenter	Gutar	Sum	Jenter	Gutar	Sum		Sum
2021	30	27	57	16	11	27	11	11	22		106
2020	35	26	61	13	13	26	9	14	23		110
2019	20	26	46	15	14	29	17	8	25		100
2018	23	39	62	11	17	28	14	15	29		119
2017	35	38	73	14	18	32	16	19	35		140
2016	29	46	75	18	22	40	8	14	22		137
2015	30	38	68	15	20	35	9	21	30		133
2014	35	43	78	12	20	32	18	11	29		139
2013	42	33	75	14	20	34	17	19	36		145
2012	37	43	80	13	11	24	16	21	37		141
2011	37	44	81	18	16	34	18	17	35		150
2010	46	38	84	20	15	35	14	16	30		149
2009	36	36	72	19	13	32	21	23	44		148
2008										112	112
2007										121	121
2006										133	133

Tala i tabellen vil ikkje stemme 100% då dette er tal på born på folkeregistrert adresse. Det vil seie at born som går på private skular vil også vere med her og det kan vere born som går på skule i Sula, men som ikkje er folkeregistrert i kommunen.

Ved oppstarten av skuleåret 2022/23 er det i Sula 1352 born fordelt på tre barneskular og ein ungdomsskule. I barnehagen er det om lag 612 barn fordelt på fire kommunale barnehagar og fire private. Om lag 46% av borna går i kommunal barnehage. Det er no ein mindre barneskule etter samanslåing av Måseide og Fiskarstrand og den private barnehagen Hatlebakken avvikla drifta sommaren 2022.

Grafen og tabellen syner ein liten nedgang i barnetal dei neste åra. Prognosa for nedgang i barnetal er svært usikker. Talet på elevar i skulen vil auke til og med 2025, spesielt er det ungdomsskulen som no vil merke dei store kulla som var i ei periode. Det vil nok bli ein nedgang etter 2025, men kor lenge det varer er usikkert og er heilt samanfallande med antall fødslar og tilflytting til kommunen.

Det er alltid knytt usikkerheit til denne type anslag, men den gir ein god peikepinn på korleis det kan sjå ut i Sula kommune i åra framover. Sjølv om det har vore ein liten nedgang i fødslar så har Sula kommune fortsatt ein stor andel av befolkninga i aldersgruppa 0-17 år og det ser ut til at i fortsettinga også kjem til å ha ein høg andel. Per i dag ligg vi høgare enn landssnittet på andelen barn/unge i aldersgruppa 0-17, snittet for fylket og Norge er på om lag 20%. I oppvekstbarometeret for 2022 er det berekna at Sula har 24,7 % av innbyggjarane i denne aldersgruppa.

Tal personar i aldersgruppa											
0-17 år		18-49		50-66		67-79		80-89		90+	
2019	2030	2019	2030	2019	2030	2019	2030	2019	2030	2019	2030
2313	2291	3920	4273	1702	1964	857	1150	311	458	90	90
Aldersgrupa si del av befolkninga											
0-17 år		18-49		50-66		67-79		80-89		90+	
2019	2030	2019	2030	2019	2030	2019	2030	2019	2030	2019	2030
25,2	22,4	42,6	41,8	18,5	19,2	9,3	11,2	3,4	4,5	1,0	0,9

Ressursar

STILLINGAR OPPVEKST	2023	2022	2021
SUM	271,33	270,44	272,35
Kultur- og oppvekstadministrasjonen	1,00	1,00	1,00
Solevåg skule	25,07	25,43	25,43
Måseide skule	0,00	11,57	11,57
Fiskarstrand skule	0,00	14,23	14,23
Langevåg skule	47,04	47,04	48,84
Sula ungdomsskule	45,45	45,45	44,68
Solevåg SFO	3,20	3,03	3,03
Måseide SFO	0,00	2,21	2,21
Fiskarstrand SFO	0,00	3,20	3,20
Rørstadmarka SFO	4,60		
Langevåg SFO	3,95	4,82	4,82
Sunde Barnehage	9,00	9,00	9,00
Måseide Barnehage	16,00	16,00	16,00
Langevåg Barnehage	25,50	25,50	25,50
Molvær Barnehage	16,00	16,00	16,00
Vaksenopplæring etter Oppl-lov, kap 4-2(Molvær senter)	3,03	3,03	3,03
TBU (Barnev., Helsest, PPT og spe.sped. bhg)	36,20	34,60	33,60
Kultureininga (eigen tabell)	10,94	10,21	10,21
Rørstadmarka skule	24,35	-1,88	0,00

Skulane må redusere bemanning i høve det som er angitt for å halde budsjetttramme for 2023.

Kommentar til stillingsplanen

Stillingsplanen stemmer godt for TBU, Kultur og barnehagane. Her er det faste heimlar som kun vert justert ved K-vedtak. For skulane gjer vi endring på budsjetttramma til einingane (elevsjekken) frå år til år slik at ein tek omsyn til endring i klassetal og elevar, dette gjer at også antal årsverk vil variere noko. Nedbemannning for å komme ned på budsjetttrammene er ikkje tatt med i oversikta over.

STILLINGSHEIMLAR FOR KULTUR	2023	2022	2021
SUM	10,94	10,24	10,21
Kulturavdelinga	1,00	1,00	1,00
Musikk- og Kulturskulen	5,59	4,89	4,89
Bibliotek m filialer	2,35	2,35	2,35
Fritidsklubbar	0,90	0,90	0,87
Koordinator for ungdomsråd	0,10	0,10	0,10
Utekontakten	1,00	1,00	1,00

Kultur og oppvekst

Skule. Det er eit stort løft for Sula kommune at vi ved skulestart 2022 endeleg er i drift ved Rørstadmarka skule. Ein flott, ny skule med idrettshall som er framtidsretta og tilrettelagt for læring på alle område.

Frå skuleåret 2011 og fram til skulestart no i 2022 har elevtalet auka med 223 elevar. Sjølv med innføring av lærarnorm har antallet lærarar auka berre med 15 (Kilde: GSI), dette er kun antallet og seier ikkje noko om antal årsverk. I tillegg er det innført valfag på alle trinn i ungdomsskulen og ein ny time i naturfag på mellomtrinnet. Det betyr at timetalet for elevane har auka. Tiltaka er underfinansiert og inneber dermed innstrammingar. Ei berekning gjort for Arbøt våren 2021 syner at skulane i Sula får dekka berre 75% av utgiftsbehovet sitt, vi har av dei lågaste driftskostnadane per elev i vår Kostragruppe.

Kvar ny klasse (før norm) skal minimum ha ein lærar i kvar time. Deretter kjem timar til å dele klassen i praktiske fag og timar til enkeltvedtak om spesialundervisning etter tilråding frå PPT. Nokre elevar har også personleg assistent gjennom dagen, grunna helsetilstand/store funksjonsnedsettingar. Ein ser i både barnehage og skule ein auke i elevar som av ulike årsakar treng tettare oppfølging enn det dei kan få i ordinær klasseromsundervisning. I snitt trengs det minimum 1,4 årsverk i barneskulen og 2 årsverk i ungdomsskulen for å dekke oppgåvene i ei ny klasse. Innstramminga over fleire år, gjer at ein stor andel Sulabarn får ei kvalitativt mindre god opplæring.

Skulane har dei siste åra hatt eit meirforbruk og når dei skal redusere aktivitet for å halde budsjetta sine så er det oppfølging av dei mest sårbare ein må redusere på. Lærarnormen gjer at det er på fagarbeidar/assistent sida ein kan redusere, men det vil smerte og føre til stor belastning for både tilsette og born.

Ressursknappheit i skulen går først og fremst utover opplæringa og oppfølginga til dei mest sårbare borna, men det påverkar også kvaliteten på opplæringa generelt, og høge krav i kombinasjon låg lærartettleik (store grupper) medfører stort press på dei tilsette. Andelen born som treng spesialundervisning er framleis høg samanlikna med andre. Det er også slik at når timane til generell styrking i skulen går ned så aukar antall meldingar til PPT fordi ein har mindre handlingsrom for å hjelpe og støtte det enkelte bornet. Men, sidan fleire vedtak om spesialundervisning – sjølv om det er lovpålagt – ikkje fører til høgare ramme betyr dette at ein større andel av timane må brukast til spesialundervisning og det blir enda færre timar att til det ordinære tilbodet og til den tilpassa opplæringa.

Fagfornyinga vart innført i heile landet frå hausten 2020. Dette er den største omlegginga av skulen sidan 2006 og har medført ei endring av faga på alle trinn. Nytt innhald i faga og nye fag gjer at skulane har eit stort behov for utskifting av læreverk og mange treng også kompetanseheving for å stette dei nye krava. Den digitale utviklinga gjer at behovet for digitale lærermiddel er like stor som

behovet for læreboka, men der ein betaler ein gong for ei bok så krev forlaga årlege lisensar for dei digitale læremidla – dette er ein stor kostnad for skulane.

SFO. Intensjonen med SFO er at ordninga skal møte foreldra si arbeidstid med ein stad borna kan vere før og etter obligatorisk skuletid. Her skal borna få omsorg, mat, kvile, men og få høve til å utfalde seg utifrå eigne interesser saman med andre i ein arena som bidrar til å trygge born sine oppvekstvilkår og kan ha førebyggjande effekt. SFO skal vere ein plass der ungar vert sett og får utfalde seg gjennom eit mangfald av aktivitetar. Gode SFO-ar er tilpassa borna sine behov og lokal kultur. Frå og med hausten 2021 har det kome ein nasjonal rammeplan for SFO. Dette gjer at fokuset på kvalitet og innhald i SFO er enda tydelegare enn tidlegare. I Sula er det i snitt knapt 16 born per vaksen (stor variasjon mellom dei tre SFO'ane som truleg skuldast samanslåing av dei to minste). I Sula har det tradisjonelt vore ein relativt høg andel familiar som har nytta seg av ordninga, men vi ser ein nedgang i bruk dei siste åra. Dekningsgraden varierer frå om lag 65% midt på øya til om lag 50% på dei andre skulane. Det vart vedteke ei innsparing for SFO i 2021 og for 2022 som gjer at i 2022 skal SFO drivast etter sjølvkostprinsippet. Denne innsparingsa førte til ei vedtektsendring der ein følgjer dei kommunale barnehagane og har stengt i romjul og påskedagane.

Kommunedirektøren foreslår å justere foreldrebetalinga med kommunal deflator, dette vil gjelde for alle dei forskjellige plasstypane. Det er frå sentralt hald vedteke redusert foreldrebetaling for føresette med lav inntekt, dette gjeld frå 1.-4.trinn. Det er også vedteke at elevar med særskilte behov på 5.-7.trinn skal ha eit gratis SFO-tilbod. I Sula kommune vil ein også for 2023 ha to plassar til dette formålet. I tillegg til dette er det innført 12 timer gratis SFO for elevar på 1.trinn.

Sidan matvarereprisane har auka må kostpengane aukast for 2023.

Vaksenopplæring. Stillingane er knytt til opplæring på Molvær senter (rehabiliterande og habiliterende opplæring etter opplæringslova kap. 4A-2). Frå og med hausten 2019 er vaksenopplæringa i Sula ein del av Sula ungdomsskule med felles rektor. Det er tilsett ein undervisningsinspektør som har ansvar for den daglege drifta, det vil seie administrasjon av opplæringa ved Molvær senter samt koordinering og oppfølging av dei tenestene ein kjøper i anna kommune (p.t. Ålesund kommune).

TBU – tiltakseining for barn og unge. Samorganisering av dei tre fagområda helsestasjon/skulehelseteneste, barnevernet og PPT og eit tett samarbeid med barnehagar og skular har styrka kvaliteten i tilbodet til barn og unge i Sula. For enkelte innbyggjarar er dessuten tverrsektoriell samhandling ein kritisk suksessfaktor. Det er mange eksempel på at eit tett samarbeid aukar kvaliteten i den hjelpa som vert gitt. Med veksten i barnetalet og nye, omfattande og statleg definerte oppgåver i TBU, strevar faginstansane med å ta unna meldte saker. I alle tre faginstansane deler dei tilsette i TBU uroa i barnehage og skule over at dei ser mange som burde hatt meir hjelp.

Ved hjelp av prosjektmidlar og omfordeling av midlar internt har ein etter kvart fått på plass i TBU tiltaksstillingar for å kunne yte tidleg innsats. Ein har ei familierådgjevarstilling i barnevern, tiltakskoordinator som er knytt til helsestasjon, psykososial rådgjevar og ungdomsLos knytt til PPT. Viktige funksjonar som alle einingane i TBU kan gjere seg nytte av, men neste steget no vil bli å sjå på om det er mogleg å samle stillingane i ein ressursbase. Det er ikkje bedt om midlar til dette no, men det vil vere naturleg å sjå på om dette er vegen vidare for å at tiltaksstillingane også kan dra vekslar på kvarandre i større grad enn i dag. Frå og med hausten 2021 er det også tilgang til psykolog i TBU.

Helsestasjon og skulehelsetenesta si oppgåve og kompetanse i Sula er å avdekke og forebygge helseproblem hos barn og ungdom 0-20 år. Helsestasjonen har 100% stilling som psykiatrisk

sjukepleiar. Det er avgjerande for heile sektoren at helsestasjonen er rigga til å arbeide systematisk med førebyggande tiltak og tidleg innsats.

Når innbyggjarane vert gravide, skal dei få tilbod om svangerskapskontroll i tilknytning til helsestasjon. Dei som arbeider i tenesta har ei viktig rolle i å sikre ein god omsorgssituasjon gjennom tiltak for å styrke foreldra si mestring i foreldrerolla, førebygge, avdekke og avhjelpe rusproblematikk og vald i nære relasjoner – og samarbeide tett med barnehage, skule, PPT og barnevern for å følgje opp uro for eit barn.

Når barnehagen aukar med ei avdeling eller skulen med nye klasser, er auken like mange nye brukarar i denne delen av tenesta. Når rapportar om helsetilstanden i Sula syner at mange ungdommar slit psykisk, så kan innsatsen frå helsejukepleiar vere nett det som hjelpt ungdommen til å ta betre vare på seg sjølv og helsa si og unngå varige helseproblem.

Vidare skal tenesta avdekke nedsette funksjonar hos barn og samarbeide om habilitering av barn og ungdom med spesielle behov, som kronisk sjukdom og funksjonsnedsetting. Skulehelsetenesta er og, saman med barnehage, skule og PP-tenesta, viktige aktørar i arbeidet med å fremje barn og unge sitt lærings- og utviklingsmiljø- og bidra til å legge til rette for godt psykososialt og fysisk miljø for borna i skule og barnehage. Helsejukepleiarane samarbeider med omsorgstenesta og andre helsetenester i HS om tilbod til enkelte born og unge (IP).

PPT si oppgåve og kompetanse er å bidra til heilskap og samanheng i opplæringa i Sula for born i alderen 1-15 år som treng tilpassing ut over det barnehage og skulen sjølv utan vidare har kompetanse på. Dei har også kap 9A kompetanse. Med ein auke i barnetalet gjennom fleire år så har også PPT sine oppgåver auka. Det er heller regelen enn unntaket at det i kvar avdeling og i kvar klasse er eitt eller fleire born som treng ekstra oppfølging og tilrettelegging, t.d har det så vanskeleg at åferda krev eit ekstra blikk og ekstra hender. PPT har ansvar både for å rettleie lærarar og assistenter ute om korleis dei best kan legge til rette for barnet/eleva si læring i fellesskapet, dvs arbeidet med tidleg innsats. Gjennom heile 2021 og hittil i 2022 har PPT hatt lange ventelister og det er rekordmange born som er meldt til PPT for utredning.

Frå 01.08.16 fekk vi ei endring i barnehagelova som pålegg PPT ansvaret for å gi rettleiing til alle barnehageeininger her i Sula. Det følgde ikkje ressursar med endringa.

Rettleiingsansvaret til PPT er knytt til både fagleg og sosial læring og skolemiljø/forebygging av mobbing. PPT skal i tillegg gjere utgreiningar og undersøkingar når pedagogen/ læraren og foreldra ikkje har tilstrekkeleg kompetanse til å avdekke kva tiltak som kan gi eit barn den tilrettelegginga det har krav på. Undersøkingane skal gi råd om korleis dei tilsette og føresette kan hjelpe barnet. Dei borna som ikkje går i barnehage har også rett til hjelp frå PPT og dei som er elevar ved vaksenopplæringa etter opplæringslova kap 4A-2 er også PPT sitt ansvar. I tillegg har Sula kommune ansvar også for elevar som går på private skular i andre kommunar eller går i barnehage i anna kommune.

Frå og med 2021 er det ei omfattande omlegging av tenester til barn og unge i Norge – kalla «Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderande praksis». Dette er ei eit tiltak for at hjelpa til barnet skal vere nærrare der barnet er og at ein over ei femårsperiode skal auke kompetansen til dei som arbeider i laget rundt barnet. Ein ser satsinga tett opp mot ei omorganisering og nedskalering av Statped sine tenester. PPT er ei viktig brikke i denne satsinga, men det følgjer ikkje ressursar med , anna enn til kompetanseheving.

UngdomsLos har vore ei prosjektfinansiert tiltaksstilling lagt til PP-tenesta. UngdomsLosen si primær oppgåve har vore å arbeide med ungdommar i ungdomsskule og ved overgang til vidaregåande som «ramlar ut» eller står i fare for å gjere det. Det har også vore arbeidd med elevar i overgangen frå barneskule til ungdomsskule som er ei kritisk fase for enkelte. Per september 2022 har denne 19 aktive saker (ungdommar) i si portefølje. Frå og med 01.01.23 vil denne tenesta opphøre sidan prosjektmidlane forsvinn og ein ikkje finn rom til å prioritere dette i kommunedirektøren sitt forslag.

Barnevernstenesta si oppgåve og kompetanse er å bidra til at barn og unge i Sula har trygge oppvekstvilkår med forsvarleg omsorg. Får barnevernet melding om barn og unge frå 0-18 år som lever under tilhøve som kan vere skadeleg for helse og utvikling skal dei undersøke saka og gi naudsynt hjelpe som sikrar betre omsorg, primært i heimen/ i anna nær familie, eller når det er best for barnet; i fosterheim eller institusjon. Om det er aktuelt med ettervern har barnevernet ansvar til ungdommen er 25 år. Å sikre at borna som er under omsorg av barnevernet fullfører skulegangen er eit nasjonalt satsingsområde. Det er framleis stort press på kapasiteten og den er ytterlegare pressa etter at barnevernet frå 01.01.22 fekk overført fleire statlege oppgåver. Det er særskilt knytt til oppfølging av fosterheimar som no er ei kommunal oppgåve. Når vi veit at saksmengda per sakshandsamar i barnevernet er større allereie enn samanliknbare kommunar så betyr dette ei vesentleg oppgaveuke for ei pressa teneste. Sula kommune manglar fire årsverk i tenesta for å vere bemanna på lik linje med snittet i Norge. Tenesta ber om 1,55 årsverk, men det er ikkje prioritert i kommunedirektøren sitt budsjettforslag.

Bustaden for EMF er erstatta med lettare tiltak. Frå og med 2022 vil Sula kommune ikkje lengre få tilskot. Det betyr at TBU fortsatt har kostnadars knytt til tiltak, men utan at ein får tilskot.

Det er i kommunedirektøren sitt forslag ikkje lagt inn styrking av TBU, det betyr at ein må vurdere å redusere arbeidet med tidleg innsats og førebygging.

Utviklingsarbeid

Fagfornying og med det nytt innhald i fag og nye fag er det som har hatt størst fokus i skulane det siste året og kjem til å ha det i tida framover. Skulane har samarbeidd om å utarbeide lokale læreplanar. Det har vore nedsett faggrupper på tvers av skulane og det er imponerande korleis dei har fått til dette på tross av pandemi og begrensingar i å møtast fysisk. Vi har i Sula over fleire år hatt «Læringsreisa» som eit visuelt bilet på visjonen til sektoren og eit viktig arbeid i å få til ei læringsreise og «Sulaskulen» er at ein samarbeider på tvers av skulane. Ei viktig kompetanseheving er den ein får i møte med kollegaer og det å kunne ha erfaringsdeling på tvers. Mange lærarar melder attende at det har vore nyttig og at dei ønskjer å fortsette å ha denne arbeidsforma i åra framover også.

Skuleåret 2022/23 arbeider alle skulane mot å bli «Dysleksivennlege skular». Det skal også arbeidast vidare med inkludering og tilpassa opplæring.

Barnehagane avslutta hausten 2020 eit treårig samarbeid med Giske og firmaet «Ringer i vann», i tida etterpå og også i åra framover er det viktig å implementere det arbeidet som vart gjort slik at det blir ein naturleg del av arbeidskvarden til alle tilsette. Dei kommunale barnehagane er denne hausten med på ei Rekomp satsing i regionen i samarbeid med Høgskulen i Volda. Det er ulike fokusområder, men i løpet av nokre år vil alle barnehagane ha vore igjennom den samme kompetansehevinga. Ein har også fokus på opplæring i bruk av digitalt utstyr i dei kommunale barnehagane. Dei private har same tilbodet som dei kommunale om å vere med i Rekomp arbeidet, det blir opp til kvar enkelt barnehage å vurdere det.

I tillegg til Rekomp og Dekomp ordningane så har Utdanningsdirektoratet også initiert ei satsing som heiter Kompetanseløftet for inkluderande praksis og spesialpedagogikk. Tanken er at kommunane skal bygge kompetanse slik at det er tilstrekkeleg kompetanse tett på barna og elevane. Ein snakkar om laget rundt barnet og eleven. Region Nordre Sunnmøre er i gang med denne satsinga og hausten 2021 gjennomførte ein ei omfattande kartlegging av kompetanse i alle kommunane. I tillegg til skular og barnehagar er PPT ein naturleg og viktig del av denne satsinga.

Sula kommune søkte hausten 2018 om midlar til BTI – betre tverrfagleg innsats. Vi kom i gang våren 2019 og er fortsatt i implementeringsfasa. Alle tilsette har fått opplæring i å nytte verktøyet og ein har ressurspersonar i alle einingar som skal drive dette vidare når prosjektfasa er over. Det ligg mykje informasjon om dette på Sula kommune si heimeside. [Sula – BTI – Betre tverrfagleg innsats for barn og unge i Sula kommune \(betreinnsats.no\)](#)

Med tanke på barnevernsreforma og Kompetanseløftet så er BTI ei viktig satsing for Sula kommune. Vi har allereie på plass dette og i lag med mange andre tverrfaglege lavterskelttilbod så har vi starta å bygge eit godt lag rundt barnet. Vi er ikkje i mål, men vi er på god veg.

Leiarane i Kultur og oppvekst skal i perioda januar 2022 til og med juni 2023 i gang med eit leiarutviklingsprogram i samarbeid med Imtec, dette er eit program som KS støttar og som sektoren har fått innvilga OU midlar til.

Sula kommune har i lag med fire andre norske kommunar vore med på ei pilotsatsing som direktoratet for høgare utdanning og kompetanse i lag med KS har initierte. Satsinga har gitt Sula kommune betre kompetanse til å satse på auka internasjonalisering i heile sektoren. Sula kommune er i gang med å söke prosjektmidlar via EU til å fortsette satsinga og fleire av einingane har prosjekt dei vil samarbeide med andre land om. Det betyr også at fleire europeiske land vil sende tilsette til Sula for å sjå korleis vi arbeider med kultur og oppvekst her. Det er ei nyttig kompetanseheving for våre tilsette og med den urolige situasjonen i Europa er det viktigare enn nokon gong at ein har eit godt samarbeid på tvers av landegrensene på mange område.

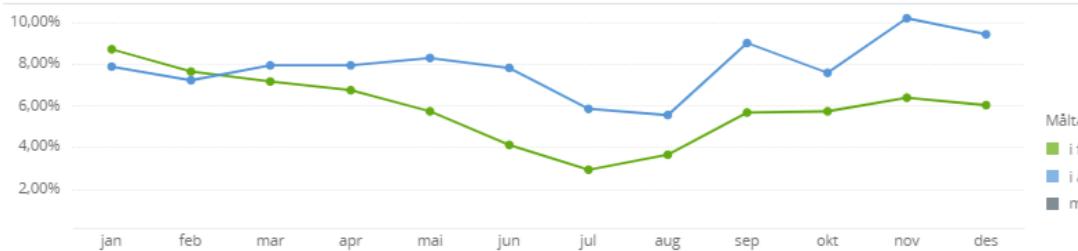
Sjukefråvær

2019:

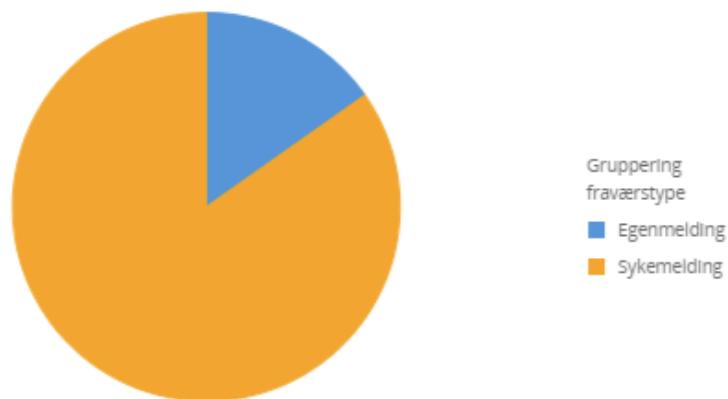
Totalt

I valgt periode: 7,91%

I år og i fjor - Inkluderer sykemeldinger og egenmeldinger

Fordelt på egen- og legemeldt

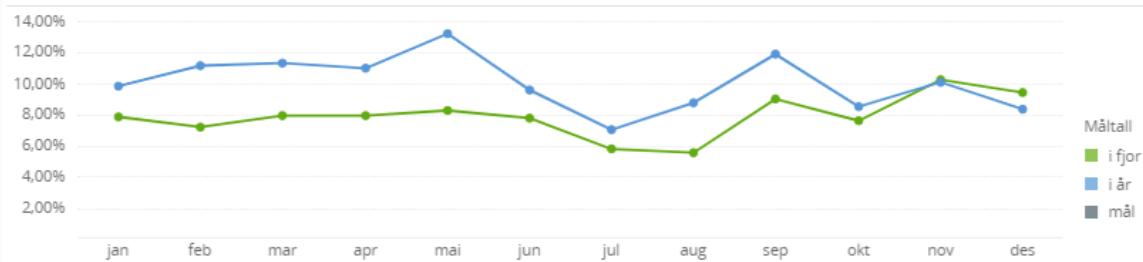

2020:

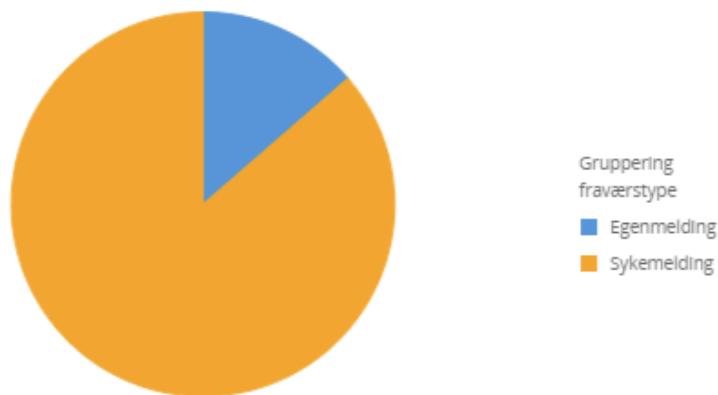
Totalt

I valgt periode: 10,04%

I år og i fjor - inkluderer sykemeldinger og egenmeldinger

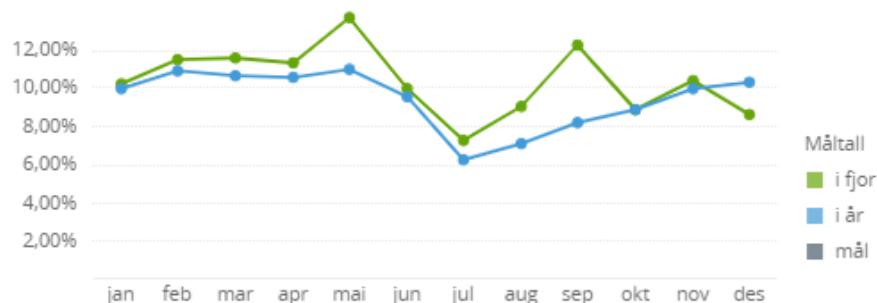
Fordelt på egen- og legemeldt

2021:

I valgt periode: 9,40%

I år og i fjor - inkluderer sykemeldinger og egenmeldinger

Fordelt på egen- og legemeldt

Hittil 2022:

Totalt

I valgt periode: 8,84%

I år og i fjor - inkluderer sykemeldinger og egenmeldinger

Fordelt på egen- og legemeldt

Sjukefråveret i 2021 var høgare for sektoren enn det har vore dei siste åra. 2019 og så langt i 2022 ser ut til å vere om lag på linje. Det er variasjonar mellom einingane, men einingsleiarane arbeider godt med arbeidsmiljø og oppfølging av sjukmeldte arbeidstakarar. Tiltak vert sett inn der det er naudsynt.

Digitalisering

Det har over fleire år vore fokus på digitalisering i kultur og oppvekst. Ein til ein dekning med læringsbrett for alle elevar har vore ein stor suksess og ført til ei meir variert opplæring for våre elevar. Sula kommune er også ein av dei få kommunane i Norge der vi har inkludert kulturskulen i denne satsinga. Det gjer at elevane som går i kulturskulen får tilgang på appar dei treng i kulturskuleundervisninga på sine læringsbrett. Frå og med hausten 2022 er læringsbrett einaste arbeidsverktøyet for tilsette i oppvekst. Det gjer at leasingkostnadane har auka, både på grunn av generell prisvekst og antallet læringsbrett har auka. Gevinsten er at alle tilsette har eige læringsbrett, det har ikkje vore tilfelle før då dei fleste fagarbeidarar og assistenter har delt utstyr. Det ligg og ei innsparing ved at ein ikkje treng å kjøpe nye pc'ar til pedagogane i skule og barnehage. For pedagogane i skule har det ikkje vore kjøpt inn nye sidan 2013.

Gjennom pandemien har ein sett ein stor fordel med at tilgangen på utstyr har vore god og at tilsette og elevar hadde god opplæring i bruken av ulike program og appar. Dei periodane det var heimeskule så fekk elevane fortsatt god undervisning. I og med at dei tilsette allereie var trygge brukarar av Office365 og Teams så har ein klart å oppretthalde mykje utviklingsarbeid og møtevirksomheit til tross for begrensingar i møte fysisk.

Det har også vore ein stor fordel at alle i sektoren fekk tilgang på Office 365 då det har gjort det enklare med samarbeid.

Personvern og datasikkerheit er noko sektoren sett høgt. Sektoren har difor lenge vore på leit etter eit system der ein for eksempel kunne skrive IOP for elevar med spesialundervisning. Hausten 2020 og våren 2021 har sektoren i samarbeid med helse innført eit system som heiter Dipps samspel. I denne løysinga kan ein skrive IOP/IUP/IP og legge til t.d. føresette slik at dei har tilgang til dokumenta. I tillegg har vi to modular som heiter «enkelt samspel» og «stafettlogg». «Stafettlogg» nyttast når fleire instansar skal samarbeide og samhandle om eit barn, t.d. føresette, skule, barnevern og PPT. Frustrasjonsnivået er nok høgt når nye program skal takast i bruk, men på sikt vil desse systema gjere at kvaliteten på dette området blir heva betrakteleg.

Friskus aktivitetskalender har vore eit løft for samarbeidet mellom kommunen og dei frivillige. Når ein har ein felles portal som innbyggjarane finn enkelt på kommunen si heimeside så er det enklare å navigere i alle tilbod og arrangement.

Sektoren vil utvikle seg vidare og i løpet av hausten 2021 eller tidleg 2022 så vil ein få plass ein samtykkeportal der føresette kan gi og trekke diverse samtykke og skulane og barnehagane lett kan ta ut rapportar. I tillegg vil vi få på plass ein app der føresette kan logge seg inn og melde fråvær for sine born, sjå timeplan, sjå kva aktivitetar som skjer til ein kvar tid og einingane kan legge ut diverse informasjon.

Sula kommune har vore med å utvikla eit system som heiter «Sikker notatblokk». Det betyr at alle notat som tilsette i oppvekst gjer i løpet av ein dag, no kan gjerast sikkert i eit system med sikker

pålogging og der du lett finn dei malane du treng og kan dele med kollegaer eller leiar. Vi gler oss til gule lappar og notatbøker med sensitiv informasjon er historie.

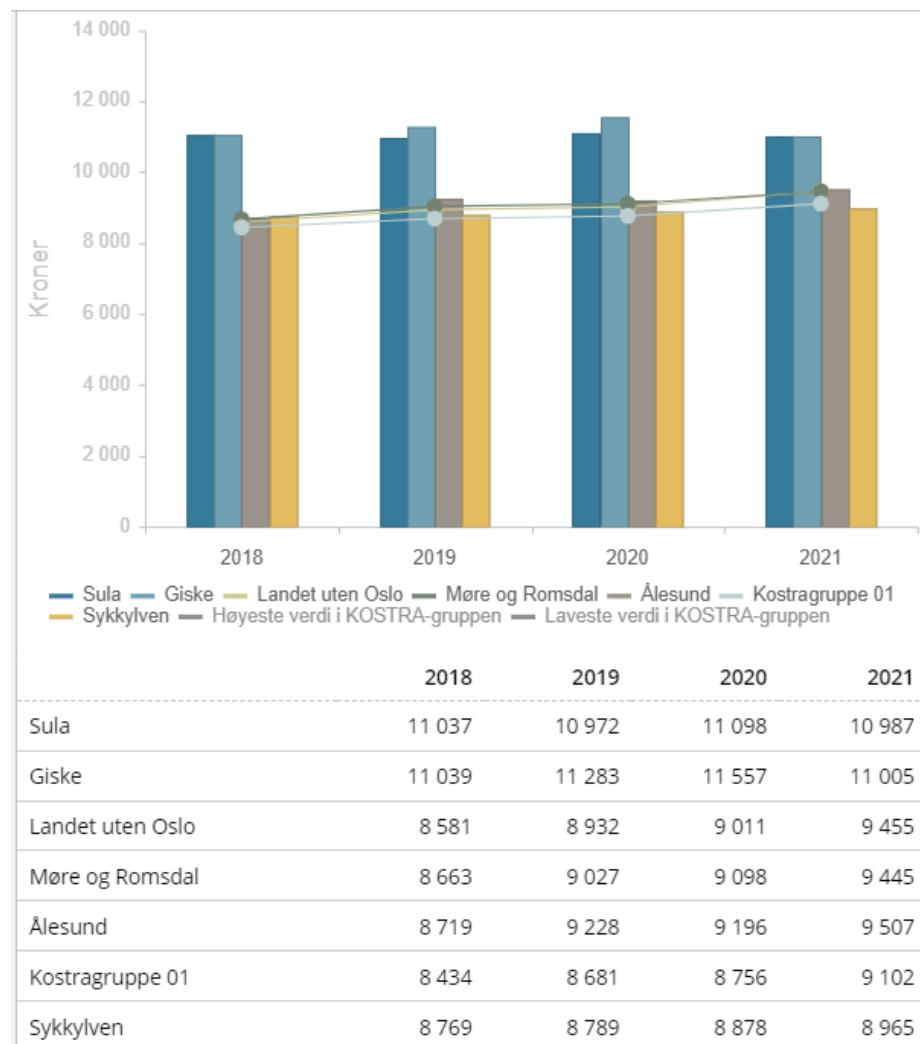
Rammer: - utvalgte Kostratal

Kostra 2021

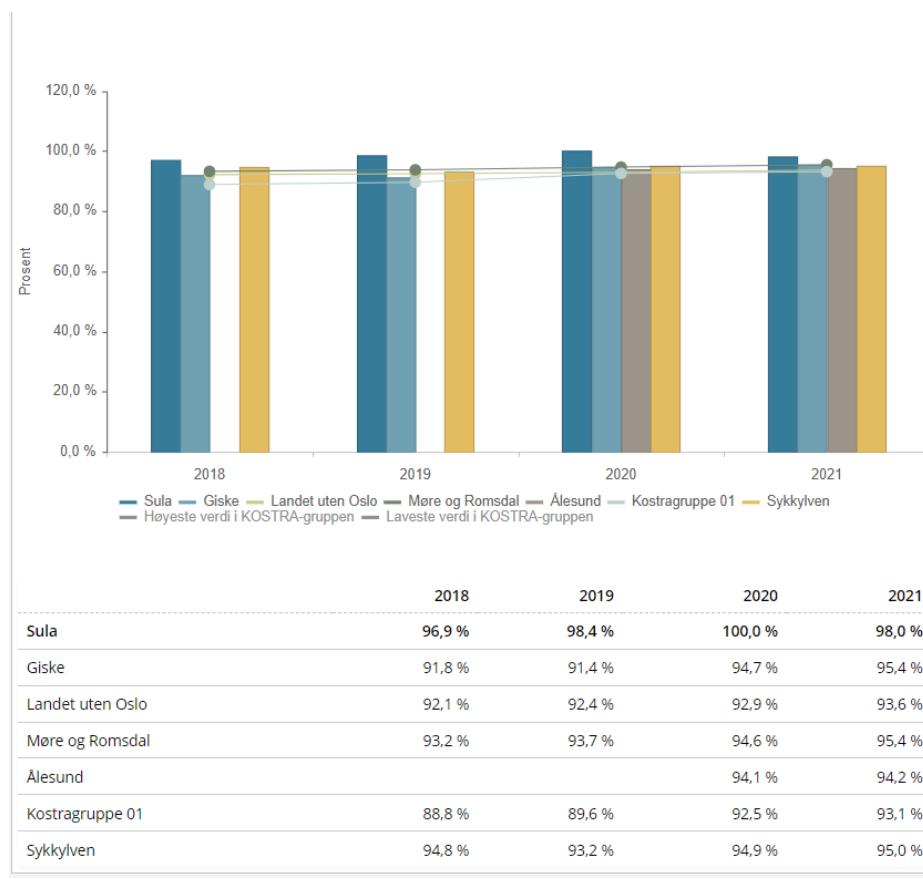
Barnehage

I Sula har vi relativt høge driftsutgifter samanlikna med andre kommunar, men vi har høg dekningsgrad og relativt mange 0 åringar i barnehagane. Det er også fleire barn i private barnehagar enn i kommunale som også gjer at driftskostnadane blir høgare.

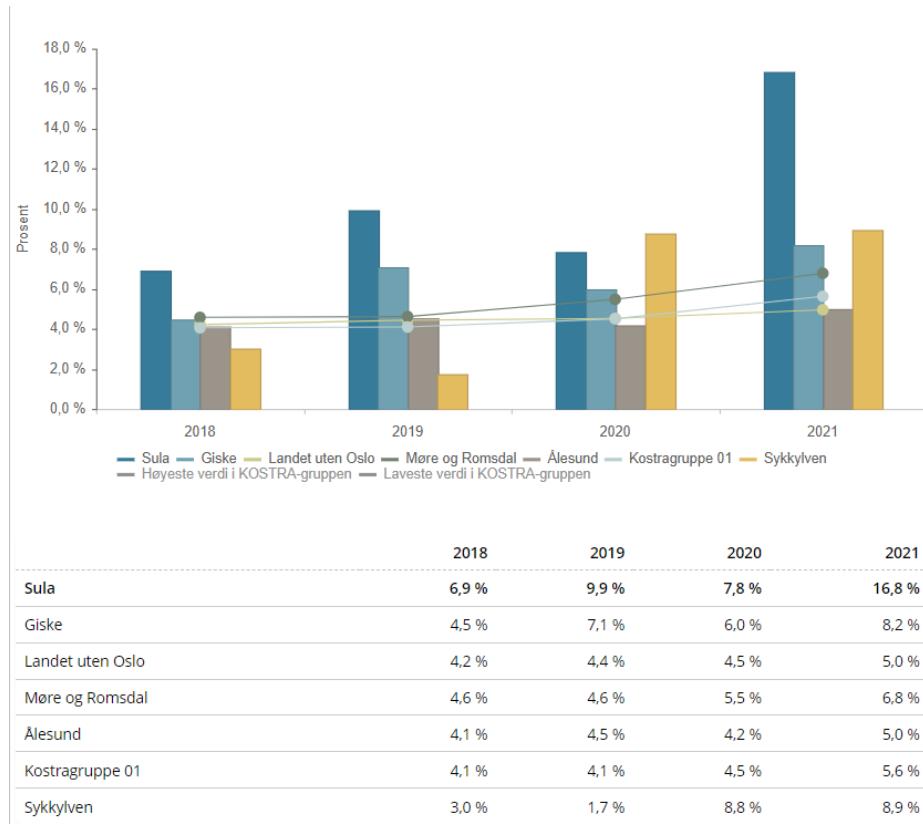
Netto driftsutgifter per innbygger til barnehage:

Dekningsgrad

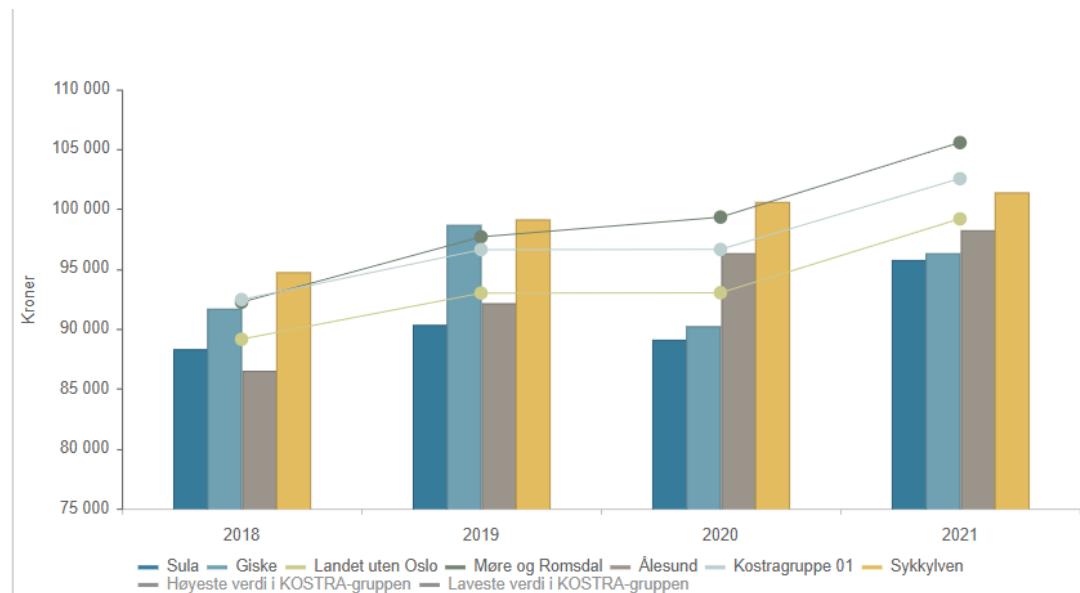
Andel barn 0 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 0 år

Grunnskule

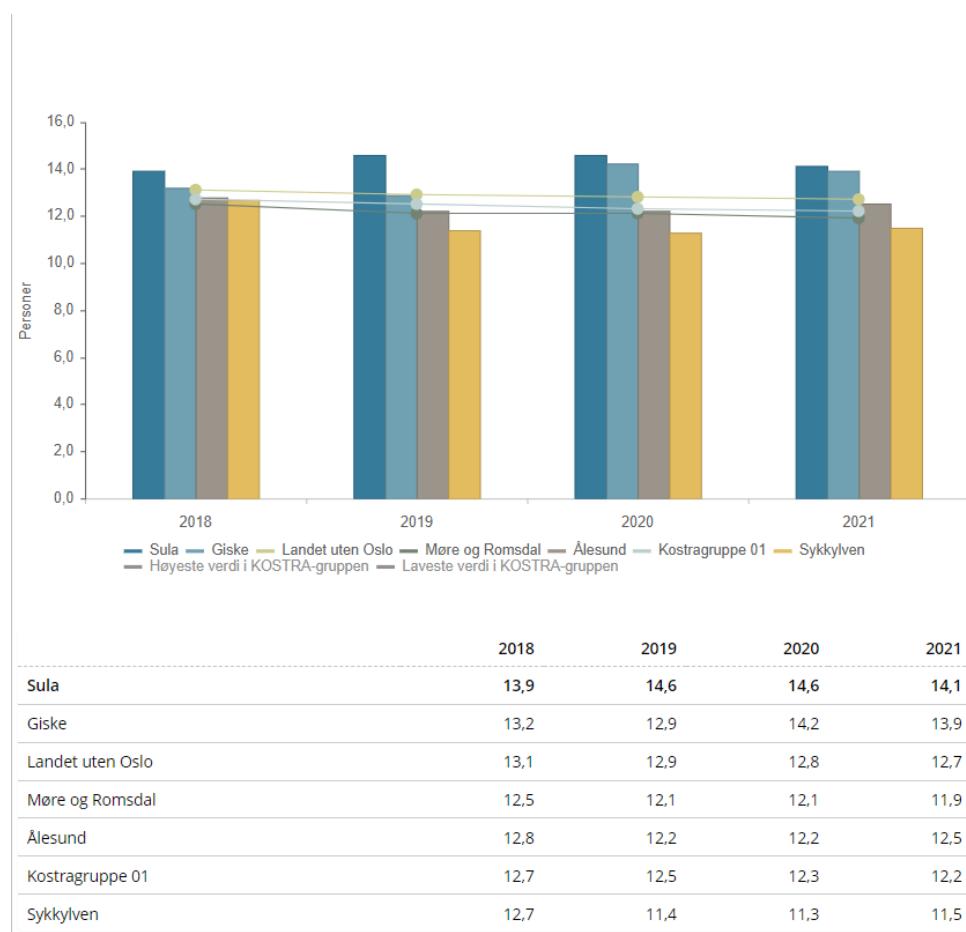
Driftsutgiftene er låge medan utgiftsbehovet er stort. Dette må ein sjå i samanheng med at vi har ein stor andel av innbyggjarane våre i denne aldersgruppa. Særleg uroleg må ein vere for at bemanninga i skulane er så lav som ho er, det ser ein på gjennomsnittleg gruppestørrelse der vi jamt over ligg høgare enn andre og der ungdomsskulen kjem spesielt dårlig ut.

Netto driftsutgifter per innbygger 6 – 15 år

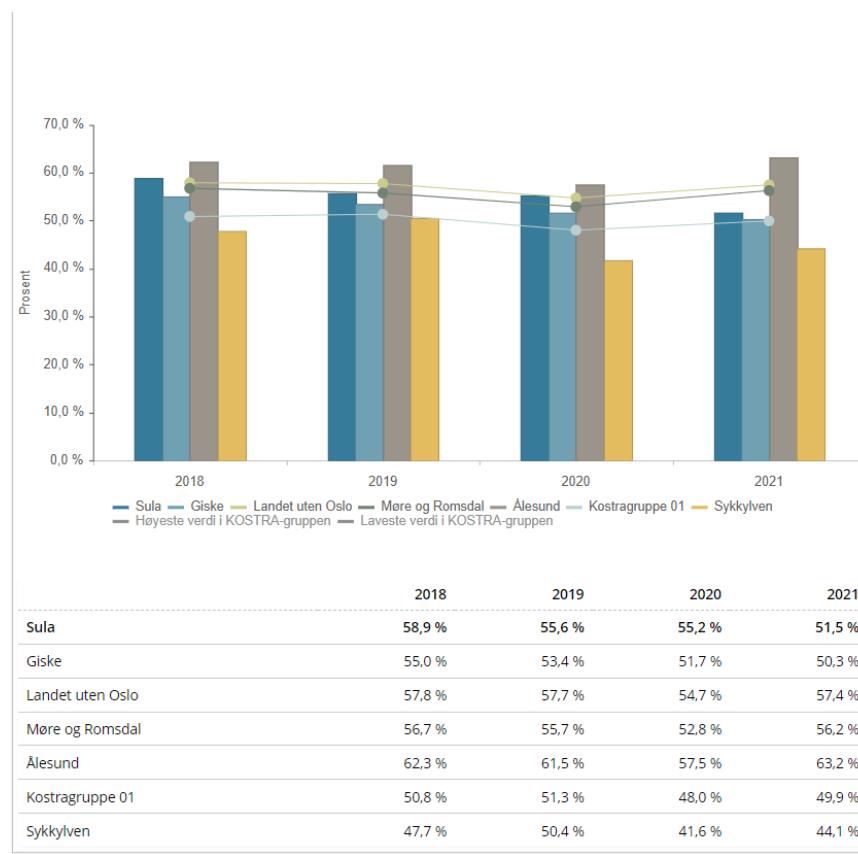

	2018	2019	2020	2021
Sula	88 355	90 384	89 075	95 747
Giske	91 651	98 653	90 268	96 262
Landet uten Oslo	89 123	92 974	93 002	99 158
Møre og Romsdal	92 212	97 664	99 309	105 521
Ålesund	86 476	92 093	96 356	98 197
Kostragruppe 01	92 431	96 599	96 607	102 507
Sykkylven	94 707	99 112	100 644	101 362

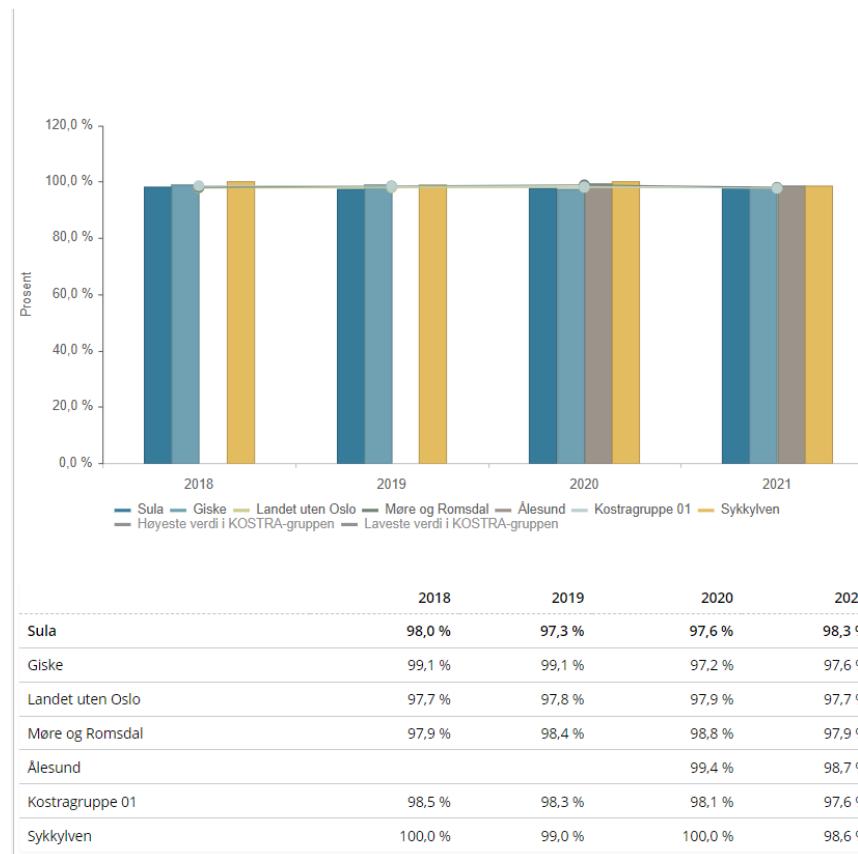
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. – 10. årstrinn

Andel innbyggere 6 – 9 år i kommunal og privat SFO

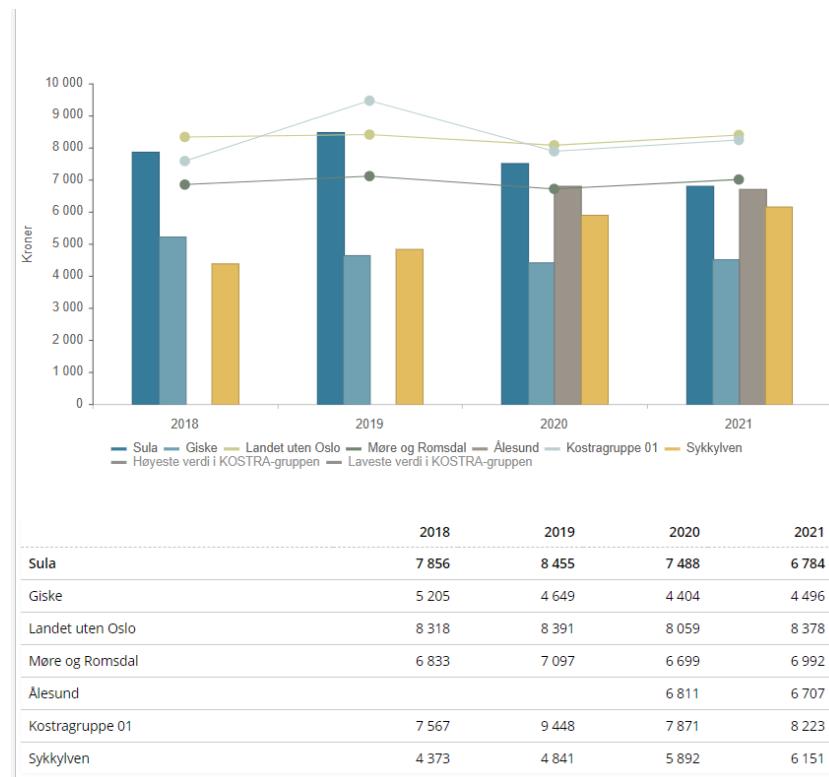

Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring

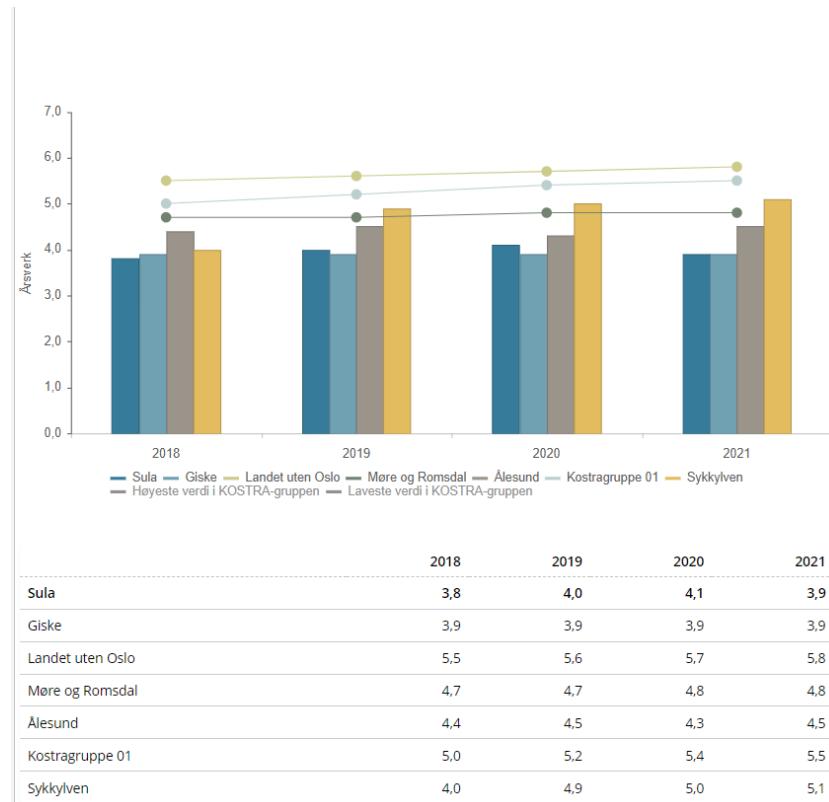

Barnevern

Netto driftsutgifter per innbygger 0-22 år

Årsverk i barnevernet per 1000 barn (0-17)

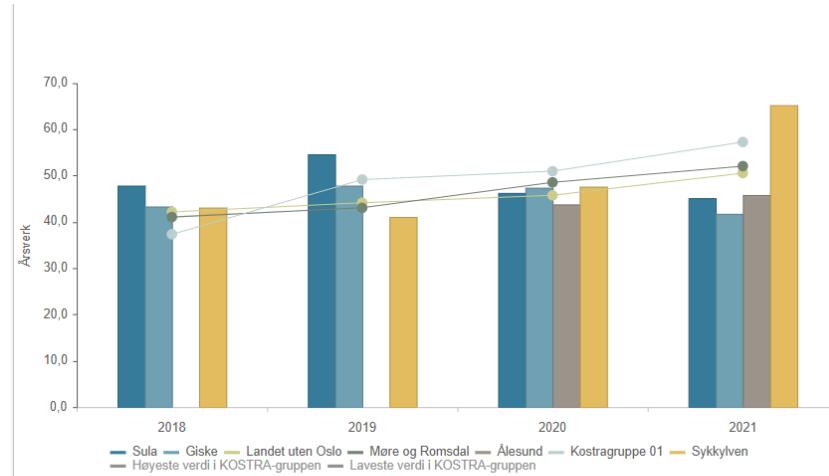
Helsestasjon

Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. Pr. innb. 0-20 år

	2018	2019	2020	2021
Sula	2 563	2 885	3 000	3 397
Giske	2 215	2 448	2 205	2 051
Landet uten Oslo	2 734	2 904	2 974	3 443
Møre og Romsdal	2 837	2 966	2 925	3 494
Ålesund	2 640	2 310	2 662	3 404
Kostragruppe 01	2 827	2 956	3 162	3 753
Sykkylven	3 200	3 063	3 081	3 407

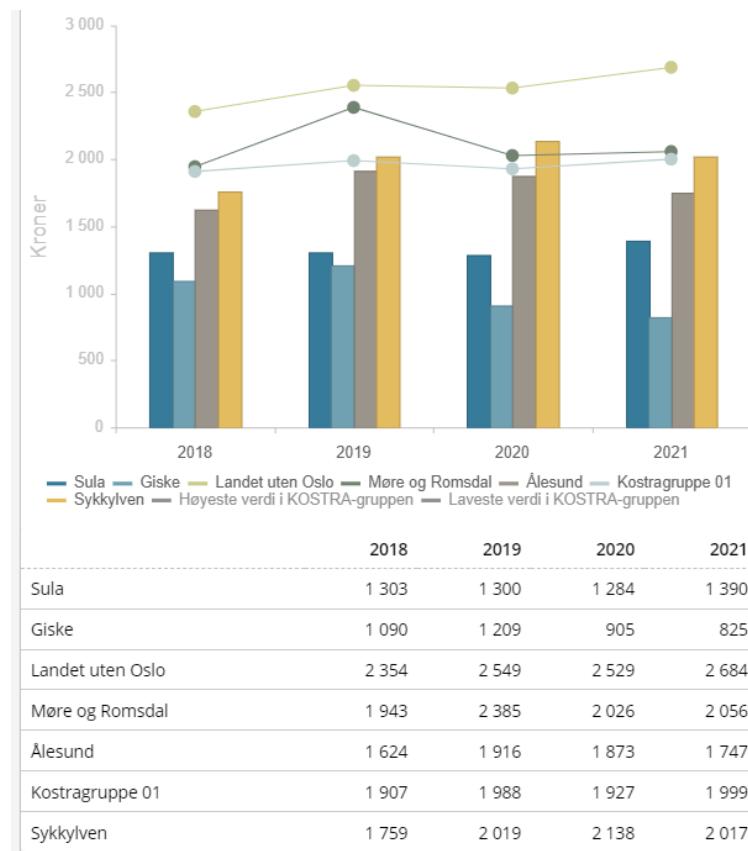
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10000 innbyggere 0-20 år

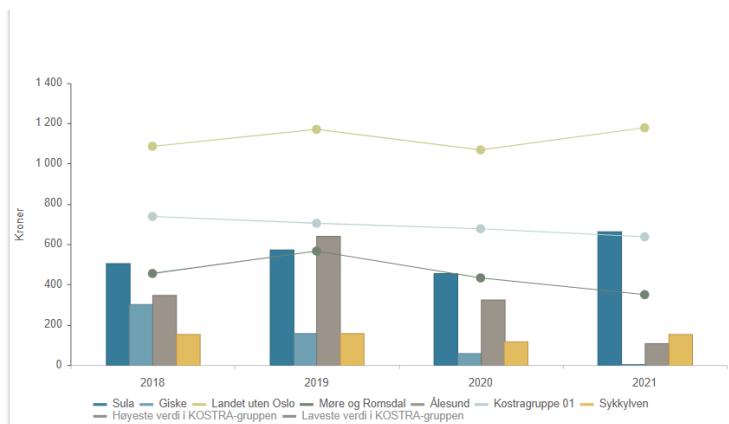
	2018	2019	2020	2021
Sula	47,8	54,6	46,2	45,0
Giske	43,2	47,7	47,3	41,8
Landet uten Oslo	42,1	44,1	45,7	50,5
Møre og Romsdal	41,0	43,0	48,5	52,0
Ålesund			43,8	45,7
Kostragruppe 01	37,3	49,1	50,9	57,2
Sykkylven	43,1	41,1	47,6	65,1

Kultur:

Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger

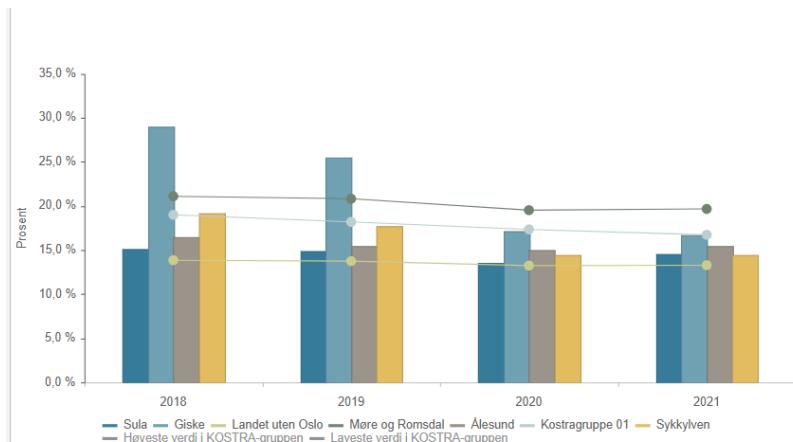

Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge, per innbygger 6-18 år

	2018	2019	2020	2021
Sula	506	574	457	663
Giske	304	156	58	6
Landet uten Oslo	1 085	1 169	1 067	1 177
More og Romsdal	454	565	432	349
Alesund	349	639	323	110
Kostragruppe 01	737	703	676	636
Sykkylven	155	160	117	152

Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk – og kulturskole, av ant. Barn

	2018	2019	2020	2021
Sula	15,1 %	14,9 %	13,6 %	14,5 %
Giske	28,9 %	25,5 %	17,2 %	16,7 %
Landet uten Oslo	13,8 %	13,7 %	13,2 %	13,3 %
More og Romsdal	21,1 %	20,8 %	19,5 %	19,7 %
Alesund	16,5 %	15,4 %	15,0 %	15,5 %
Kostragruppe 01	19,0 %	18,2 %	17,3 %	16,7 %
Sykkylven	19,1 %	17,7 %	14,4 %	14,5 %

Kompetanse og kvalitet

Den viktigaste ressursen ligg i eit kompetent og kapabelt personale. Både formell kompetanse og at du er eigna og får god rettleiing, er viktig når du skal arbeide med barn si utvikling og læring. Tilsette i barnehagen er nøkkelpersonar i ein god oppvekst. Dei observerer dei minste kvar dag over fleire år. Dei er, i tillegg til foreldra og helsestasjonen, dei nærmaste til å fange opp tidleg om nokon treng hjelp. Det er viktig at dei veit kva dei da skal gjøre og har handlingsrom for å gjøre dei rette grepa. På same

måte er den profesjonelle læraren si rolle godt dokumentert; læraren som får gode relasjoner til elevane, som er trygg fagleg og didaktisk, og som er ein god leiar av læringsarbeidet i klassen, får elevar som yt sitt beste og trivst fordi dei meistrar. Dess betre relasjon læraren har til kvar enkelt elev, dess betre vert forholdet mellom elevane – slik bygger den gode læraren godt klassemiljø og demmer opp for mobbing. Dette er kompetanse ein må ta vare på og vidareutvikle.

For å lukkast i arbeidet er godt leiarskap og tid til å utføre denne delen av leiaroppgåva, avgjerande. Ein felles plattform for leiarskap, som og styrarane i private barnehagar har vore aktivt med på å utforme, definerer verdigrunnlaget for leiing, og metoden for systematisk organisasjonsutvikling som skal brukast i einingane for å utvikle ei kunnskapsbasert vaksenrolle i alle fagområda. Eit viktig prinsipp er medskaping i personalet og å sikre at dei tilsette lukkast i sine møter med borna og familiene i Sula.

Vidareutdanning

Kompetansekravet til undervisningsstillingar har vore omdiskutert og det er ute på høring nye bestemmelser om dette. I barnevernet har det kome eit krav om master og/eller vidareutdanning for dei som allereie er tilsett. Sula kommune meiner det er viktig å legge til rette for at tilsette kan nytte statlege ordningar slik at dei får tatt relevant vidareutdanning.

Det er bindingstid i tråd med personalreglementet for dei som får støtte til vidareutdanning.

Behov for nye tiltak i kultur og oppvekst

Opplæringslova vart endra frå august 2018 slik at skulen no har plikt til å sette inn tiltak dersom born vert hengande etter i kjernefaga på 1.-4.trinn. Frå same tid vart det innført lærarnorm i skulen, med innskjerping frå 2019. I barnehagane vart pedagognorma skjerpa frå 01.08.18. Oppveksten kjem ikkje i reprise. På den eine sida betyr det at dei tiltaka ein sett inn tidleg gir gevinst heile livet og på den andre sida så vil forsømming kunne ha alvorlege konsekvensar, både for den som ikkje får hjelp og for samfunnsøkonomien.

Einingsleiarane i kultur og oppvekst er nøkterne i dei behova som er meldt, dei har meldt behov både innan drift, eigedom og IKT. Samla for kultur og oppvekst er det for 2022 meldt inn driftstiltak som summerer seg til 11,4 million.

Skulane melder om behov for stillingar. Totalt melder skulane eit behov for fleire årsverk for å dekke nødvendig opplæring og tilrettelegging for alle elevar. Sula ungdomsskule melder om eit fortsatt behov for å skifte ut/supplere møblar, dette fordi elevtalet aukar og at det med åra har vorte fleire tilsette som har krav på arbeidsplass. Det var ikkje kjøpt inn nye bord/stolar/arbeidsplassar då skulen vart renovera. Langevåg skule melder også om eit behov for utskifting av pulter og stolar, dei fleste møblane er tatt med frå gamle Langevåg og Molvær skule. Skulane melder om eit behov for alternativ opplæringsarena for fleire elevar, ein ser at ei stadig større gruppe elevar slit med å meistre ein ordinær skulekvardag. Ei satsing på ein alternativ opplæringsarena og samstundes satse på miljøterapeutar inn i skulen er det rektorane meiner skal til for at fleire skal meistre skulekvardagen.

I TBU merkar ein godt det auka barnetalet gjennom dei siste åra i Sula.

PPT merkar også godt at det er knappe ressursar i skulane og det gjer at fleire blir tilmeldt PPT. Det har ført til lang venteliste og stor arbeidsbelastning på kvar enkelt rådgjevar. TBU melder av den grunn behov for 1,2 årsverk rådgjevar PPT. Prosjektmidlar til ungdomsLos er avslutta og ein melder eit behov for 0,8 årsverk ungdomsLos. Ein ser at ein årleg har meirforbruk på det som er avsett til kjøp av logopedhjelp og ein ber om 200000 til å auke budsjettramma til denne tenesta.

Barnevernsreforma har kome for fullt i 2022 og med det er det overført oppgåver frå stat til kommune. Dette merker også barnevernet i Sula godt. Kvar sakshandsamar har ei stor arbeidsbelastning og mange saker per tilsett. Frå 1.januar har i tillegg det kommunale barnevernet ansvar som staten tidlegare hadde, spesielt i høve fosterheimar. Refusjon frå staten er vekke og kommunen har fått alle kostnader knytt til fosterheimane. TBU ber difor om 0,8 årsverk til fosterheimsrettleiar og 0,75 årsverk sakshandsamar tiltaksteam og omsorgsteam.

I skulehelsetenesta stettar vi per i dag normkravet for helsejukepleiarar. Dette klarer Sula kommune ved hjelp av tilskot frå Helsedirektoratet. For å få dette tilskotet må kommunen stille med ein eigenandel og TBU ber difor om 0,35 årsverk for å kunne søke om vidare tilskot frå direktoratet.

Kultursektoren melder om behov for å styrke kultur og kulturskuleadm. Med 25% stilling. Elles ber ein om midlar til 10% stilling til elektronisk musikk, el-piano til øverom på Rørstadmarka skule og 20% stilling til undervisning av korpsaspirantar.

Biblioteket ber om både investering på 180000 og ein årleg driftskostnad for å kunne installere meirope bibliotekløsing. Dette vil gjøre at ein kan nytte biblioteket også utanom ordinær opningstid.

Digitalisering har gjennom fleire år vore ei satsing i kultur og oppvekst og det har ført til mykje positivt for opplæringa til elevane både i skule og kulturskule. Våren 2022 gjekk leasingavtala for læringsbretta ut og ein måtte ut på anbod for å få ei ny avtale. Felles for oppvekst er det difor lagt inn eit tiltak på 1,2 mill, fordi det har vore ein prisauke og fordi vi må lease fleire brett.

Budsjettprosessen

Talbudsjett 2023 vert i hovudsak utarbeidd innanfor ramma av 2022 budsjettet, justert for løns- og prisvekst og pensjonskostnadene. For barnehagane er budsjetta utarbeidd ved hjelp av eigne rekneark på samme måte som tidlegare år. Det er ein auke i overføring til private barnehagar kontra 2022, dette på grunn av fleire faktorar mellom anna prisvekst.

Driftsbudsjettet til Sulaskulen for 2023, vert også lagt innafor 2022 ramma, uavhengig av endra føresetnader (t.d. nye ressurskrevjande elevar og nye klassar i året ein legg budsjettet for.) Ramma er redusert med dei tiltaka som har lagt inne siste året (læremiddel, SFO, sårbare barn og unge etc.) Administrasjonen matar inn nye nøkkeltal (ved skulestart inneverande år) i elevsjekken. Den endringa som då kjem fram i bunnninja, syner kva det vil koste å oppretthalde kvaliteten i undervisninga. Med mindre ein får tilført nye midlar i budsjettvedtaket i desember, så må ein «skru» ned utgiftene på papiret til dei, oppsummert, tilsvavar revidert budsjett for 2022. Elevsjekken fordeler denne innstramminga mellom skulane etter objektive kriterier. Dette er ein lettare operasjon på papiret, enn ute i Sulaskulen, der alle skuleborna i Sula, også dei nye, allereie er. Auken i elevtal og innstrammingane dei seinare åra merkast godt ute i skulane og det er krevjande å få gitt alle elevar eit godt tilbod. Sjølv med ein formidabel auke i antal elevar og behov så er budsjettramma attende på 2017 nivå.

Nye tiltak som er meldt inn frå einingane, er ikkje lagt inn i budsjetta, men er framstilt i eigne vedlegg og sortert etter om dei er innarbeidd i kommunedirektøren sitt framlegg eller ikkje.

Budsjettframlegg frå kommunedirektøren for kultur og oppvekst 2023 - 2026

(For fullstendig oversikt over innmelde behov og kva tiltak som er innarbeidd i budsjettframlegget, vert det synt til samla oversikt).

Drift

Den økonomiske situasjonen i Sula kommune er såpass krevjande at kommunedirektøren ikkje finn rom for andre tiltak i kultur og oppvekst enn den auka leasingkostnaden og øyremerka tiltak frå statsbudsjettet knytt til SFO, barnehage og barnevern.

OPPVEKST , RAMME FÖR NYE TILTAK	270 676 938	270 676 938	270 676 938	270 676 938
Innsparing Rørstadmarka skule (vedtatt øk.plan 22-25)	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000
Økte kostnader leasing Ipad	1 230 847	1 230 847	1 230 847	1 230 847
Auke pga gratis plass kjernetid SFO for 1. klasse (12 t)	1 680 000	1 680 000	1 680 000	1 680 000
Auke som følge av gratis barnehage frå tredje barn i famili	40 000	40 000	40 000	40 000
Kom. barnehagar. Auke pga redusert sats foreldtrebetalin	150 000	150 000	150 000	150 000
Priv. barnehagar. Auke pga redusert sats foreldtrebetalin	170 000	170 000	170 000	170 000
Priv. barnehagar. Effekt av auke i sats for kapitaltilskot	870 000	870 000	870 000	870 000
Auke som følge av barnevernsreform	1 000 000	1 000 000	650 000	650 000

KULTUR OG FOLKEHELSE, RAMME FÖR NYE TILTAK	11 341 597	11 341 597	11 341 597	11 341 597
Kulturkarusell (vedtatt øk.plan 22-25)	255 000	255 000	255 000	255 000
KULTUR OG FOLKEHELSE, RAMME ETTER NYE TILTAK	11 596 597	11 596 597	11 596 597	11 596 597

Oppsummerande kommentar til budsjett for Kultur- og oppvekstsektoren 2023 - budsjettet

KO er den største sektoren i kommunen, med 10 driftseininger og mange ulike oppgåver inn mot over 2000 barn og unge, og familien deira. I alle barnehagane og skulane er det born med utfordringar av ulike slag. Dersom ein kan møte behova deira tidleg, er mykje vunne.

Veksten i aldersgruppa 0-15 år har sprengt alle prognosar og utfordra både tenesteproduksjon og strategisk planlegging. Dei store kulla beveger seg oppover i grunnskulen, og nye bustadprosjekt berekna for barnefamiliar, er vedtekne i alle krinsane. Dersom Sula i framtida får behov for å auke kapasiteten i barnehagane igjen, vil det vere gunstig for økonomien totalt å prioritere å utvide Sunde barnehage til ein fireavdelings-barnehage. Det inneber å bygge nytt, men det vil løne seg for kommunen å ha effektiv drift og kapasitet i dei kommunale barnehagane.

TBU, som i stor grad arbeider inne i alle barnehagane og skulane, har godt merka konsekvensane av veksten. Saman med lovendringar som set større krav til tenesteutøving og pålegg alle dei tre fagområda nye oppgåver, har veksten auka etterspurnaden og presset. Det er behov for ei avklaring om kva standard ein god oppvekst i Sula skal ha.

Dei tilsette har høge ambisjonar, vilje og kompetanse, i fleire samanhengar høgare enn rammene tillet. Dei veit at om dei får høve til å dreie fokus over på førebygging, parallelt med å handtere dei pågående oppgåvene, er det god samfunnsøkonomi med relativt låg økonomisk innsats.

Det tek tid før ein kan hauste gevinsten i kommuneøkonomien, men for den enkelte innbyggjar kjem uttellinga raskt.

4. Helse og sosial

Gapet mellom sentralt uttrykte forventingar om tenester og ressursane kommunen har til å møte desse, er aukande. Innbyggjarane får stadig nye lovfesta rettar og nye statlege reformer gir kommunane nye oppgåver. Effektar av samhandlingsreforma, nye behandlingsformer og effektivisering ved sjukehusa drar i same retning. Dei nye oppgåvene er oftast ikkje fullfinansiert. Vi opplever rekrutteringsvanskar for alle utdanningsnivå, men særleg for personell med utdanning frå høgskule/universitet. Fastlegeordninga er under press.

Helse og sosial kort fortalt:

- Berekna utgiftsbehov høgre enn landet og den er sterkt veksande (25%) komande tiår – demografiutfordring – eldrebølge
- Effektiv drift – lågare driftskostnader enn landet og kommunegruppa
- Stor etterspurnad etter tenester, større enn ein har klart å finansiere siste åra => underfinansiering og meirforbruk
- Oppgåveoverføring frå spesialisthelsetenesta
- Ressurs- og kompetanseutfordring
- Sterk vekst i ressurskrevjande tenester
- Få plassar for heildøgns omsorg (HDO) og lite funksjonelle bygg – stort behov for investeringar
- Kontinuerlege omstillingar. Strukturforbetringar er igangsett.

For å møte desse utfordringane har kommunedirektøren i dette budsjettframleggget lagt fram ei tydlegare prioritering av helse- og omsorgstenestene. Profilen i satsinga følger strategiane i Helse- og omsorgsplansen 2021 – 2025. Styrking av dei lågaste trinna i innsatstrappa – tiltak som gjer tenestemottakarane i stand til å klare seg lengre sjølv og med mindre bistand og ved det kunne unngå eller utsette høgre og dyrare trinn i innsatstrappa.

Visjon

«Meistring og tryggleik for alle»

Tanken bak visjonen er at meistring er viktig i kvarldagen for alle, frå dei største oppgåvene i livet til dei kvardagslege. Meistring er eit sentralt omgrep i alt rehabiliteringsarbeid. Opplevd meistring er ein føresetnad for tryggleik. Uhelse, funksjonstap og sosiale utfordringar trugar meistrings- og tryggleikskjensla til den enkelte, og det er i førebygginga, behandlinga, (re)habiliteringa og omsorga knytt til desse utfordringane at sektoren sine kjerneoppgåver ligg.

For å møte komande år med sterkt aukande behov innan helse- og omsorg på ein klok måte, må vi gjere det vi kan for å styrke innbyggjarane si meistringsevne. Dette gjer vi best ved å:

- Bygge ut lågterskeltilbod og førebyggande tiltak som fallførebygging/trimgrupper, dagsentera, kvardagsrehabilitering m.m.
- Styrke heimetenestene
- Auke bruken av meistrings- og velferdsteknologi
- Styrke rehabiliteringstenestene

- Bygge gode tenestebygg som legg til rette for rasjonell drift og rekruttering og bygging av gode familjø med kompetanse innan rehabilitering og meistring.

Lovgrunnlag

Det meste av verksemda innanfor sektoren er regulert av ulike lover med ei lang rekke av forskrifter, rundskriv og retningslinjer. Vi går i retning mot eit "rettighetssamfunn" der lovverket gir tenestemottakarane rettigheter som kommunen er pliktig til å yte.

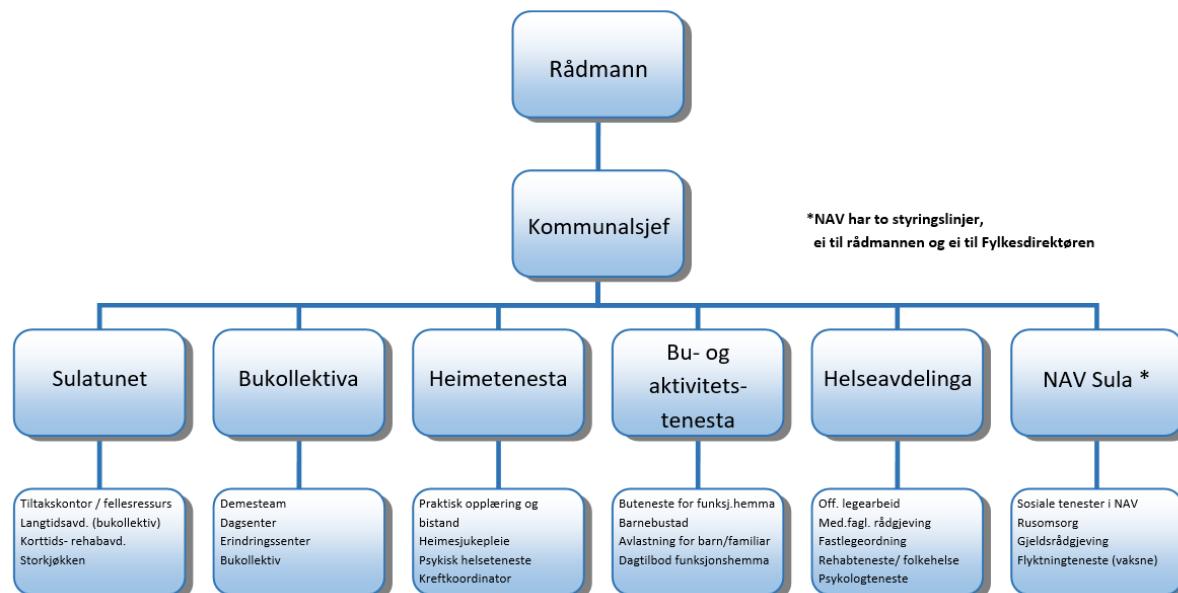
Kommunane blei ved den nye helse- og omsorgsteneste-lova pålagt eit «sørge-for-ansvar» som ofte ikkje er nærmere konkretisert enn at tenestene skal vere forsvarlege. Kor den grensa går blir ofte definert av Statsforvaltaren gjennom avgjelder i klagesaker og/eller av ulike spesialistenester som ofte sender «bestillingar» til kommunane.

Dei viktigaste særlovene er (ikkje uttømande liste):

- Helse- og omsorgstenestelova
- Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetslova)
- Lov om sosiale tenester i arbeids- og velferdsforvaltninga (sosialtenestelova)
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nykomne innvandrarar
- Psykisk helsevernlova
- Helsepersonellova

Organisering

Sektoren er organisert i 6 driftseiningar. Eininger varierer i storleik og kompleksitet. Kommunalsjef utøver kommunedirektøren sitt overordna ansvar og mynde for tenesteområdet. Einingsleiar har ansvar for fag, økonomi og personell og for løpende drift og utvikling av si eining, men har òg medansvar for heilskapen.

Ressursar

Tenesteområdet helse og sosial disponerer no 288,3 årsverk i bruk, før vedtak for 2023.

STILLINGAR HELSE OG SOSIAL	2023	2022	2021
SUM	288,30	262,38	256,01
Helse- og sosialadministrasjonen	1	1	1
Helseavdelinga *	17,24	16,19	14,79
NAV - sosial	7	7	7
Sulatunet	51,9	51,9	51,3
Heimetenesta **	67,66	64,9	62,56
Butenesta ***	99	75,39	74,21
Bukollektiva	44,5	46	45,15

* Styrking hjelpepersonell

** Auka tiltak på ressurskrevjande brukar

*** Omlegging av rapporteringa indikerer sterk auke, men relativt er monaleg nedgang i ressursbruken grunna betra bustadstruktur

**** Nedtrekket her skuldast premiss om stenging av seniorsenteret, som ikkje formelt vert vedtatt før i budsjettvedtaket

Det må nemnast at Bu- og aktivitetstenesta (BUA) har tiltak/stillingar i drift som ikkje er finansierte. Eininga må yte tenester likevel.

Kompetanse

Tendensen siste åra med aukande spesialisering av oppgåver på primærhelsetenestenivå, fører til auka behov for internopplæring og for å rekruttere personell med fagutdanning. Vi merkar aukande konkurranse om arbeidskrafta, og har som dei fleste kommunar rekrutteringsutfordringar.

Samhandlingsreforma og den teknologiske utviklinga har ført til oppgåveforskyvingar som ytterlegare har auka behovet for spesialisering på kommunenivå. Viljen og interessa til å skaffe seg etter og vidareutdanning er god, og vi har god nytte av ordninga med Kompetanseløftet 2025. Sula nyttar seg av hospitering i helseføretaka eller i andre kommunar med spesialisert kompetanse når ein treng auka kompetanse i høve prosjekt vi driv eller i høve spesielle pasientforløp.

Vi bør utarbeide ein ny heilskapleg kompetanse- og rekrutteringsplan som kan gi oss betre oversikt over kompetansebehov i organisasjonen og med strategiar for å møte rekrutteringsutfordringa. Denne vil også danne grunnlag for planlegging, prioritering og tildeling av statleg øyremerkte opplæringsmidlar tildelt via Fylkesmannen (Kompetanseløftet 2025).

Vi har som mål å heile tida ha i gong nokre felles hovudsatsingsområde for utvikling og kompetanseheving. Vi erfarer at slike spesialiserte satsingar også gir eit generelt kvalitets- og kompetanseløft for tenestene. Dette er ein medviten strategi. Døme på slike satsingar er:

- ✓ Etisk refleksjon, vi har til ei kvar tid fleire refleksjonsgrupper i sving i dei ulike einingane. Målet for 2023 er å i større grad gjere dette til eit leiarverktøy for fagleg kompetanseheving og bygging av gode og attraktive helse- og omsorgskulturar. I tillegg skal vi bruke etisk refleksjon i fleire større utviklingsprosjekt i sektoren.
- ✓ Leiarutviklingsprogram blir videreført i 2023, og målet er å styrke den positive trenden i sjukefråvær og legge til rette for tenester med god fagleg og etisk standard.
- ✓ Vi vil fortsette satsinga vår på palliasjon.
- ✓ Satsing på velferdsteknologi skal hjelpe oss å betre nå målet i visjonen vår om «meistring og tryggleik for alle».

Denne typen satsingar er vanskeleg for oss å prioritere innanfor dei rammene vi rår over, både når det gjeld tid og ressursar. Vi har difor lagt mykje arbeid i å utvikle prosjekt som også vert oppfatta som interessante utover kommunen, og som slik har fått støtte gjennom eksterne midlar. I tabellen under er nokre av fellessatsingane våre lista opp:

Prosjektet Palliativ plan i Møre og Romsdal, som vert leia frå Sula, fekk Fylkesmannen sin omsorgspris i 2018.

Felles utv.prosjekt	Støttespelar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Leiarutvikling HS	NAV						Fv*
Palliativ plan i M & R (tidlegare lindrande behandling)	Helsedirektoratet	1 200'	400'	0	0	0	Fv*
Aktivisering einsame eldre	Fylkesmannen			530'	800'	C**	
Velferdsteknologi	Fylkesmannen	200'	150'			50'	Fv*

*Forventa vidareføring **Coronarelatert

Vi har også medvite satsa på å tilsette kompetanse og funksjonar som er viktig på tvers av sektoren (og utanfor), gjennom å søkje støtteordningar som har gjort det mogleg for oss å prioritere dette. Vidare har vi lagt mykje arbeid i å nytte oss av støtteordningar for å legge til rette for vidareutdanning av eigne tilsette. Døme på denne typen støtteordningar er lista opp under (*Forventa vidareføring):

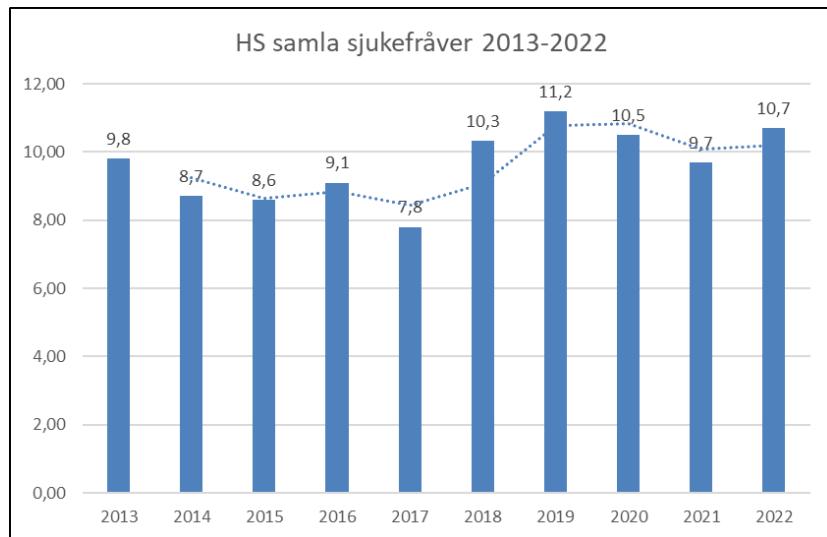
Støtteordning/funksjon	Støttespelar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
God Helse-partnarskap/ folkehelsekoordinator	M&R fylke	125'	125'	125'	125	125'	125'	Fv*
Kompetanseløftet 2015	Fylkesmannen	249'	238'	237'	180'	120'	120'	Fv*

*Forventa vidareføring, med eller utan tilskot **Inkludert i rammetilskot

Det er viktig å understreke at vi ikkje jaktar ekstern finansiering for finansieringa si eiga skuld; det ligg ein gjennomtenkt strategi bak satsingane, forankra i planverk og tenestene sine uttrykte behov.

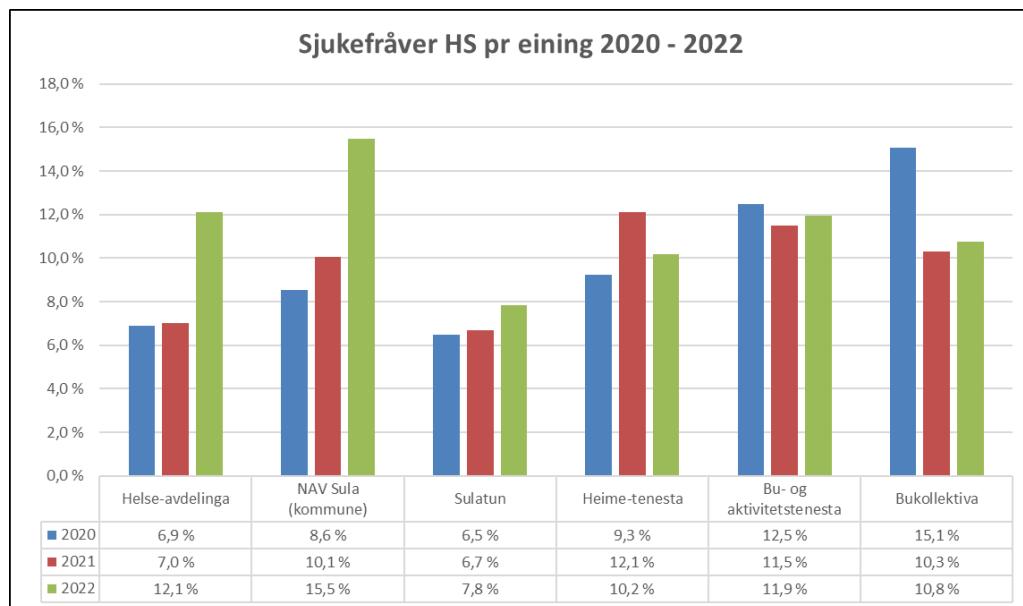
HMT

Det meldast om høgt tempo i alle einingane. Vi ser som vanleg svingingar i fråværet.

Etter å stige til ein topp i 2019, avtok fråværet gradvis, før det blei ny stigning 1. halvår 2022.

Samla fråvær i sektoren er høgt. Fråværet ligg no om lag på gjennomsnittet for helse/pleie/omsorg i norske kommunar.

Som vanleg ser vi større svingingar mellom einingane og over tid. Mange faktorar som truleg kan ha negativ innverknad på det fysiske arbeidsmiljøet har blitt løyst. Bustadstrukturen i bu- og aktivitetstenesta er no under arbeid og nye bygg vil verte klar ila få år.

Gjengangar i vernerunderrapportane er uro knytt til for stor arbeidsmengd og tempo, særleg i heimetenestene. Det blir meldt om uro knytt til sterkare vekst i oppgåver enn i ressursauke.

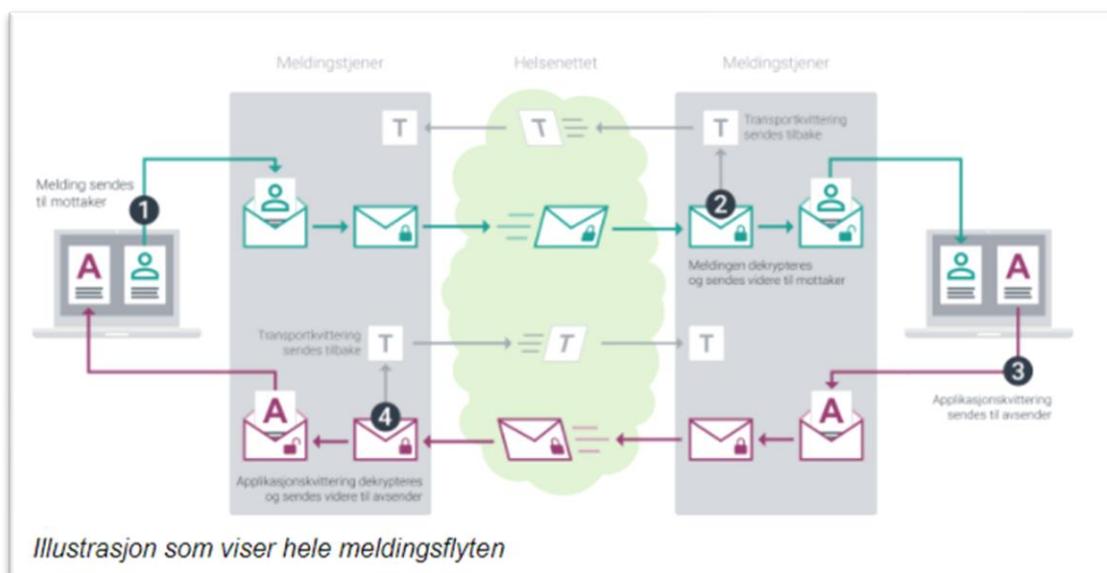
Ein del av fråværet siste år er knytt til koronapandemien og noko lågare terskel for å melde seg sjuk, gjerne i påvente av testsvar. Det er ikkje usannsynleg at vi enno har etterrakst etter pandemien.

IKT/VFT

Einingane er heilt avhengige av ei stabil og god IKT-drift for å kunne yte kvalitetstenester på ein forsvarleg og rasjonell måte. 24/7 programma må ha prioritet på oppetid og funksjonalitet. Oppetid og vel fungerande IT-system blir viktigare i åra som kjem etter kvart som vi tar i bruk meir velferdsteknologi og snart blir fullt ut digitalisert.

Digitalisering av helsetenestene er under bygging i Norge mot det nasjonale målbildet

Ein innbyggar – ein journal. Norsk helsenett er ei sentral brikke i dette arbeidet. Helsenettet er ein sikker digital arena for alle aktørar i helsektoren, der ein kan kommunisere og utveksle personopplysningar og pasientinformasjon på ein trygg og lovleg måte. Systemet vert stadig utvida og nye nasjonal felleskomponentar vert kopla på. Sikkerheitskrava er svært strenge.

Når Helseplattformen vert innført vil det systemet gjere behovet for e-meldingar mindre ved at dei aller fleste helsearbeidarane i regionen dokumenterer i det same systemet. E-meldingar må uansett nyttast for kommunikasjon med helsetenesta i andre helseregionar. Sula kommune skal etter planen ta i bruk Helseplattformen i november neste år. Omfattande prosjektarbeid pågår for å klargjere oss for bruken.

Satsinga på å ta i bruk meir velferdsteknologi i helse- og omsorgstenesta går sin gang og vi er med i fleire spennande utviklingsprosjekt som vi har søkt, og fått, utviklingsmidlar til. Pandemien har diverre bremsa framdrifta i mange av utviklingsprosjekta samt at førebuingane til Helseplattformen krev prioritet. Vi prioriterer prosjekt tiltak som gir rask uttelling for både brukar/pårørande og kommune.

Bygningar

Bygga vi har til rådvelde er på det jamne av god teknisk kvalitet, men nokre einingar opplever reell plassmangel og nokre av bygga er lite tenlege og ikkje tilpassa korkje brukarane eller dei tilsette sine behov, jf. tenesteanalyse frå Agenda Kaupang 2018.

Kort status hausten 2022:

- Psykisk helseteneste. Akutt plassmangel.
- Korttidseininga ved Sulatunet er ikkje eigna til oppgåvane/behova.

- Storkjøkkenet har nådd taket for produksjon og manglar både plass og ressursar.
- Helseeininga. Alle legekontor er no i bruk og areala er maksimalt utnytta. Nye lokale må på plass om få år.
- Bu- og aktivitetstenesta. Restrukturering av bustadmasse pågår og må halde fram.
- Heildøgns omsorgstilbod (HDO). Sprengt kapasitet, utvidingar må planleggast snarast. Ventelistene for personar med demens er aukande.

Psykisk helseteneste har ikkje tilfreddsstillande lokale og situasjonen er prekær.

Behovet for å samle fleire helse- og omsorgsfunksjonar i eit «helsehus» er stort. Samling av helse- og omsorgsfunksjonar vil skape eit fagleg og kompetent senter for primærtenester for innbyggjarane.

Kortidsavdelinga ved Sulatunet er lite eigna for dei å løyse dei oppgåvane som blir utført ved avdelinga i dag. Tidlege utskrivingar frå sjukehusa med stadig meir krevjande etterbehandling, stiller heilt andre krav til ei slik avdeling enn det korttidsavdelinga vart planlagd for over 25 år sidan. Fagleg samlokalisering i helsehus vil vere eit viktig fagleg og rasjonelt tiltak for å møte utfordringane kommunen får i framtida.

Storkjøkkenet ved Sulatunet er sprengt på kapasitet og plass og behovet for vedlikehald etter over 25 års intensiv drift, er påtrengande. Kjøkkenet har ikkje kapasitet til å produsere meir med dagens rammer og det vert no «sett tak» og gitt avslag/innført ventelister. Det hastar med å få planlagt nytt storkjøkken i kommunen.

For å løyse nokre av dei akutte plassproblema, kjøpte kommunen 1. og 2. etg i Stadsnesvegen 9. Med dette grepset, kjøpte kommunen seg noko tid. Heile 1. etg vart i 2018 tatt i bruk til helhestasjon og heimetenester som med det fekk tilfreddsstillande lokale. Men det vart ikkje rom for å samlokalisere heimetenestene i ein felles base, slik ein har tenkt, og som òg vart peika på i tenesteanalyisen frå Agenda Kaupang.

Helseavdelinga har fått løyst sine plassproblem ved at 2. etg som no blir disponert av helseavdelinga åleine. Lokala er bygde om og pussa opp. 2 nye fastlegar er tilsett og no er kapasiteten sprengt. Med vår vekst må vi rekne med å tilsette ein ny lege kvart 3-5 år. Legekontoret er no moderne og tenleg for tilsette og ikkje minst for pasientane som m.a. har fått nye venterom. Korona-pandemien har likevel avdekt manglar. Det er t.d. næraust uråd å drive effektivt smittevern utan høve til å kunne dele drifta i ein luftvegsklinikk skilt frå den ordinære drifta. Risikoen for smitte mellom pasientar og mellom pasientar og personale er for høg. Faren for at tenesta vert slått ut for ein periode er stor, jf hendinga i Giske kommune i mars 2020.

Bygningsmassen i Bu- og aktivitetstenesta er därleg tilpassa brukarane og lite eigna for effektiv og trygg tenesteyting. Ueigna bygg gir därlegare tenestekvalitet og aukar faren for unødig bruk av tvang. Dette vart godt skildra i tenesteanalyisen til Agenda Kaupang.

Viktige grep vert no tatt:

1. bygging av 8 nye bustadar til personar med store utfordringar startar hausten 2021 og vil stå klart til innflytting januar 2023.
2. etablering av burettslag for 10 personar med funksjonsnedsettingar på Vasset. Her er detaljregulering og detaljprosjektering godt i gang.
3. Trinn 3 er ikkje detaljplanlagt, men sanering/renovering/nybygg av dei eldste bustadane i Nymarka/Berggarden, er sannsynlegvis eit godt og naudsynt grep som må vurderast, evt i kombinasjon med nybygg på anna tomt.
4. Vidare trinn er ikkje planlagt, men vi har kartlagt personar med behov og rett på, tilrettelagde bustadar med tenester. Kartlegginga tilseier behov for vidare utbygging.

Meir detaljar om behov for omsorgsbygg kan lesast i helse- og omsorgsplanen og i budsjettframlegga frå einingsleiarane.

Kvalitet

Det vart ikkje gjennomført brukarundersøkingar i 2022.

Det er relativt få som formelt klagar på tenestevedtak eller utøvinga av tenestene. Det er likevel aukande tilbakemeldingar på at tenestetildelingane er for knappe, spesielt for heimetenestene og avlastingstenestene. Behova vert vurdert som reelle og dei overstig tildelte rammer i budsjettet.

Rammer

KOSTRA-tala syner at kommunen bruker lite på dei ulike deltenestene samanlikna med andre.

Utvælgte KOSTRA-nøkkeltall, kommunar - nivå 1 (konserntal)	1531 Sula 2020	1531 Sula 2021	1532 Giske 2021	1504 Ålesund 2021	Kommune-gr. 01 2021	Gj.snitt Møre og Romsdal 2021	Landet eks. Oslo 2021
Prioritering							
Nto driftsutg. pr. innbygger i kroner, diagnose, behandling, rehabilitering	1 815	2 137	2 572	2 266	2 411	2 625	2 648
Nto driftsutg. pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorg	20 190	21 246	23 718	25 277	21 385	23 772	22 055
Netto driftsutgift til sos.hjelp pr innbygger	203	284	692	923	876	775	1 143
Dekningsgrad							
Avtale legeårsverk pr 10 000 innbygg, F: 241	8,2	8,2	10,6	9,4	9,9	10,2	9,4
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbygg, kommunehelsef, F: 241	5,7	5,6	3,6	7,0	7,7	7,7	7,7
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	4,4	2,2	1,7	10,9	9,7	11,3	10,9
Andel innbyggere 80 år og overi bustad med heildøgnsbemannning	13,1	11,9	15,7	3,7	5,2	5,1	3,7
Andel sosialhjelpmottakere 18-24 år, av innbygg. 18-24 år	1,8	2,8	3,1	4,2	4,3	4,0	5,0
Produktivitet / enhetskostnader							
Netto driftsutgift til økonomisk sos.hjelp pr innbygger 20-66 år	340	480	1 187	1 514	1 485	1 305	1 892
Korrigerte bto driftsutgifter pr mottaker av pleie og omsorgstenester	336 912		580 321		261 820	293 380	283 689
Korrigerte bto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 289 172	1 454 083	1 167 875	1 653 808	1 355 357	1 414 170	1 426 523

Kjelde: www.kostra.no og Framsikt AS

Som nemnt i innleiinga i kapitelet, opplevast som knappe. Einingane strevar med å etterkome lovkrav og samstundes halde rammene. Drifta har derfor lagt over ramma siste åra og slik blir det komande år òg. Einingane kan ikkje nekte å yte tenester og omstilling treng tid. I samband med opninga av Jetmundgarden i januar 2023, blir ei rekke grep gjort for å betre tilbodet og optimalisere drifta. Dette er trinn 1) i restruktureringa av BUA. Planen er at pågående omstrukturering av tenesta vil bidra til at drifta kjem i samsvar med ramma på ila få år.

Einingane i helse- og sosialektoren ber òg for 2023 om finansiering av ei rekke driftstiltak, langt over det kommuneramma toler. I alt blir det bedt om ca. kr 20 million til nye driftstiltak neste år. Godt begrunna tiltak som dessverre ikkje kan møtast fullt ut.

Kommunedirektøren finn det naudsynt å starte førebuing av dei varsla demografiske endingane. I komande budsjett er det derfor, som nemnt ovanfor, lagt inn styrking av tenester som støttar opp under strategiane i helse- og omsorgsplanen. Styrking av førebyggande tiltak og tidleg innsats samt styrking av heimetenestene er lagt inn i denne omgang. Vi må styrke desse tiltaka først og parallelt bygge ut kapasitet innan HDO på ein klok og tenleg måte. Lukkast vi med dette, vil innbyggjarane få betre helse og klare seg lengre heime. Behovet for heildøgns omsorg blir med det både redusert og utsett i tid. På denne måten vil vi få noko meir planleggingstid for å førebu nye utbyggingstrinn. Dei lågaste trinna i innstatstrappa må ha tilstrekkeleg kapasitet før vi tar stilling til dimensjoneringa av dei høgste trinna i innsatstrappa (dei mest ressurskrevjande). Sjå omtale av dei demografiske endringane under utfordringar.

Investeringstiltak

Det er relativt lite som er meldt av mindre investeringstiltak. Dei største behova er knytt til bygningsstrukturen, som det vert omtala i pågående LDIP (langtids drifts- og investeringsprogram) og under teknisk sitt område. Der er det tatt med prosjekteringsmidlar til nye lokale for psykisk helseteneste og inventar til nye NAV-lokale.

Driftstiltak

	Budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
HELSE OG SOSIAL , RAMME FØR NYE TILTAK	279 098 815	281 398 815	281 398 815	281 398 815
Helseplattform	700 000	2 281 300	2 281 300	2 281 300
Innsparing Jetmundgarden (vedtatt øk.plan 22-25)	-1 500 000	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Videreføring av rammeuke ress.brukerar frå 2022	9 200 000	9 200 000	9 200 000	9 200 000
Helseininga. Styrking samfunnsmedisinsk kompetanse	270 000	270 000	270 000	140 000
Helseininga.100% kommunal fysioterapistilling	550 000	550 000	550 000	550 000
Heimetenesta. Auka bemanning rundt ress.brukars	344 000	344 000	344 000	344 000
Heimetenesta. 20% HBO ytre	135 000	135 000	135 000	135 000
Heimetenesta. 80% avd.l.Molværsvegen 11	600 000	600 000	600 000	600 000
Heimetenesta. 70% psyk.helse	500 000	500 000	500 000	500 000
Heimetenesta. 50% Palliativkoordinator/kreftkoordinator	390 000	390 000	390 000	390 000
Bukkollektiva. Seniorsenteret - viderføring drift	976 000	976 000	976 000	976 000
Bukkollektiva. Seniorsenteret opent i ferien.	70 000	70 000	70 000	70 000
Barnekoordinator	314 000	314 000	314 000	314 000
Styrking sosialhjelp som følge av føringar i statsbudsjette	200 000	200 000	200 000	200 000
Styrking basistilskot fastleggar	840 000	840 000	840 000	840 000
Kompensasjon for kostnader til nasjonale e-helseløysing	30 000	30 000	30 000	30 000
Auka budsjettramme som følge av endring demografi		2 165 000	5 165 000	8 295 000
Innsparing byggetrinn 3 i BUA			-2 000 000	-3 000 000
HELSE OG SOSIAL , RAMME ETTER NYE TILTAK	292 717 815	297 264 115	298 264 115	300 264 115

Tilleggskommentarar til nokre av tiltaka:

Helseplattformen: Flytting av tidlegare løvde midlar pga. utsettinga vi vart råka av. Sula er no i PD5 som har planlagt oppstart november 2023. I tillegg ligg der eit beløp i «ramme før nye tiltak» på kr 500.000.

Ressurskrevjande brukarar: Justering av ramme pga. auka refusjonar, jf K-sak 045/22.

Helseininga. Styrking samfunnsmedisinsk kompetanse: Naudsynt justering av kommuneoverlegestillinga frå 40% til 50%, samt kostnader til spesialisering i samfunnsmedisin.

Helseininga.100% kommunal fysioterapistilling: Vidareføring av førebyggande arbeid, fallforebygging, som har vore finansiert av koronamidlar. Tiltak i strategien for tidleg innsats og førebygging.

Heimetenesta. Auka bemanning rundt ressurskrevjande brukar: Naudsynt auke i tiltak. Beløpet gjeld kommunal eigendel, staten dekker 80% gjennom refusjon.

Heimetenesta. 20% HBO ytre: HBO ytre manglar 20% stilling for å dekke 7. vekedagen for ei vakt. Vakta blir no kontinuerleg leigd inn som overtid. Fekk ressursar i 2020 som dekte 6 av 7 vekedagar.

Heimetenesta. 80% avd.l.Molværsvegen 11: Oppgradering av stilling. Tal årsverk har auka sterkt seg sidan oppstarten av avdelinga i 2006. Avdelinga disponerer no nær 20 årsverk.

Heimetenesta. 70% psyk.helse: Kapasitetsutviding pga. lange ventelister og stort behov. Blir kombinert med vac 30% til 100% stilling.

Bukollektiva. Seniorsenteret - vidareføring drift: Stenging låg som premiss i økonomiplanen som følge av innsparingspålegg. Vert no foreslått omgjort. Tiltak i strategien for tidleg innsats og førebygging.

Bukollektiva. Seniorsenteret open i ferien: Viktig tiltak i strategien for tidleg innsats og førebygging som også gir naudsynt avlasting for mange slitne pårørande.

Barnekoordinator: Fullfinansiering av ny lovfesta rettighet. Barnekoordinator er lagt til tiltakskontoret.

Styrking sosialhjelp som følge av føringer i statsbudsjettet: Bortfall av barnetrygd som inntekt i berekning av sosialstønad og flere mindre tiltak, till saman om lag kr 420.000. Usikker effekt og må derfor evaluerast og vurderast på nytt i samband med budsjett/økonomiplan for 2024.

Styrking basistilskot fastlegar: Element i regjeringa sin handlingsplan for styrking av fastlegeordninga. Skal m.a. kompensere for oppgåvevekst for fastlegane og påfølgande tap av basistilskot som følge av kortare pasientlister samt innføring av risikovurdert basistilskot. Beløpet er tilsvarende auke i rammetilskotet.

Kompensasjon for kostnader til nasjonale e-helseløysingar: Staten krev inn meir finansiering frå kommunane som betaling for bruk av nasjonale e-helseløysingar. Beløpet tilsvarer auke i rammetilskot.

Auka budjettramme som følge av endring demografi: framskriving av rammeauke pga. demografiendringar. Meir detaljert plan for bruken av midlane, vert omtalt i komande langtidsprogram for drift og investeringar (LDIP).

Innsparing byggetrinn 3 i BUA: Synleggjering av effekt av komande trinn i restruktureringa av BUA, byggetrinn 3.

Utfordringar

Sula kommune har hatt over 70% vekst i den eldste delen av befolkninga (80+) frå 1999 – 2015, eldrebølge nr 1. Deretter flata veksten noko ut. Vi har om lag same tal døgnbemanna bustadar no som for 15 år sidan. Tenestene har derfor gjennomgått store omstillingar. Helse- og sosialtenestene si utfordring er å holde tritt med veksten i etterspurnaden, og samstundes unngå at kvaliteten i tenestene blir svekka. Veksten i tal eldre komande tiår må møtast med nye grep og metodar som auka bruk av velferdsteknologi og kvardagsrehabilitering.

Vi forsøker å vri ressursane i retning av å kome tidlegare inn og trenere brukarar meir heime. Vi ser gode resultat av kvardagsrehabiliteringsprosjektet vårt og det er ønskeleg å auke innsatsen ytterlegare i den retninga. Slik utvikling er i tråd med vår omsorgsideologi, den er fagleg rett, den er i tråd med brukarar sine eigne ønske og den er økonomisk gunstig. Det er likevel urealistisk å tru at ein kan møte denne veksten utan å bygge inn meir kapasitet i tenestene i tillegg til auka bruk av VFT og kvardagsrehabilitering.

Det er ei kjennsgjerning at yngreomsorga er krevjande for kommunane. I Norge er det grovt sett slik at 1/3 av brukarane (oftast yngre) tar 2/3 av ressursane. Nye ressurskrevjande brukarar som kjem inn i tenestene i tidleg vaksen alder, blir i tenesta lenge, kanskje i 40-50 år. Biletet er gjenkjenneleg i Sula. Det blir derfor ekstra krevjande å prioritere eldreomsorg og auka førebyggande innsats.

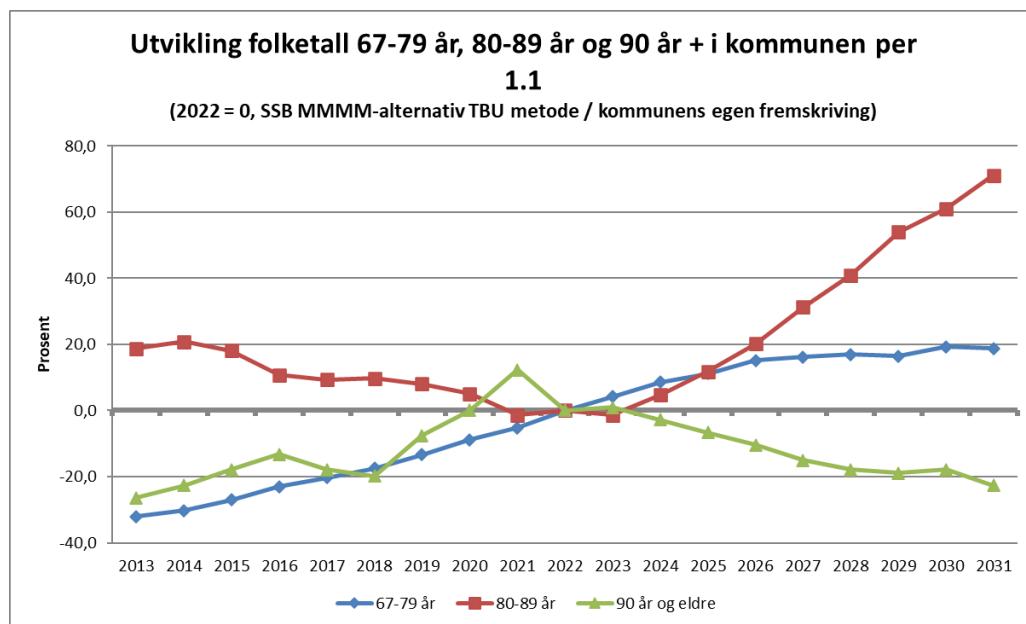
Samhandlingsreforma, nye behandlingsmetodar og effektiviseringsprosessane ved sjukehusa fører ubønhøyrlig til flytting av oppgåver over til kommunane. Alle einingane merkar dette. Nedbygging av døgnbehandlingskapasiteten og hardare prioriteringar for å få poliklinisk behandling i

sjukehuspsykiatrien er gode døme på ikkje-finansiert oppgåveoverføring. Dette merkar vi godt i Sula. Det blir no forventa at kommunane skal overta denne behandlinga. For få år sidan dreiv vi mest med støttesamtalar, no er det mest aktiv behandling.

Befolkningsutvikling og dekningsgrad heildøgns omsorg (HDO)

Sula kommune vil få ein sterk vekst i dei eldste aldersgruppene i åra som kjem. Veksten akselererer i flg. framskrivingane frå 2023.

Faktiske tal for 80+ i 1999 var 257 personar og vi hadde 76 plassar for heildøgns omsorg (HDO-plassar) for eldre. 01.01.22 var talet 404 og vi har no 90 HDO-plassar. I denne veksten har personar 90+ har auka frå 45 til 106 personar, dvs. meir enn dobling. Erfaringsvis krev 50% i denne gruppa eit HDO-tilbod. Vi har also bak oss ein vekst på om lag 70% siste 15-20 år blant dei eldste (eldrebølgje 1), med beskjeden auke i HDO-plassar. Ressursveksten i same periode har hovudsakleg gått til styrking av «yngreomsorga».

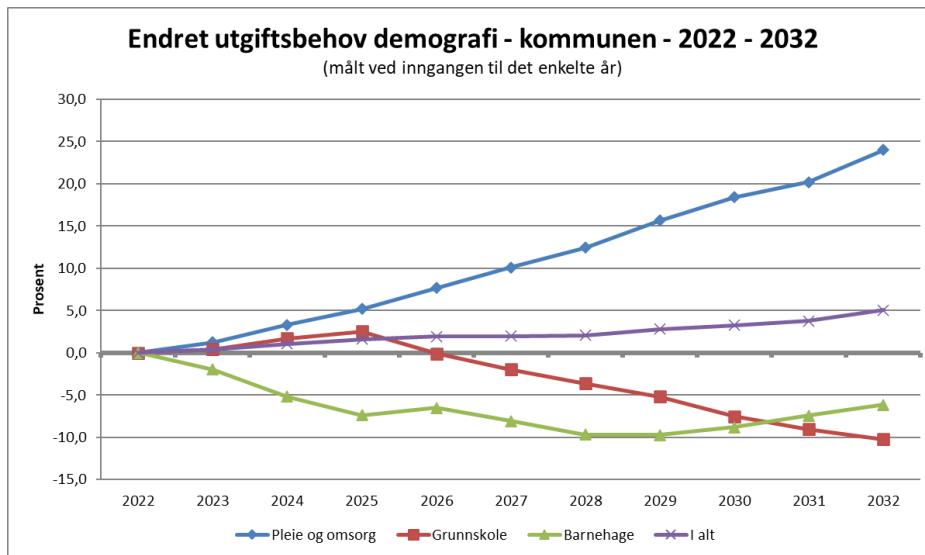
Kjelde: KS sin demografimodell

Ser vi bakover, har vi also hatt ein sterk vekst i aldersgruppa 80+ sidan 1999, noko som førte til ein etterfølgande sterk vekst i aldersgruppa 90+, meir enn dobling i faktiske tal, jf. figuren over. Veksten i gruppa 90+ vil flate ut og falle svakt nokre år, for på nytt å stige utover 2030-talet (utanfor figuren).

Aldersgruppa 80+ har ein kraftig vekst bak seg, men ser vi framover, er det langsiktige biletet eintydig – relativt stabilt komande år, før vi får ein ny kraftig vekst frå ca. 2024 (eldrebølgje 2). Dette er lett å skjøne når vi ser kor sterkt gruppa 67-69 veks, den vil vekse med 35% fram mot 2027, eller samla ca. 50% om

ein reknar frå 2013. Tilsvarande vekst får vi i 80+ med nokre års forskyving og etter kvart i aldersgruppa 90+. Grafane under viser denne utviklinga fordelt på aldersgrupper og faktiske tal og prosentvis auke. Vi ser at den samla auken samanlikna med tal personar 80+ i 1999, blir på langt over 100% komande tiår.

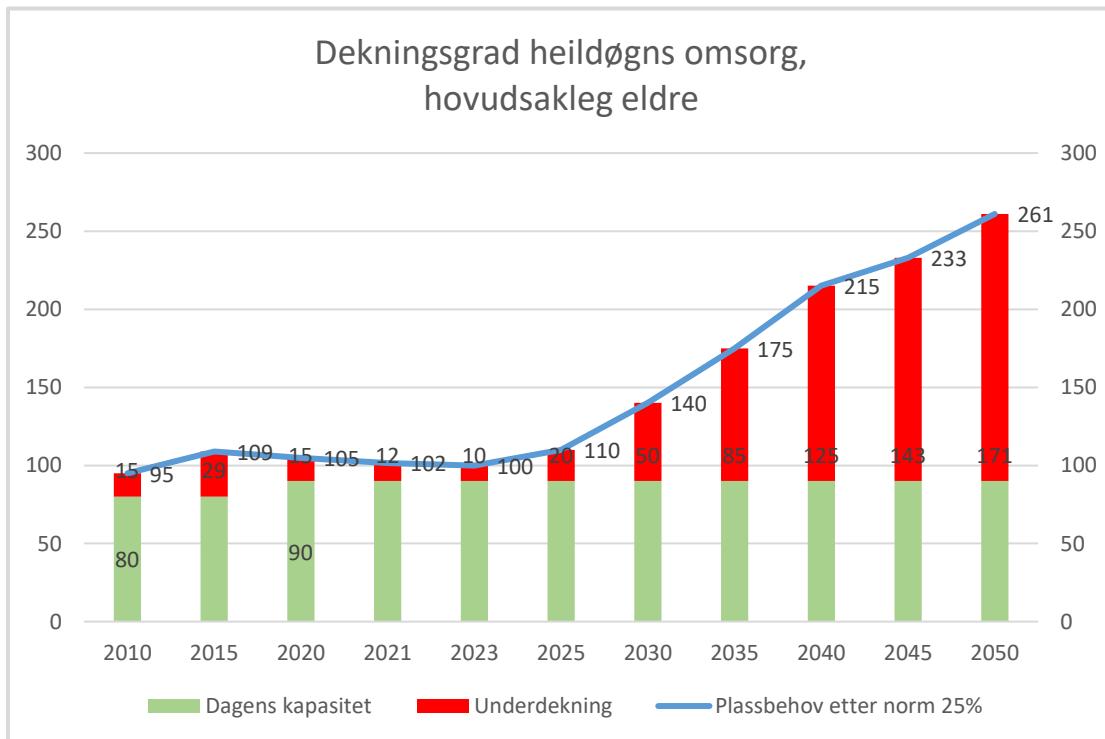
I KS sitt demografiverktøy kan ein også rekne ut endringar i forventa utgiftsbehov med utgangspunkt i befolkningsframskrivingane. Dette er illustrert i tabellen under.

Kjelde: KS sin Demografimodell

Utgiftsbehovet i Sula kommune vil samla sett stige med 25% komande 10 år. Helse og omsorg sin del er venta å stige med 25%. Det er 5% auke frå førre framskriving. Denne demografidrivne utgiftsveksten kan påverkast. Skal kommunen makte å møte denne utfordringa på ein god måte, hastar det med å gjere kloke val både når det gjeld drift og investeringar. Denne utfordringa er nærmare skildra i Helse- og omsorgsplanen, jf. elles omtale av tiltak ovanfor.

Sula kommune har lav dekningsgrad for HDO for eldre samanlikna med landet og kommunane i M&R. Det er få i dei eldste aldersgruppene som har tilbod om HDO i Sula samanlikna med landet. Det betyr at tilsvarande fleire bur i eigen heim med bistand frå heimetenestene. Demografiutviklinga vil føre til at dekningsgraden for HDO vert dramatisk forverra komande tiår.

Den blå linja syner normtalet 25% HDO av alle personar over 80 år i kommunen. Mange kommunar ligg langt over dette normtalet og erfarer likevel at kapasiteten er knapp.

Grøne søyler viser dagens kapasitet for HDO hovudsakleg for gruppa eldre. Raude søyler illustrerer manko i høve normtalet, eller det vi må bygge ut for å halde oss på normtalet.

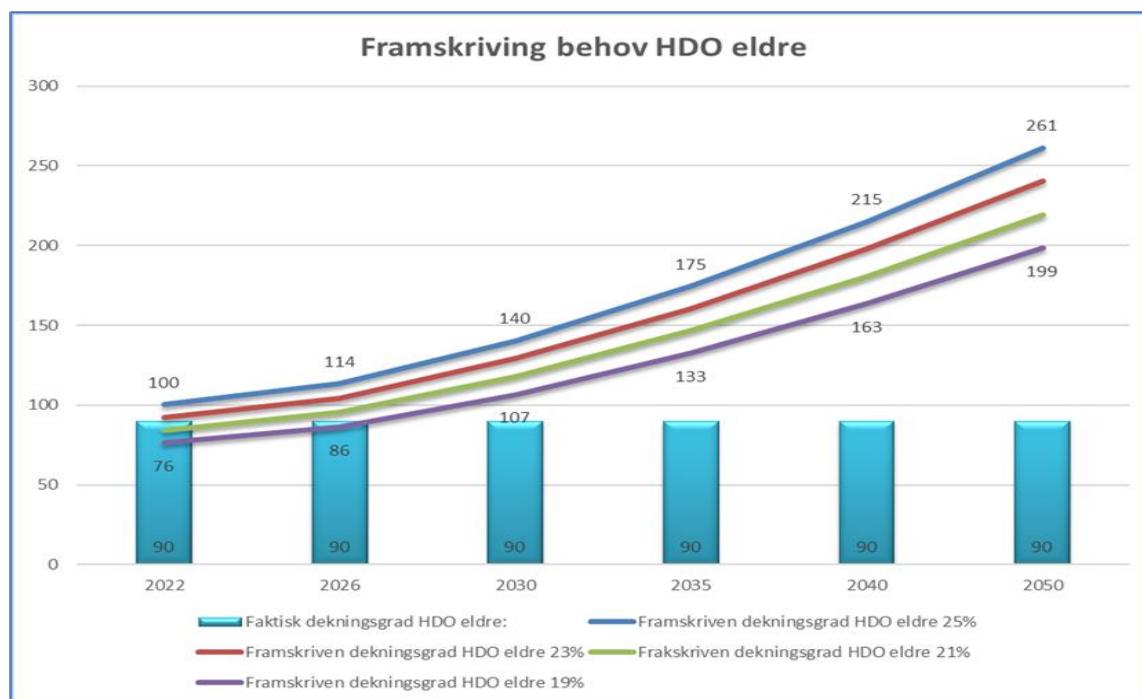
Sula kommune, til liks med andre kommunar, har erfart at staten sitt normaltal på 25% dekningsgrad for HDO, er lågt. 404 personar eldre enn 80 år pr. 1. januar 2022 og 90 plassar til HDO, gir ein dekningsgrad på 22,2%.

Denne dekningsgraden vil falle raskt når tal personar over 80 år stig. Det hastar derfor med å auke kapasiteten.

Når ein vurderer dekningsgrad for heildøgns omsorg (HDO), må ein samstundes alltid vurdere kapasiteten til den ambulante heimetenesta og nivået på førebyggande tilbod. Låg dekningsgrad HDO må kompenserast med heimetenesteorientering av omsorgstenesta. Det vil seie ei kompetent og godt utrusta ambulant heimeteneste med tilsvarende god kapasitet og gode førebyggande tiltak. Poenget er at det må vere samsvar og balanse, slik at det samla tilbodet blir tilstrekkeleg og godt nok (forsvarleg).

Kommunedirektøren er no uroa for denne balansen. Når ein reknar inn at veksten i heimetenestene hovudsakleg har kome i «yngreomsorga» siste åra og at sjukehusa sparar og effektiviserer, forklarer det godt kvifor heimetenestene i lang tid har rapportert om kapasitetsvanskar og ikkje lenger klarer å drive innanfor rammene. Samanhengane mellom befolningsutvikling, tenesteprofil og økonomi blir belyst og utdjupa i helse- og omsorgsplanen.

For å møte utfordringa med fallande dekningsgrad innan HDO, har kommunedirektøren lagt inn i budsjettframlegget, ei tydeleg styrking av førebyggande tiltak og heimetenesta. Med slike tiltak er tanken å bremse utgiftsveksten og redusere behovet for auke i heildøgns omsorgstilbod. HDO er kostbart og bind opp store ressursar. Alle tiltak som bremser denne veksten må derfor utnyttast før ein aukar HDO-kapasiteten. Det er likevel ikkje eit «antent eller», men eit «både og», det er rett balanse vi må jakte på. Figuren under viser korleis ulik dekningsgrad påverkar behovet for nye HDO-plassar.

Samhandlingsreforma

Samhandlingsreforma utfordrar kommunane på fleire måtar. Ressursdiskusjonen har fått mest merksemd til no. Sula kommune har til no hatt god kontroll i forhold til finansieringsordninga for utskrivingsklare pasientar. Vi har knapt betalt helsebot, men merkar at det røyner på.

Kombinasjonen stram sjukehusøkonomi og rivande medisinsk teknologisk utvikling fører i sum til auka press på kommunane. Kortare liggetider og forventing om at kommunane skal handtere stadig meir avanserte behandlingsregimer i forlenginga av sjukehusbehandling, blir resultatet. Vi får utfordring med å rekruttere og utvikle kompetanse. Personellet vårt synest dei nye oppgåvene er spanande, men at det er for lite tid og ressursar til å kunne makte det på ein forsvarleg måte. Prosessane er ikkje synkroniserte godt nok og opplevast underfinansierte. Innan psykisk helseteneste er oppgåve-overføringa særleg merkbar.

Rekruttering og heiltidskultur

Vi merkar at det har blitt vanskelegare over tid å rekruttere fagfolk. Særleg innan omsorgstenestene har dette vore merkbart siste åra. Vi taper i lønnskonkuransen både i høve helseføretaket og nabokommunane.

Rekrutteringsutfordringa gjer det heilt naudsint å nytte vikarbyrå i periodar. Bruken av vikarbyrå har auka. Det er derfor viktig å ha offensive strategiar for å møte konkurransen om arbeidskrafta. Å huke tak i ungdommane ved t.d. å tilby gode lærlingplassar, er noko kommunen er medviten på og gjennomfører i praksis. Vi har òg gjort oss erfaringar med alternative arbeidstidsordningar (langturnus), noko som har synt seg populært og eit godt rekrutteringstiltak, men det er og utfordringar knytt til det. Ordinga brer seg i organisasjonen. Med omsyn til kvalitet har slike ordningar klare føremøner, då bruken av små stillingar går ned. For brukarane betyr dette færre personar å forhalda seg til og mindre oppstykka dagar. For kommunen blir det færre å lære opp og enklare personaladministrasjon.

Det kunne sikkert vore gjort meir for å utvikle ein sterkare heiltidskultur i kommunen og særleg innan omsorgsyrka, sjølv om mellombelse undersøkingar til no viser at stoda ikkje er noko verre enn i andre kommunar. Sula kommune ligg på same nivå som gjennomsnittet i kommune-Norge.

Spørjeundersøking blant våre tilsette gir mange nyttige innspel i arbeidet for ein sterkare heiltidskultur. Mange deltidstilsette er nøgde med stillingsprosenten sin, m.a.o. frivillig deltid. Eit anna viktig funn er at dei fleste som ønsker større stilling, ønsker primært å utvide stillingane sine på andre tidspunkt enn der behova er størst. Det blir problematisk å innfri då det vil auke kostnadene.

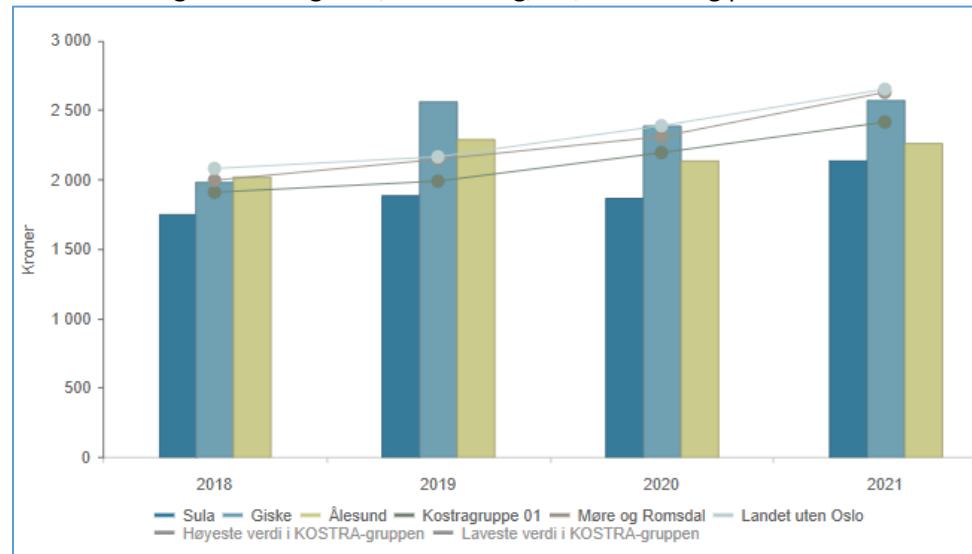
Kort omtale av driftseiningane

For detaljert omtale av einingane vert det vist til framlegga frå einingsleiarane.

Helseeininger

Driftskostnadene ved helseavdelinga er låge samanlikna med landsgjennomsnittet og KOSTRA gruppe 1 (KG1) Dekningsgraden for legar og fysioterapeutar er låg.

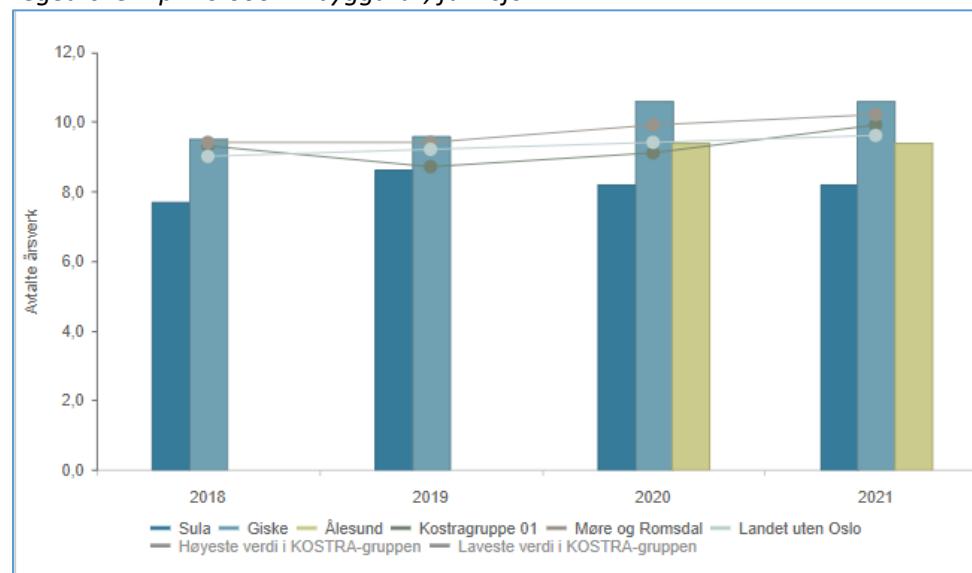
Netto driftsutgift 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering pr.innb:

Kjelde: Framsikt AS

Sula har lave kostnader pr innbyggjar og driv effektivt.

Legeårsverk pr 10.000 innbyggjarar, funksjon 241:

Kjelde: Framsikt AS

Legedekninga er lav i Sula. Noko av forklaringa er at mange innbyggjarar vel fastlege i andre kommunar av praktiske og forståelege grunnar. Vi får faktura for desse pasientane gjennom ei sentral ordning for gjestepasientoppgjer. Sett fr   fra fagleg side, kan dette vere utfordrande, spesielt ved behov for øyeblinkeleg hj  lp, d   legane v  re d   vil ha mangelfulle journalopplysningar. Dette vil betre seg n  r Helseplattformen vert tatt i bruk ved at legevakslegen f  r betre innsyn i journalopplysningar fr   både sjukehus og fastlegen.

Sula har rekruttert godt siste tida. Dette har samanheng med måten vi har organisert fastlegeordninga på og korleis vi legg til rette for at legane skal få gjort godt arbeid og ha ein leveleg arbeidskvardag. Samarbeidet med fastlegane er godt. Vi følger opp Handlingsplan for fastlegeordninga der det m.a. vert styrka med eit nytt legeårsverk og tilsvarande styrking på hjelpepersonellssida. I statsbudsjettet for 2023 er det lagt inn ytterlegare styrking av fastlegeordninga. Midlane er forslått sett av til formålet. Det er god dialog med legane om materielle

og økonomiske vilkår i tråd handlingsplanen og midlane vert disponert etter samråd med legane og handsaming i lokalt samarbeidsutval for fastlegeordninga.

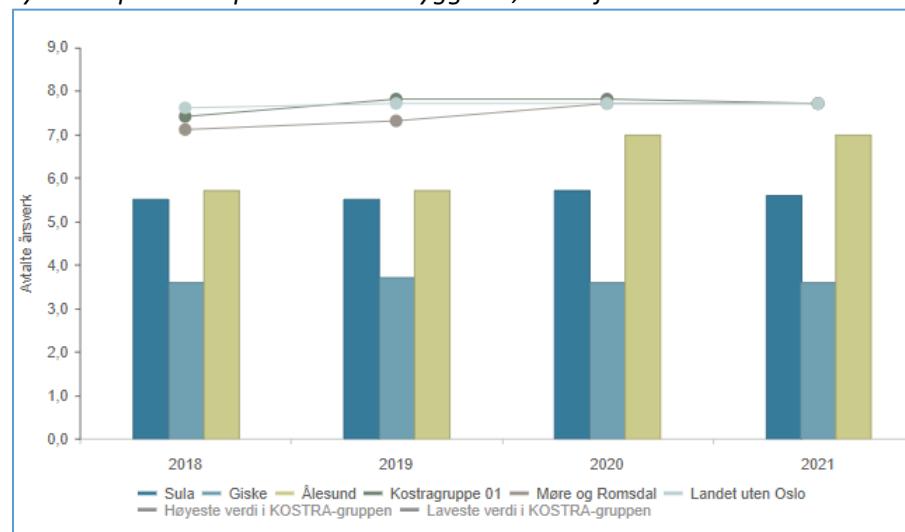
Kommuneoverlegefunksjonen er knapp. Den vart permanent styrka med 20% under pandemien. Det vert foreslått å justere ytterlegare opp til i alt 50% stilling, som vert vurdert å vere forsvarleg nivå.

Lokala til helseeininga er no fullt utnytta. Koronapandemien sette eininga på prøve og avdekte manglar ved lokalna, det er krevjande å drive effektivt smittevern. ROS-analyser syner m.a. manglande høve til å dele drifta med eigne inngangar for luftvegsklinik. Konsekvensen er for høg risiko for å bli satt ut av spel for ein lengre periode dersom det oppstår smitte i staben.

Pandemien har òg avslørt at kommunen ikkje er rigga for å drive omfattande smittevernarbeid, TISK og vaksinering i den skala vi har gjort sidan mars 2020. Det har blitt organisert samarbeid på kryss og tvers mellom einingar og sektorar og helseeininga har blitt styrka fleire gongar for å makte alle oppgåvene og vi har deltatt i interkommunalt samarbeid om kommuneoverlegefunksjon/smittevernvakt. Personalet har over lang tid strekt seg lengre enn det forsvarlege. Det er laga eigne kontinuitetsplanar for testing og for vaksinering. Dei har blitt revidert fleire gongar. Personell frå andre einingar innan HS har bistått med testing og vaksinering. Helsesjukepleiarane har tatt ansvar for å vaksinere barn og ungdom.

Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggjarar, Funksjon 241:

Kjelde: Framsikt AS

Fysioterapidekninga er også låg i Sula kommune, noko som vert opplevd problematisk når ein skal prioritere førebyggande arbeid og meir heimerehabilitering. Kvardagsrehabiliteringsprosjektet og førebyggande besøk til eldre har for knapp kapasitet og har til no blitt finansiert av prosjektmidlar. Kommunedirektøren har derfor foreslått ei ny stilling for å styrke innsatsen mot dette viktige området permanent.

Rehabiliteringstenesta i kommunen arbeider godt med mange jarn i elden som nyopprettet trimgrupper, kvardagsrehabilitering, førebyggande heimebesøk til eldre m.m.

NAV

Netto driftsutgift til økonomisk sosialhjelp pr. innbyggjar 20-66 år:

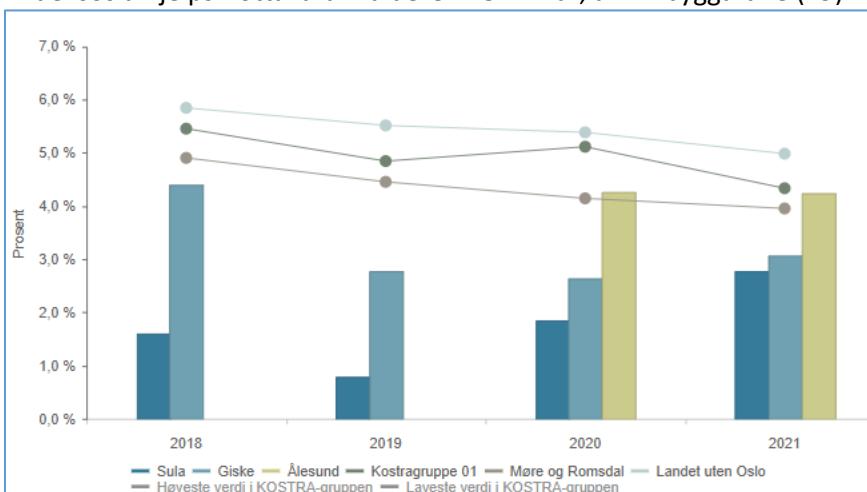

Kjelde: Framsikt AS

Sula kommune har i alle år hatt låge utgifter til økonomisk sosialhjelp. NAV Sula har god måloppnåing når det gjeld å få fleire avklart til arbeid og aktivitet og færre på stønad. Dette ser vi tydeleg på utbetalingane av sosialhjelp, som er låge samanlikna med andre. Vi ser at det er få personar i arbeidsfør alder som mottar sosialhjelp og dei er kort tid inne i systemet.

Den nye regjeringa har lovfesta at barnetrygd ikkje skal rekna som inntekt ved utmåling av sosialstønad. Kommunane vert kompensert for dette i statsbudsjettet for komande år. Sula får ca. kr 420.000 som kompensasjon. Kommunedirektøren er usikker på effekten dette har i Sula og har derfor lagt inn delvis kompensasjon med kr 200.000. Beløpet må vurderast på nytt i neste budsjetttrunde.

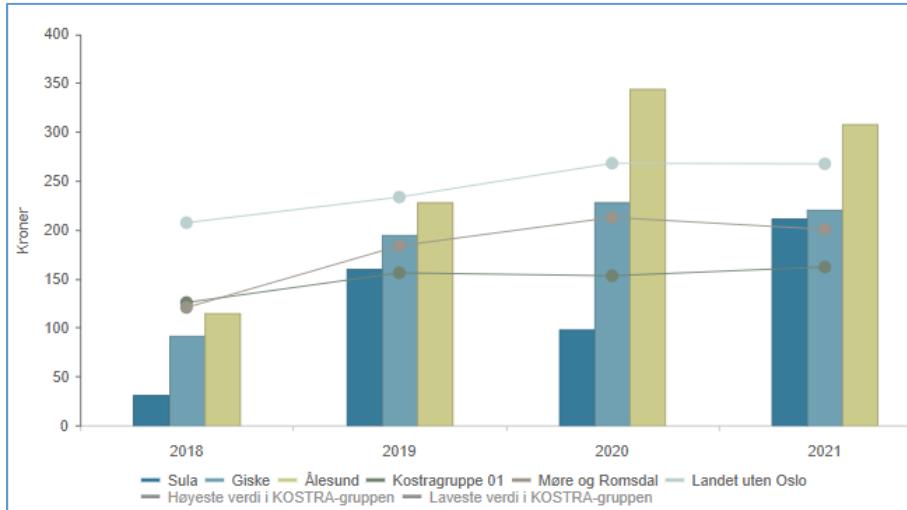
Andel sosialhjelpsmottakarar i alderen 18 - 24 år, av innbyggjarane (19) - 24 år:

Kjelde: Framsikt AS

Andelen unge sosialhjelppsmottakarar er òg låg i Sula, sjølv om den har auka siste to åra. Dette er eit viktig måltal då personar som blir gåande lenge på sosialhjelp står i fare for å verte kronifiserte.

Netto driftsutgift pr innbyggjar (276) i kvalifiseringsprogram:

Kjelde: Framsikt AS

Sula har òg hatt låge utgifter til kvalifiseringsprogram. Auken frå 2018 til 2019 var truleg ein konsekvens av innstrammingane i den statlege AAP-ordninga. Regelverket for arbeidsavklaringspengar (Folketrygdlova kap. 11) vart stramma inn fom 2018 og vi såg tendensar til auka press på kommunale tenester, gjerne i form av økonomisk sosialhjelp og auka bruk av KVP. NAV Sula har vore merksam på denne utfordringa og har møtt den på ein god måte. Auken i 2021 er derfor truleg tilfeldig og tala peikar no nedover att.

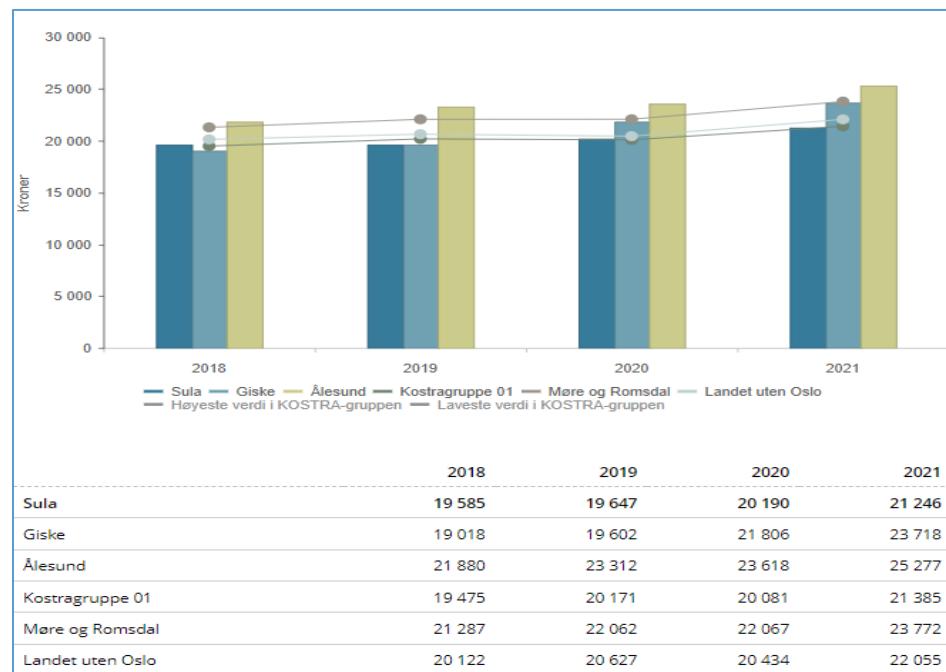
Utfordringar komande år blir å følgje opp det store flyktningmottaket på ein god måte. Sula kommune skal ta i mot og integrere 50 flyktningar i 2022. Bakgrunnen for dette var den russiske invasjonen av Ukraina og sterk oppmoding frå IMDI om å busette fleire. For å handtere det ekstra store mottaket vart det oppretta to engasementstillingar for eit år. Når omfanget av mottaket for 2023 vert kjent, må engasementstillingane i god tid vurderast forlenga.

I rådmannen sitt framlegg for 2023 er det budsjettert med inntekter og utgifter for å følgje opp dei flyktningane vi har. I tillegg har vi teke høgd for inntil 15 nye personar komande år. Endeleg oppmoding vert handsama i eiga sak mot slutten av året.

Det er inngått kontrakt om nye lokale til NAV. Innflytting er planlagt til 3. tertial 2023.

Omsorgstenestene (Sulatunet, heimetenesta og bukollektiva)

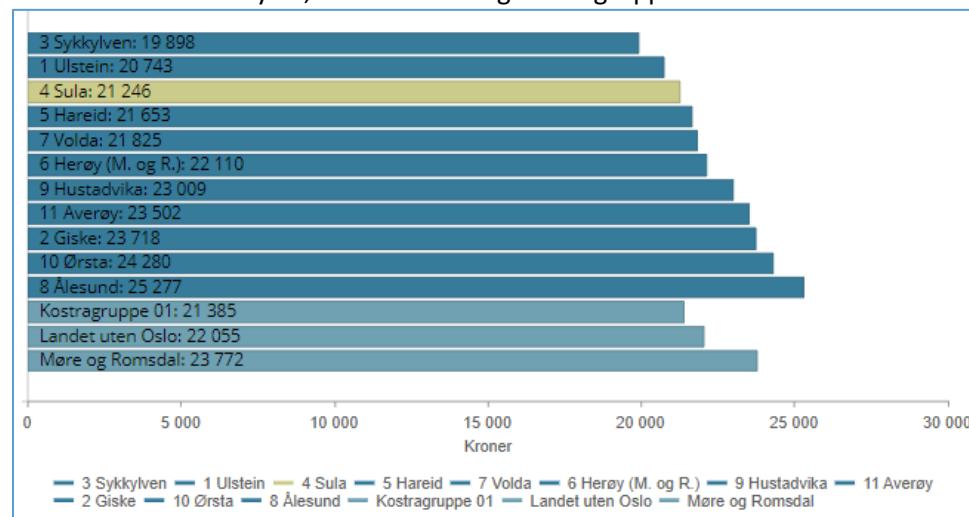
Netto driftsutgift pr. innbyggjar i kroner, pleie- og omsorgstenesta, behovsjustert:

Kjelde: Framsikt AS

Sula kommune brukar lite ressursar på omsorgstenestene sine. Vi har likevel ein urovekkande sterk vekst. Denne veksten kjem i det alt vesentlege til yngre funksjonshemma personar under 66 år med store bistandsbehov og i liten grad i eldreomsorga. Vi ser at t.d. Ålesund kommune brukar vesentleg meir enn Sula. Giske, KG1 har om lag same ressursbruk pr innbyggjar som Sula. Vi ligg godt under snittet for Møre og Romsdal og godt under landssnittet.

Netto driftsutgift pr. innbyggjar i kroner, pleie- og omsorgstenesta, behovsjustert, samanlikna med dei 10 lavast i M&R fylke, landet – Oslo og Kostragruppa:

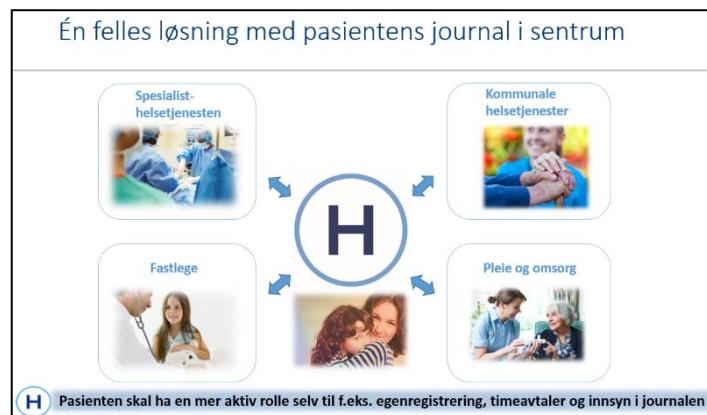
Kjelde: Framsikt AS

Kostnadene til pleie- og omsorg kryp sakte oppover. Likevel kryp Sula nedover på lista over kommunar med lav ressursbruk til pleie og omsorg. Det er no kunn 2 kommunar som brukar færre kroner pr innbyggjar enn Sula i fylket vårt.

Ein HDO-plass for eldre i Sula kostar netto gjennomsnittleg om lag kr 1,1 NOK. Det betyr etter ei reint økonomisk betrakting, at vi kan sette inn hjelpe i heimen for inntil denne beløpet, før det blir rimelegare å tilby HDO. Strategien vår må derfor framleis vere å styrke den heimebaserte omsorga, ein strategi som samsvarar godt med ønska til dei fleste eldre og som er ei gjennomgåande føring i den reviderte Helse- og omsorgsplanen for 2021 – 2025. Denne strategien har kommunedirektøren tatt omsyn til i budsjettframleggelsen der den ambulante heimetenesta og dagsentertilboda er foreslått styrka, jf. tabell ovanfor under omtale av rammer.

Psykisk helseteneste slit veldig med kapasiteten, jf. omtale under utfordringar ovanfor. Innan psykisk helseteneste er oppgåveoverføringa særleg merkbar. Tenesta vart styrka med eit årsverk i 2021 og utgjer no 5,3 årsverk inkl. psykologstillinga som f.t. står vakant etter å ha vore utlyst fleire gongar. Psykologstillinga er planlagt flytta frå helseeininger til psykisk helseteneste. Tenesta er foreslått styrka i kommunedirektøren sitt framlegg.

Innføring av Helseplattformen nærmar seg. Sula har fått nytt innføringsløp og er no i PD5 med planlagt oppstart nov/des. 2023. Fleire nøkkelpersonar i helse- omsorgstenesta vert etter kvart meir involvert i planlegging og førebuing. Innføringsprosjektet blir omfattande og vil krevje ressursar. Det vil verte naudsynt å kjøpe fri personell til dette og det er lagt inn eigne midlar til dette i ØP fom 2023.

Bu- og aktivitetstenesta (BUA)

BUA er den klart største eininga i kommunen, med om lag 99 årsverk. Det er nye brukarar, hovudsakleg finansiert av storbrukarordninga, som har stått for veksten.

Eininga fekk styrka ramma si med om lag kr 20 million i 2022. Det er mange omstillingsprosessar i gang for å effektivisere drifta. Nye tenlege bygg kjem etter kvart på plass og legg til rette for betre kvalitet og meir rasjonell drift. Denne prosessen vil frigjere midlar som vert nyitta til å få drifta i samsvar med rammene. Det vil likevel vere behov for å styrke drifta i eininga. Kartlegging viser at 39 personar som kan ha behov for tilrettelagde tenester i bemannana bustad komande 20 år. Videre er det kartlagt 28 personar som har behov for ambulerande teneste.

Agenda kaupang si tenesteanalyse for pleie og omsorgstenester frå 2018 omtaler forslag til tiltak i form av utbetring av driftstiltak/bustadar, utvikle ambulante tenester, samt sikre gode og effektive lågterskeltilbod som avlastning og støttekontakt. Rapporten omtaler og samdrift mellom bustad og dagsenter for å redusere utgifter, men også for å få til heiltidskultur i tenesta samla sett.

Bu- og aktivitetstenesta har lukkast i å nå mange av måla for driftseininger, samt tiltaka som er omtala i Agenda kaupang sin rapport. Utbetring av bustadstrukturen er i gang. Alternative turnusordningar er innført i heile eininga, tilsette har fått auka stillingar i tråd med heiltidskultur. Eininga har samdrifta stillingar på dagsenteret med helgestillingar i bustadar for å redusere småstillingar.

Ansvaret for privatavlasting er aukande. Rammeauke gjer at eininga har fått tilsett faste stillingar i avlastningstiltaket. Dette har ført til mindre overtid, meir kontinuitet og kvalitet på tenester.

Avlastning er ei teneste som skal sikre pårørande med særleg tyngande omsorgsoppgåver eit tilbod slik at omsorga kan fortsetje heime og såleis utsetje behov for oppretting av meir omfattande helse- og omsorgs-tjenester. Avlastningstiltaket gir og moglegheit til å kartlegge og planleggje den enkelte sitt behov for tjenester framover.

Tidleg innsats med førebyggande tiltak og lågterskeltilbod i form av avlastning, omsorgsstønad og støttekontakt har redusert og utsett ressurskrevjande tjenester. Utmåling og tildeling av tjenester er med utgangspunkt i tenestemottakarane sine behov og ressursar. Riktig tjenester til riktig tid, vil behalde behovet for tjenesters så lågt som mogleg. Målet er færre tenestemottakarar høgt oppe i omsorgstrappa, reduserte driftsutgifter og effektiv ressursutnytting.

Rekruttering av kvalifisert personell er ei stor utfordring. Ved gjennomføring av tvangsvedtak, er det lovkrav om at høgskuleutdanna personell skal vere til stades. Dette kravet strevar vi med å etterkome og må stadig søkje dispensasjonar. Tenlege bygg og gode arbeidsvilkår er viktig for rekruttering.

Molvær senter opplever òg auka etterspurnad og vekst i oppgåver. Hjelpemiddelhandteringen veks i omfang framleis og arbeidet med reingjering, reparasjon og resirkulering av hjelpemiddel er ei krevjande logistikkutfordring. Avdelinga har i fleire år meldt om at arbeidsoppgåver er aukande og det er behov for auka ressursar. Det vert arbeidd med å etablere eit ressursteam med fagpersonar frå ulike einingar/funksjonar, slik at ein kan bistå einannan og redusere sårbarheita og lette ferieavvikling.

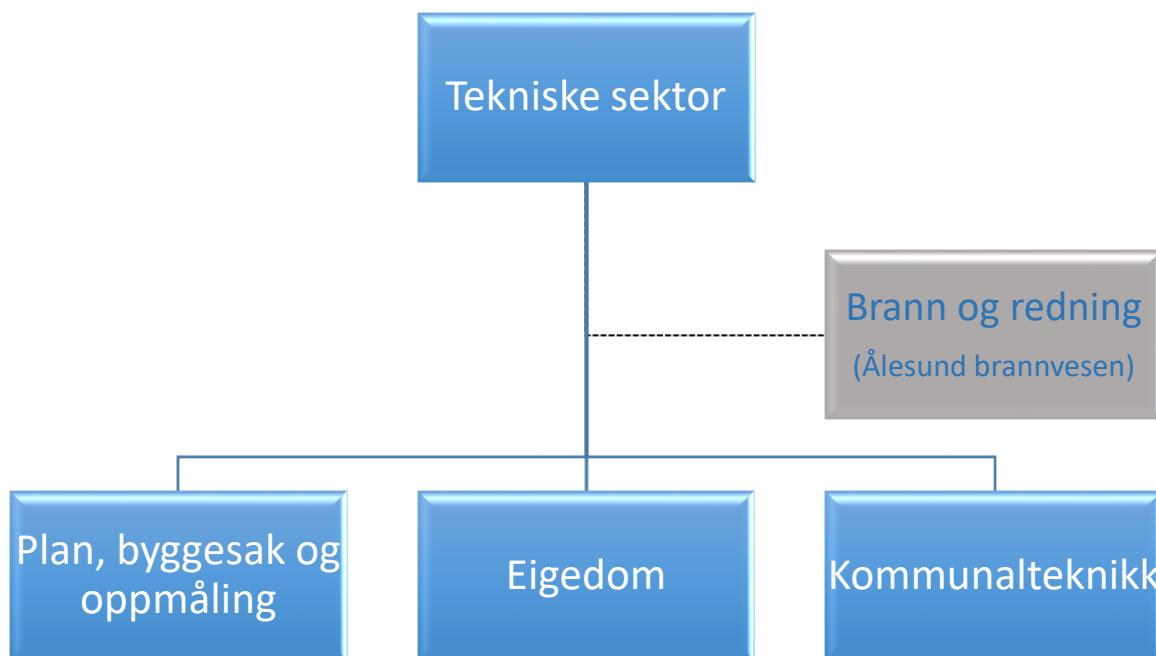
Mange av brukarane i BUA har blitt gamle og får med det endra behov for tjenester. Fleire av dei klarer ikkje å nytte tilboden ved Molvær senter slik det er i dag. For å kunne gi eit tilpassa tilbod på dagtid og for å unngå å måtte bemanne opp rundt den einskilde i eigen bustad, må vi etablere eit eige, tilpassa og skjerma dagtilbod for desse personane.

Eit anna behov som melder seg er behovet for ei ambulerande miljøarbeidarteneste som skal yte tjenester til menneske med funksjonsnedsettingar som har behov for tilsyn, burettleiing og omsorg, men som ikkje har behov for stadleg fast bemanning. Heimetenesta yter tjenester til nokre, men har ikkje ressursar til å fange opp det aukande behovet. Konsekvensen er auka etterspurnad etter dyrare tjenester.

Omstillingane i eininga er naudsynte og vil halde fram i mange år framover.

5. Teknisk sektor

Dei tekniske tenestene i Sula kommune omfattar plansaker, byggesakshandsaming, oppmåling, eideomsforvalting, veg, vatn, avlaup, slam, renovasjon, feiing, brann og redning. Drifta innan teknisk sektor er organisert i tre einingar medan brann- og redningsteneste og feienester vert kjøpt av Ålesund brannvesen.

Mål for teknisk sektor er å tilby kvalitativt gode tenester til alle brukarar (innbyggjarar), næringsliv eller andre driftseiningar (til dømes skule, barnehage eller andre kommunale institusjonar) så rasjonelt som mogleg med ressursane som er tilgjengeleg.

Utfordringane innan teknisk sektor er først og fremst knytt til kapasitet til å følge opp drift parallelt med gjennomføring av investeringar i nye bygg og anlegg. Det har og vist seg å vær vanskeleg å finne tilstrekkeleg tid til utviklingsarbeid både med tanke på organisasjon og på individnivå.

Det ligg føre vedtak om å gjennomføre relativt mange planprosessar. Enkelte av planprosessane er komplekse og ressurskrevjande som til dømes områdeplan for Langevåg sentrum og detaljregulering av areal til nytt avløpsreinseanlegg. Fleire av reguleringsplanane som er under arbeid har som mål å løye utfordringar knytt til veg og offentleg infrastruktur. Dette gjeld for eksempel ny reguleringsplan for Veibustkrysset som Sula kommune har hatt koordineringsansvar for sjølv Statens vegvesen er veigeigar.

I tillegg til dei omfattande oppgåvene knytt til planarbeid er det behov for å utvikle og fornye den kommunale bygningsmassen slik at tenesteyting i dei andre sektorane vert så rasjonell som praktisk mogleg. I åra framover er det særleg behov innan helse og omsorgssektoren som vil være i fokus. Det

hastar med å etablere egna kommunale bustadar og bygg for helsetenester. For å møte behova og auke kapasiteten til planlegging vert det difor foreslått å opprette ei ny prosjektleiarstilling ved driftseining for Eigedom som vert finansiert over investeringsprosjekt.

I tillegg til styrking av planlegginskapasiteten ved Eigedom vert det og foreslått å vidareføre styrking av plan, byggesak og oppmåling med 0,5 årsverk. Ved driftseining for Kommunalteknikk er det behov for ein ressurs i form av prosjektleiar for planlegging og bygging av overføringsanlegg til nytt felles avlaupsreinseanlegg. Prosjektleiarene vil også være Sula kommune sin representant og kontaktperson inn mot prosjektgruppa for sjølve avlaupsreinseanlegget.

Lovgrunnlag

Teknisk sektor har ansvar for eit vidt spekter av tenester og saksutgreiing. I tillegg til kommunelova og forvaltingslova er det mange særlover og forskrifter som skal leggjast til grunn. Eit utval av dei mest sentrale lovane er som følgjande:

- *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)*
- *Lov om eierseksjoner (eierseksjonsloven)*
- *Lov om eigedomsregistrering (matrikkellova)*
- *Lov om motorferdsel i utmark (motorferdselloven)*
- *Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)*
- *Lov om vegar (veglova)*
- *Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg*
- *Forskrift om vannforsyning og drikkevann (Drikkevannsforskriften)*
- *Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven).*
- *Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen*
- *Lov om husleieavtaler (husleieloven)*
- *Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)*

Oversikt over ressursar

Stillingsressursar for teknisk sektor

Teknisk sektor hadde i 2022 samla 31,7 årsverk. For 2023 vert det foreslått ei styrking med 0,8 årsverk innan driftseining for Eigedom. Ved frigjering av 0,2 årsverk som tidlegare har vært knytt til park/grøntanlegg vil det i sum gje grunnlag for å rekruttere ein prosjektleiar/planleggar i 100% stilling.

Stillingsressursar fordelt på driftseinings/avdelingsnivå	2023 inkl. nye tiltak	2022	2021	2020	2019
SUM Teknisk sektor	32,50	31,70	31,70	32,93	33,38
Administrasjon, sektornivå:	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Plan, byggesak og oppmåling					
SUM	7,50	7,50	7,50	7,00	7,00
Administrasjon, leiing av driftseining	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Byggesak	2,50	2,50	2,50	2,00	2,00
Tilsyn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Plan	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Oppmåling	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Eigedomsforvalting					
SUM	14,00	13,20	13,20	13,20	14,20
Administrasjon, leiing av driftseining	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Administrasjon/ prosjektleiing, ingeniørar, merkantil	4,00	3,00	3,00	3,00	2,00
Arbeidsleiing/vaktmeistrar	7,00	7,00	7,00	7,00	8,00
Park/kyrkjegardsdrift	2,00	2,20	2,20	2,20	2,20
Reinhal (Sulahallen)	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
Kommunalteknikk					
SUM	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Administrasjon, leiing av driftseining	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Administrasjon/ prosjektleiing, ingeniørar, merkantil	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Arbeidsformann/ute arbeidrar	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Brann og redning					
SUM	0,00	0,00	0,00	1,73	1,18
Administrasjon, leiing	0,00	0,00	0,00	1,00	0,45
Mannskaper	0,00	0,00	0,00	0,73	0,73

Stillingsressursar fordelt på funksjon	2023	2022	2021	2020	2019
	inkl. nye tiltak				
Sum	32,50	31,70	31,70	32,93	32,38
Administrasjon/ leiing	4,00	4,00	4,00	5,00	4,45
Ingeniørar (kommunalteknikk, eigedom)	8,00	7,00	7,00	7,00	6,00
Driftspersonell (utestyrke, vaktmeistrar, park/grønt, reinhald)	14,00	14,20	14,20	14,20	15,20
Brann og redning (mannskaper)	0,00	0,00	0,00	0,73	0,73
Byggesak	2,50	2,50	2,50	2,00	2,00
Plan/miljø	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Oppmåling	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00

Driftsbudsjett for teknisk sektor 2023 – sektor og driftseiningar

Driftsbudsjett for rekneskapsartane lønn, kjøp av varer og tenester (også eigenproduserte), overføringsutgifter, salsinntekter og refusjonar på einingsnivå er vist i tabellen under. I oversikten er avskrivingskostnad trekt frå i kolonne R2021.

Ansvar:		B 2023	B 2022	R2021
5	TEKNISK OG EIGEDOM	28 592 271	27 913 797	28 540 161
511	ADMIN. OG FELLESTENESTER KOMMUNAL TEKNISK	2 313 340	1 742 557	1 581 306
520	VEGER	3 894 563	3 841 782	7 297 185
530	EIGEDOMSFORVALTNING OG PARK/GRØNT	6 159 147	6 922 847	4 764 192
531	KOMMUNALE BYGG	7 015 221	6 196 611	7 451 413
541	BRANN	9 210 000	9 210 000	7 446 065
6	VAR	-22 528 065	-18 074 169	-14 673 509
7	PLAN, BYGGESEN OG OPPMÅLING	3 197 546	3 504 514	4 019 726

Driftstiltak for teknisk sektor

Dei økonomiske rammene for drift, eksklusive sjølvkostområda, innan teknisk sektor for 2023 og økonomiplan 2024 – 2026 er som følgande:

Driftstiltak	Budsjett 2023	Økonomi- plan 2024	Økonomi- plan 2025	Økonomi- plan 2026
Teknisk sektor - ramme før nye driftstiltak	29 889 817	29 889 817	29 889 817	29 889 817
Teknisk sektor - ramme etter nye tiltak	31 789 817	31 689 817	30 689 817	30 689 817
Eigedom. Vedlikehald bygg (vedtatt øk.plan 22-25)	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Innsparing som følge av ENØK tiltak (øk.plan 22-25)	-100 000	-200 000	-200 000	-200 000
Reguleringsplan Solavågen	0	1 000 000		
Reguleringsplan Vedde-Holsneset	1 000 000	0		

Det er foreslått vesentlege endringar i budsjett og økonomiplan for perioden. For Eigedom er det lagt inn ei styrking av vedlikehaldsbudsjettet med kr. 1 million årleg i budsjett og økonomiplanperioden. Grunngjeving er at det tidlegare har vært lagt inn fleire mindre investeringar som også kan vurderast som større vedlikehaldstiltak. Ved å styrke driftsbudsjett for vedlikehald vil det legge til rette for å oppretthalde standarden på bygningsmassen. Styrkinga må sjåast i samanheng med at ramme for mindre investeringstiltak innan driftseining for Eigedom er redusert tilsvarende. Det er eit mål at fokuset på vedlikehald skal resultere i mindre energiforbruk og dette er synleggjort ved å legge inn ein reduksjon i driftskostnadene på kr. 100 000,- årleg.

I budsjett for 2023 er det foreslått å sette av midlar til ein planprosess, Reguleringsplan for Vedde-Holsneset. Dette er vurdert som ein viktig plan både for bedrifter og private interesser i området. Fleire bedrifter har dårlig tilkomst og vil ikkje kunne utvikle seg vidare utan oppgradering av infrastruktur i området.

Planprosessen for områdeplan for Solavågen er starta i 2022. I tillegg til varsling og innleiande vurdering av løysing for kommunalteknisk infrastruktur er arbeid med kulturminneundersøkingar starta sommar/haust 2022. Arbeidet med kulturminneundersøkingar måtte avbrytast på grunn av manglande tilgang til grunn. Vidare framdrift med planarbeidet avheng av at kulturminneundersøkingane kan gjennomførast. Ut frå ei samla vurdering av kapasitet i administrasjonen, streng prioritering av planarbeid som er politisk prioritert i form av vedtak og usikkerheit om tidspunkt for sluttføring av kulturminneundersøkingar vert det sett av midlar i økonomiplan for 2023 til sluttføring av områdeplan for Solavågen.

Streng prioritering av nye planprosesser må i tillegg sjåast i samanheng med at fleire viktige reguleringsplanar er inne i ein sluttfase i 2022. Dette gjeld til dømes områdeplan for Langevåg sentrum, reguleringsplan for areal til nytt felles avløpsreinseanlegg på Kvasnes, ny reguleringsplan for Veibustkrysset og reguleringsplan for Mikkalvegen. Alle disse planane vil løyse ut behov for investeringstiltak i større eller mindre grad. Gjennomføring av investeringstiltak vil avhenge av administrativ kapasitet til planlegging og gjennomføring.

Investeringstiltak

Forslag til investeringstiltak (innan teknisk sektor) i budsjett og økonomiplanperioden er som følgande:

Investeringstiltak - teknisk sektor	2023	2024	2025	2026
Sum alle investeringstiltak - teknisk sektor:	72 946 000	178 147 000	106 027 000	111 027 000
<hr/>				
Investeringstiltak - bygg og veg:				
Sum alle tiltak bygg og veg:	15 500 000	70 200 000	2 000 000	7 000 000
Rammeløyving mindre investeringar bygg	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Lokale psykiatriteneste (prosjektering)	1 000 000			
Skulebygg- avklaring videre bruk	500 000			
Bil eide dom	600 000			
Inventar til nytt NAV kontor	250 000			
Gravemaskin (Eide dom)	400 000			
Molværsvegen 11, tilbygg (prosjektering)	500 000			
Bjørkavågen Aust Veg 1 (ferdigstilling)	8 000 000			
Parkeringsplass Indre Sula Kyrkje	2 300 000			
Trafikktryggingstiltak Rørstadmarka	1 000 000			
Trafikktryggingstiltak Eikremsvegen	150 000			
Trafikktryggingstiltak- skuleveg- Myrbekkane	100 000			
Trafikktryggingstiltak Fortau Furneset	500 000			
Bru Bakkenesvegen	100 000	1 400 000		
Bru Svingen (Mauseidvåg)		200 000		
Parkering Lerheimskaia		4 000 000		
Fortau tosidig Rørstadmarka			500 000	
Fortau Vågenesvegen			5 000 000	5 000 000
Tiltak Vågevatnet		300 000	1 000 000	
Kryssing fylkesveg 657, Fiskerstrand			500 000	
Traktor (Kommunalteknikk)		1 600 000		
Reg.plan Rørstadmarka - tosidig fortau og tilkomst tomter	400 000			
Reguleringsplan - fortau Vågenesvegen		400 000		
Reguleringsplan - gang og sykkelveg Langevåg- Skogjerdet		300 000		
Byggetrinn 3 i BUA		60 000 000		
Prosjektlederstilling investering eide dom *				
<hr/>				

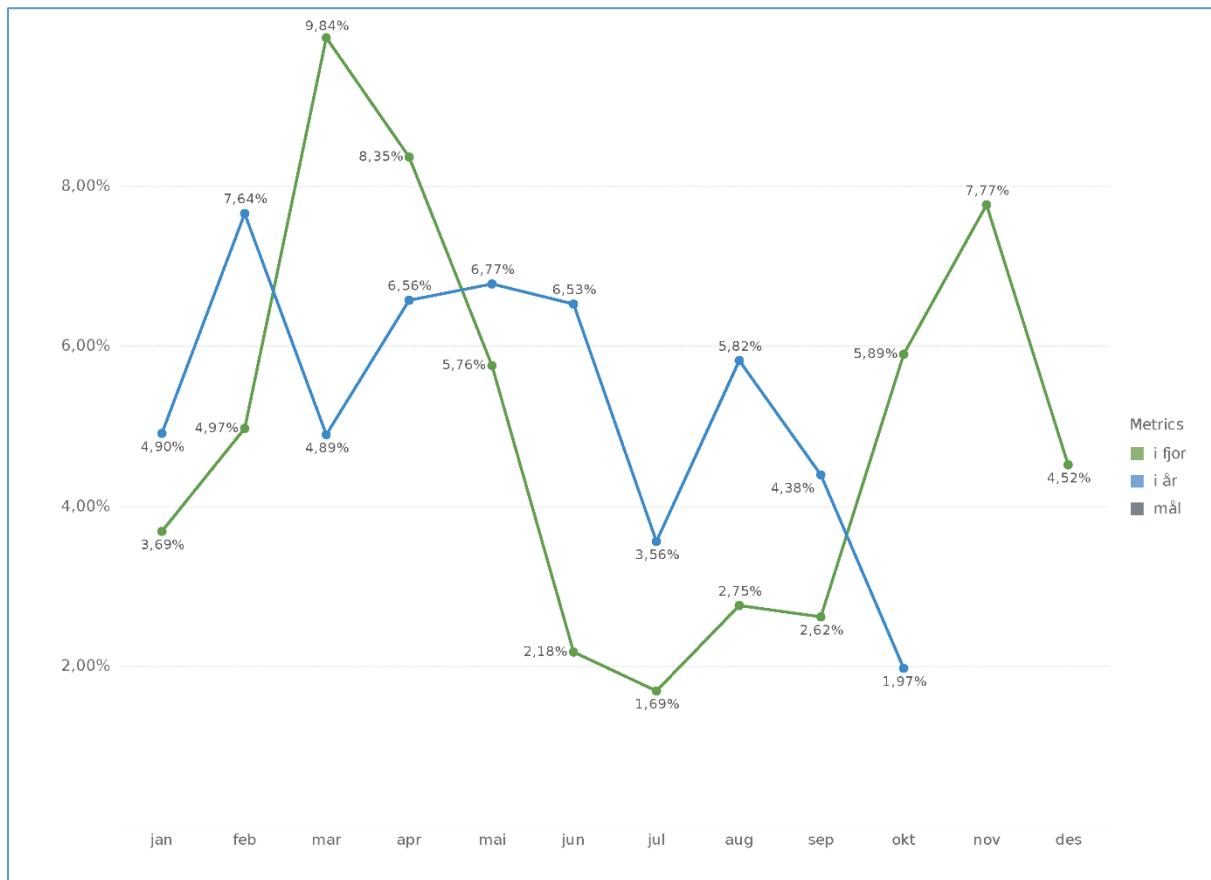
Investeringstiltak - vatn og avløp	2023	2024	2025	2026
Sum investering vatn og avløp (VAR):	57 446 000	107 947 000	104 027 000	104 027 000
Bjørkavågen Aust Veg 1 (Vatn)	1 000 000			
Bjørkavågen Aust Veg 1 (Avløp)	2 000 000			
Salen pumpestasjon		3 620 000		
Sivertgarden pumpestasjon	2 700 000			
Reguleringsplan pumpestasjon Fiskarstrand	400 000			
Reguleringsplan pumpestasjon Solavågen	400 000			
Reg.plan - pumpestasjon Eikrem/slamavskiller/renseanl.		300 000		
Rammeløyving vatn	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Rammeløyving avløp	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Renseanlegg Kvasnes ¹⁾	43 446 000	96 527 000	96 527 000	96 527 000

På grunnlag av erfaringane med høgt ambisjonsnivå og avgrensa administrativ kapasitet er talet investeringstiltak forsøkt justert ned i budsjett for 2022 og i økonomiplan. Det er likevel mange enkelttiltak som er foreslått ut frå behov. Den samla ramma for investering er også høg. Det er her særleg investering i felles avløpsreinseanlegg og i bygg som gjer utslag i økonomiplanperioden.

I budsjett for 2023 er ferdigstilling av ny veg til Indre Sula kyrkje (veg 1) og ulike trafikktryggingstiltak prioriterte veggtiltak. Når veg 1 vert ferdigstilt vil kapasiteten ved eksisterande parkeringsplass ved Indre Sula kyrkje verte redusert. Ny parkeringsplass bør derfor prioriterast sidan det i utgangspunktet er for liten parkeringskapasitet. Trafikktryggingstiltak er generelt viktig for å trygge skulevegar for elevar og andre «mjuke» trafikantar. Slike trafikktryggingstiltak vil i tillegg ha ein positive konsekvens økonomisk på sikt ved at behov for særskild skuleskyss vert redusert.

Helse, miljø og tryggleik

Teknisk sektor har eit variert arbeidsmiljø med store skilnader mellom driftseiningane og internt i einingane. Arbeidsmiljø knytt til drift innan kommunaltekniske anlegg og drift av bygg er klart mest krevjande. Oppgåvene medfører mellom anna eksponering for kjemikaliar, gass, bakteriar/virus, fallskadar og klemeskadar. Alt driftsrelatert personell skal følgast opp med helsekontroll og vaksinering for dei som arbeider med sanitær/avlaupsanlegg. Tiltaksplan for HMT i 2023 vert å sette opp i samarbeid med bedriftshelsetenesta.

Sjukefråvær i teknisk sektor for 2021 og 2022 fram til oktober.

Som det går fram av figuren som viser sjukefråvær for 2021 og 2021 fram til oktober er variasjonen relativt stor. Samla ligg likevel snittet under målet på 8%. Det er generelt enkelte tilfelle av langtidsfråvær (legemeldt sjukefråvær) som slår relativt sterkt ut på samla fråvær. Ut frå nivå og kjennskapen til samansettning av sjukefråvære er det ikkje grunn til å sette i verk større tiltak.

Einingane har fokus på nærvær og å legge til rette så langt praktisk mogleg med både oppgåver og utstyr/hjelpemidlar.

Analyse av drift og kostnadsnivå

Fokus på forbetring av drift i einingane vil som tidlegare også være viktig i 2023 og i økonomiplanperioden. Generelt vert drifta innan sektoren vurdert som nøktern og med god kvalitet. Kostra tal for 2021, som er nyaste statistikk basert på rekneskapstal, viser same hovudtrekk som

tidlegare. Sula kommune høyrer etter prosessen med kommunesamanslåing til Kostragruppe 1 frå 2020. Denne gruppa er nytta som samanlikning.

Generelt ser vi at det er relativt store variasjonar frå år til år når det gjeld kostnadane. Eit slikt eksempel finn vi for kostnadane til byggeskahandsaming. Kostnaden har minka frå 123 kr./innbyggjar i 2020 til kr. 11 i 2021. Det er gjort endringar i gebyrnivå men det er truleg og faktorar som sjukelønsrefusjon i tillegg til variasjon i aktivitet som ligg til grunn for endringa. Sjølv om statistikken viser ei positiv utvikling siste år er det framleis viktig å ferdigstille arbeid med ny forskrift og vurdering av gebyrnivå ut frå eit sjølvkostperspektiv.

Kostratala viser også at Sula driv ei effektiv eigedomsforvalting som tidlegare år. Vi har på den andre sida høgare kostnader knytt til drift av kommunale bustadar. En del av forklaringa er truleg vesentlege skilnadar i kor utgifter vert ført i rekneskapen mellom dei enkelte kommunane. Samla er det likevel ikkje tvil om at utgifter til eigedomsforvalting, kommunale bustadar og idrettsbygg er svært låge samla for Sula samanlikna med landsgjennomsnittet utan Oslo. Vi vurderer at viktige faktorar for resultatet er generelt godt vedlikehald av tekniske anlegg (varme og ventilasjon), effektiv utnytting av areal, kompetent driftspersonell og god leiing innan eigedomsforvaltinga.

Utviklinga for kostnadane til drift av kommunal veg følger same trend som tidlegare år. Sula kommune bruker generelt relativt lite på drift av kommunal veg målt per innbyggjar, men relativt mykje per km veg samanlikna med kostragruppe 1. Den overordna utfordringa for drift av kommunal veg er at det ikke er samsvar mellom budsjett og ambisjonsnivå for kvalitet. I budsjett for 2023 er det ikkje lagt inn forslag om styrking av vegbudsjett frå kommunedirektøren si side.

Tenester knytt til Brann og ulukkesvern (gjeld også interkommunalt samarbeid om akutt forureining) er kjøpt som teneste frå Ålesund brannvesen. Kostnadane til kjøp av tenester ligg under nivå i kostragruppe 1 og under landsgjennomsnitt. Det er ikkje innført vaktordning på stasjonen i Langevåg og det utgjer ei innsparing som er ein av faktorane som forklarer at kostnadsnivået ligg under kostragruppa og landssnittet.

Driftsområde (funksjon)	2021	2020	2019	2018	2017
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 302 Byggeskahandsaming, Sula kommune	11	123	93	123	141
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 302 Byggeskahandsaming, Kostragruppe 01	28	35	133	85	49
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 302 Byggeskahandsaming, EAKUO Landet uten Oslo	22	22	35	31	18
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 301 Plansaksbehandling, Sula	267	196	374	299	264
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 301 Plansaksbehandling, Kostragruppe 01	325	300	196	296	272
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 301 Plansaksbehandling, EAKUO Landet uten Oslo	298	267	287	270	244
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 303 Kart og oppmåling, Sula	141	111	125	178	111

Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 303 Kart og oppmåling, Kostragruppe 01	131	131	152	139	112
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 303 Kart og oppmåling, EAKUO Landet uten Oslo	98	98	111	101	90
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK6a Eiendomsforvaltning, kommune, Sula	3295	3 239	3 207	3 042	2 833
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK6a Eiendomsforvaltning, kommune, Kostragruppe 01	5794	5 239	6 075	5 114	4 763
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK6a Eiendomsforvaltning, kommune, EAKUO Landet uten Oslo	6225	5 629	5 598	5 397	5 082
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK16 Kommunale boliger, kommune, Sula	297	404	-180	26	-122
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK16 Kommunale boliger, kommune, Kostragruppe 01	40	-29	-235	-153	-204
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK16 Kommunale boliger, EAKUO Landet uten Oslo	220	108	-87	17	0
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, kommune, Sula	217	210	209	235	208
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, kommune, Kostragruppe 01	485	471	469	351	295
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, EAKUO Landet uten Oslo	689	614	592	559	513
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 332 Kommunale veier, Sula	1122	921	947	754	722
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 332 Kommunale veier, Kostragruppe 01	1346	1 214	1 268	1 180	1 105
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for 332 Kommunale veier, EAKUO Landet uten Oslo	1366	1 229	1 218	1 160	1 072
Netto driftsutgifter i kroner per km veier og gater, Sula	184 603	149 397	152 017	122 579	115 702
Netto driftsutgifter i kroner per km veier og gater, Kostragruppe 01	116 041	105 276	90 213	83 358	81 682
Netto driftsutgifter i kroner per km veier og gater, EAKU Landet uten Oslo	166 720	150 639	147 675	140 444	130 403
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK17 Brann- og ulykkesvern, Sula kommune	860	757	830	724	683

Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK17 Brann- og ulykkesvern, Kostragruppe 01	1 020	913	971	1045	928
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger for FGK17 Brann- og ulykkesvern, EAKUO Landet uten Oslo	986	894	919	889	822

Omtale av einingane

Plan, byggesak og oppmåling

Omtale av avdeling

Eininga skal sørge for saksbehandling av bygge- og delingssaker samt utarbeiding og saksførebuing av overordna planar. Eininga skal yte service til brukarane/innbyggjarane innanfor sitt fagfelt, og utføre tenester i samband med egedomsdeling. Eininga har også ansvar for vedlikehald og fornying av det kommunale kartverket og Sula kommune sitt geografiske informasjonssystem.

Behov

Det er vurdert å være relativt godt samsvar mellom ressursar og dei daglege oppgåvene ved avdelinga med unntak av tilsynsfunksjon. Eininga har få tilsette og er slik sårbar i høve langtidssjukemeldingar.

I 2022 har det vært tilsett jurist i tidsavgrensa stilling. Denne ressursen har vist seg å være til god støtte særleg i høve klagesaker, enkelte plansaker og i vurdering spurnader om utbyggingsavtaler/andre avtaler. Sjølv om det ikkje er lagt inn forslag om styrking i form av permanent stilling bør dette vurderast vidare etter 2023.

Utfordringar

Utfordringar er hovudsakeleg knytt til kapasitet til å følgje opp tilsynsfunksjon og oppfølging av vedtak om å gjennomføre regulering/kommunale planarbeid. Innan byggesak er digital sakshandsaming tatt i bruk, men det er likevel viktig arbeide vidare med sikte på etablere digital søknadsprosess fullt ut. Dette vil kunne gje ein gevinst i form av rasjonell sakshandsaming, kortare responstid på enkelte søknadar og auka kvalitet i tenesten til publikum.

eByggesak i praksis –
slik forenkler du
byggesaksbehandlingen

Jobb effektivt og heldigart både på enkle og komplekse
byggesaker, med fristende fagsystem som følger
spesifikasjonene til KS og DBK.

Driftsbudsjet

Det er vedtatt å sette i gang mange regulerinsplanprosesser i Sula kommune. Planarbeida er ikkje finansiert gjennom dei enkelte vedtaka.

Det er starta eit arbeid med sikte på full sjølvkostdekning innan plan, byggesak og oppmåling. For å oppnå full sjølvkostdekning må ny lokal forskrift utformast og handsamast politisk. Målet var å ha grunnlaget på plass til andre halvår 2022, men på grunn av manglande kapasitet må arbeidet gå inn i 2023.

Investeringsbudsjett

Det er ikkje meldt inn behov for investeringstiltak i 2023.

Reguleringsplan for Langevåg sentrum er ein prioritert planoppgåve

Egedomsforvalting

Omtale av avdelinga

Egedomsforvalting har ansvar for kommunale bygg og husvære. Eininga har også ansvar for parkvesen/kyrkjegardsdrift, kjøp og sal av eide, reinhald og leigeavtaler, og prosjektering av nybygg.

Utfordringar

Dei største utfordringane for driftseininga er knytt til kapasitet. Det har over fleire år vore vekst i sektorane for oppvekst og helse og omsorg, og bygningsmasse knytt til barnehage, skule og omsorg er aukande. Eininga vil slutføre fleire investeringsprosjekt i 2022 der dei største er:

- Rørstadmarka skule – fullføring av byggeprosjekt til skolestart hausten 2022
- Jetmundgarden – bustader for menneske med særskilde behov for heildøgns tenester

Figur 1 – oppstart av arbeid med tilkomst til byggetomta til Rørstadmarka skule

Ut frå at den kommunale bygningsmassen aukar og at behov knytt til andre tenester som hjelpeidlar og velferdsteknologi aukar er det behov for å styrke kapasiteten i driftsstaben (fagarbeidar/vaktmeister). Det er ikkje lagt inn forslag om fleire stillingsheimlar knytt til drift i 2023 og det vil i praksis bety høgare krav til rasjonell drift og strengare prioritering (vedlikehald, internkontroll, kapasitet til å yte tenester til andre einingar).

Det er starta prosessar med sikte på utvikling av den kommunale eigedomane/bygg. Denne finansierast gjennom investeringsprosjekt.

Rammer for drift

Det har vist seg å være ei utfordring å gjennomføre større vedlikehaldsoppgåver over driftsbudsjettet. Resultatet har vært at enkelte slike oppgåver er utsett eller at dei er finansiert over investeringsbudsjettet. For å kunne gjennomføre slike vedlikehaldsoppgåver og med korrekt finansiering er det for 2023 lagt inn ei styrking av driftsbudsjettet med kr. 1 000 000,-. Styrkinga må sjåast i samanheng

Ramme for driftsbudsjett gjer det vanskeleg å gjennomføre større vedlikehaldsoppgåver knytt til tak, fasade, ventilasjon og varmeanlegg. I økonomiplan for 2023 – 2025 vert det foreslått å auke ramme for vedlikehald med kr. 1 000 000,- årleg. Tilsvarande er ramme for mindre investeringar i bygg redusert med same beløp. Endringa vil først og fremst bety at det som i rekneskapssamanhang er vurdert som vedlikehald også vert kostnadsført på drift og ikkje som investering. Omlegginga vil gje korrekt føring rekneskapsmessig samtidig som behovet for driftsmidlar til vedlikehald av bygg vert synleggjort.

Nytt forvaltingssystem FAMACWEB vart tatt i bruk i 2019, og erfaringane er gode. Systemet er godt eigna til oppgåver knytt til utleige og drift/vedlikehald av kommunale bygg og handterer følgande oppgåver:

- Internkontroller og oppfølging av lovpålagte oppgåver
- Husleige/indeksregulering omsorgsbustader/utleiegebustader/skuler-haller
- Fakturering
- Vedlikehald av oversikt over leidgetakarar, inn-utflytting (ledige bustader/leilegheiter)
- Bestilling av vaktmeistertenester via eigen app/pc

Kommunalteknikk

Omtale av avdelinga

Driftseining for communalteknikk driftar infrastrukturen knytt til veg, vatn og avlaup. I tillegg har eininga ansvar for tenestene knytt til renovasjon, slam og feiing. Kommunalteknikk har også ansvar for trafikktryggingstiltak og saker om lokal forureining.

Tenester knytt til vatn, avlaup, renovasjon, slam og feiing er organisert etter sjølvkostprinsippet. For renovasjon og slam er kravet absolutt og inneber at kommunen skal ha full kostnadsdekning for tenestene. For vatn, avlaup og feiing er kravet at brukere bør bære kostnadane ved tenestene.

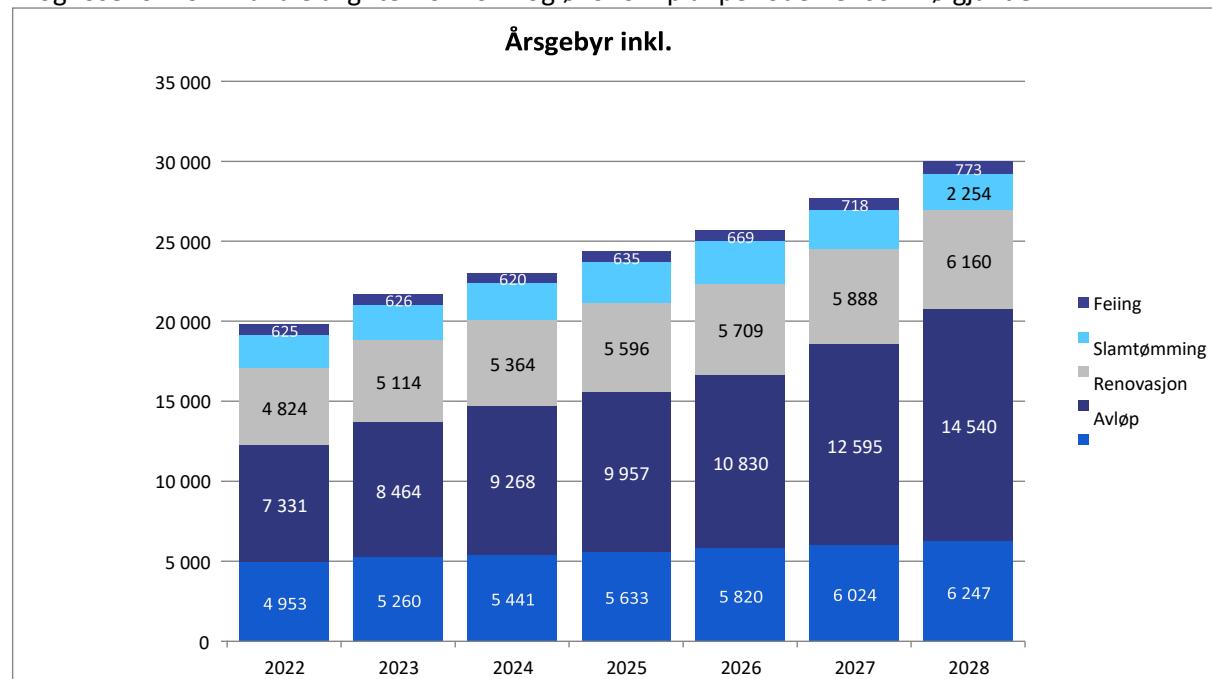
Sula kommune er tilknytt det regionale samarbeidet om innsamling av hushaldsavfall og slam i form av ÅRIM. Målet med samarbeidet er å organisere tenestene på ein rasjonell og kvalitativt god måte.

Tilsvarande kjøper Sula kommune feietenester av Ålesund kommune. Ut frå dagens organisering vert dette vurdert som rasjonelt samanlikna med å utføre i eigen regi.

Sula kommune tek sjølv ansvar for drift og vedlikehald av dei communaltekniske anlegga for veg, vatn og avlaup. Sula har ikkje eige vassforsyning, men kjøper vatn frå Ålesund kommune.

Vatn, avløp, renovasjon, feiing og slam - sjølvkosttenester

Prognose for kommunale avgifter for 2022 og økonomiplanperioden er som følgjande:

Det går fram av kalkylene at vass- og avlaupsgebyret vil auke i økonomiplanperioden. Auken i avlaupsgebyret er knytt til oppfølging av kommunedelplan for avløp og at Sula kommune må innfri krav om rensing snarast mogleg. For vassgebyret er auken knytt til ny avtale om kjøp av vatn frå Ålesund kommune. Avtalen om kjøp av vatn er tufta på sjølvkostprinsippet og Sula kommune skal

etter det betale faktisk pris for produksjon og leveranse av vatn. I tillegg kjem utgifter til vedlikehald og drift av kommunalt leidningsnett på Sula. Auken gjer at det er viktig å prioritere vedlikehald og reduksjon av lekkasjer frå leidningsnettet. Nærmore omtale av sjølvkosttenester og kostnadsutvikling går fram av eige vedlegg.

Utfordringar

Sula kommune har gjennomført mange tiltak i samsvar med kommunedelplan for avløp vedteken i 2012. Fjerning av direkteutslepp av kloakk og separering av overvatn og avlaup har vært i fokus. Arbeidet med etablering av nytt renseanlegg for avlaup har teke tid. Samarbeid om felles renseanlegg vart etablert med Ålesund kommune i 2016 og det vart i 2018 vedtatt å starte opp regulering av området. Forprosjektfasen vart avslutta våren 2021 med politisk handsaming kommunestyremøter i Ålesund og Sula i juni. Begge kommunestyra vedtok å fortsette samarbeidet og å starte ein detaljprosjekteringsfase med sikte på å realisere felles reinseanlegg på Veibust/Kvasnes. Planlegginga vil være ein stor og ressurskrevjande oppgåve ved driftseining for Kommunalteknikk dei nærmaste åra.

Det er framleis høg aktivitet med utbygging av nye felt og enkeltbustadar. Det er knytt utfordringar til veksten og kommunal infrastruktur innan veg, vatn og avlaup. Av disse områda er utfordringane størst i høve veg ut frå tilgjengelige investerings og driftsrammer.

Driftsbudsjett

Det er meldt inn behov for auka ressurser til vedlikehald av vassforsyningssanlegg. Behovet vert grunngjeve med at det er relativt store lekkasjar på leidningsnettet og at dette er svært uheldig økonomisk og av omsyn til forsyningssikkerheit og ut frå fare for følgjeskadar. Den nye avtalen med Ålesund viser at innkjøpspris på vatn vil auke dramatisk, dette fører til betydeleg auke i vassgebyra. Det vert da svært viktig og prøve å begrense vasslekasjane i leidningsnette for å halde gybyra på eit lavast mulig nivå. Det er ikkje tilstrekkelig kapasitet i eininga til å følgje denne oppgåva i tillegg til alle andre oppgåver tilfredsstillande. Behovet må sjåast i samanheng med store oppgåver som til dømes realisering av nytt avlaupsrenseanlegg som vil krevje relativt mykje tid administrativt i fleire år framover.

Investeringsbudsjett

I budsjett for 2022 vert det lagt opp til rammeløyvingar på 5 millionar for vatn og 10 millionar for avlaup. Det er lagt opp til fleire investeringar på veg i 2022 som gjeld bygging av ny veg, utbetring av bru og trafikktryggingstiltak. Sikringstiltak på dam i Molværsvatnet er og planlagt gjennomført i 2022 innan frist frå NVE (oktober 2022).

Brann og redning

Sula kommune gjennomførte i juni 2020 ei verksemどsoverdraging av brann og redningstenesta til Ålesund brannvesen. Ålesund brannvesen har i tillegg ansvar for brann og redningsteneste i Giske kommune. I budsjett for 2022 er det lagt til grunn av samarbeidet med Ålesund brannvesen skal fortsette. Det er ikkje gjort vesentlege endringar i driftsbudsjett for brann og redningstenesta i 2022 samanlikna med budsjett for 2021.

6.1 Økonomiplan 2023-2026, drift

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN I 2023 PRISER	BUDSJETT 2023	ØK.PLAN 2024	ØK.PLAN 2025	ØK.PLAN 2026	NOTE
FRIE INNTEKTER (SKATT OG RAMMETILSKOT)					
Frie inntekter eksklusiv skjønnsmidler	-645 100 000	-648 300 000	-647 800 000	-647 800 000	1
Auke i frie inntekter som følge av endring demografi	0	-3 000 000	-7 600 000	-11 800 000	2
Est. skatteinnt. ut over KS-prognose. Kun til strategiske tiltak	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	3
Skjønnsmidler	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	1
ANDRE STATSTILSKOT					
Tilskot flyktninger	-10 700 000	-10 700 000	-10 700 000	-10 700 000	4
Bruk/Asetning fond ubrukt tilskot flyktninger	0	0	0	0	4
Tilskot frivillighetssentral	-450 000	-450 000	-450 000	-450 000	5
Skulepakken - rentekompensasjon	-550 000	-500 000	-400 000	-300 000	6
Omsorgsbustader - rente og avdragskompensasjon	-2 300 000	-2 200 000	-2 100 000	-2 100 000	6
Rentekompensasjon kykje	-70 000	-60 000	-40 000	-30 000	6
Refusjon ressurskrevjande brukarar	-39 900 000	-39 900 000	-39 900 000	-39 900 000	7
PENSJON					
Premieawik inkl arbeidsiveravgift (prognose KLP/SPK)	-47 164 343	-47 164 343	-47 164 343	-47 164 343	8
Amortisering premieawik inkl. arbeidsgiveravgift	15 867 395	22 567 395	24 567 395	26 567 395	8
RENTEUTGIFT, RENTEKOSTAND, AVDRAG, AVKASTNING					
Låneadministrasjon	110 000	110 000	110 000	110 000	9
Renteutgifter på eksisterande lån	35 100 000	34 300 000	32 500 000	31 200 000	10
Avdrag på eksisterande lån	48 000 000	48 000 000	48 000 000	48 000 000	11
Renteinntekt og avkastning	-5 100 000	-5 000 000	-4 600 000	-4 500 000	12
TIL FORDELING PÅ SEKTORANE	-658 456 948	-658 496 948	-661 776 948	-665 066 948	
SENTRALADM, avsette lønnsmidlar 2022	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	13
SENTRALADM, tilleggsavsetning for lønnsvekst i 2022	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	14
SENTRALADM, avsette midlar til lønns- og prisvekst 2023	20 800 000	20 800 000	20 800 000	20 800 000	15
SENTRALADM, RAMME FØR NYE TILTAK	54 313 504	54 313 504	54 313 504	54 313 504	
Strategisk pott til fordeling på tiltak	0	0	0	2 000 000	
IKT støtte og support	325 000	650 000	650 000	650 000	
IKT. Reduksjon PC-utstyr som følge av leasing Ipad oppvekst	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	
IKT. Felles endepunktssikring med eKommune Sunnmøre	840 000	840 000	840 000	840 000	
Maling av Indre Sula Kyrkje	600 000	0	0	0	
Eigedomsutvikling	500 000	0	0	0	
Organisasjonsutvikling prosjekt	500 000	0	0	0	
Utgifter til valg	450 000	0	300 000	0	
SENTRALADM, RAMME ETTER NYE TILTAK	57 428 504	55 703 504	56 003 504	57 703 504	
OPPVEKST , RAMME FØR NYE TILTAK	270 676 938	270 676 938	270 676 938	270 676 938	
Innsparing Rørstadmarka skule (vedtatt øk.plan 22-25)	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	
Auke i kostnader leasing Ipad	1 230 847	1 230 847	1 230 847		
Auke pga gratis plass kjernetid SFO for 1. klasse (12 t)	1 680 000	1 680 000	1 680 000	1 680 000	
Auke som følge av gratis barnehage frå tredje barn i familien	40 000	40 000	40 000	40 000	
Kom. barnehagar. Auke pga redusert sats foreldtrebetaling	150 000	150 000	150 000	150 000	
Priv. barnehagar. Auke pga redusert sats foreldtrebetaling	170 000	170 000	170 000	170 000	
Priv. barnehagar. Effekt av auke i sats for kapitaltilskot	870 000	870 000	870 000	870 000	
Auke som følge av barnevernsreform	1 000 000	1 000 000	650 000	650 000	
UngdomsLOS. Oppretthalde UngsomsLOS stilling i 100%	500 000	0	0	0	
Rammaauke oppvekst. Oppvekstutvalget fordeler midlane	3 500 000	0	0	0	
OPPVEKST , RAMME ETTER NYE TILTAK	278 517 785	274 517 785	274 167 785	272 936 938	

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN I 2023 PRISER	BUDSJETT 2023	ØK.PLAN 2024	ØK.PLAN 2025	ØK.PLAN 2026	NOTE
HELSE OG SOSIAL , RAMME FØR NYE TILTAK	279 098 815	281 398 815	281 398 815	281 398 815	
Helseplattform	700 000	2 281 300	2 281 300	2 281 300	
Innsparing Jetmundgarden (vedtatt øk.plan 22-25)	-1 500 000	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000	
Videreføring av rammeauke ress.brukerar frå 2022	9 200 000	9 200 000	9 200 000	9 200 000	
Helseeininger. Styrking samfunnsmedisinsk kompetanse	270 000	270 000	270 000	140 000	
Helseeininger.100% kommunal fysioterapistilling	550 000	550 000	550 000	550 000	
Heimetenesta. Auka bemanning rundt ress.brukarr	344 000	344 000	344 000	344 000	
Heimetenesta. 20% HBO ytre	135 000	135 000	135 000	135 000	
Heimetenesta. 80% avd.l.Molværsvegen 11	600 000	600 000	600 000	600 000	
Heimetenesta. 70% psyk.helse	500 000	500 000	500 000	500 000	
Heimetenesta. 50% Palliativkoordinator/kreftkoordinator	390 000	390 000	390 000	390 000	
Bukollektiva. Seniorsenteret - viderføring drift	976 000	976 000	976 000	976 000	
Bukollektiva. Seniorsenteret opent i ferien.	70 000	70 000	70 000	70 000	
Barnekoordinator	314 000	314 000	314 000	314 000	
Styrking sosialhjelp som følge av føringar i statsbudsjettet	200 000	200 000	200 000	200 000	
Styrking basistilskot fastleggar	840 000	840 000	840 000	840 000	
Kompensasjon for kostnader til nasjonale e-helseløsingar	30 000	30 000	30 000	30 000	
Auka budsjettramme som følge av endring demografi	0	2 165 000	5 165 000	8 295 000	
Innsparing byggetrinn 3 i BUA	0	0	-2 000 000	-3 000 000	
HELSE OG SOSIAL , RAMME ETTER NYE TILTAK	292 717 815	297 264 115	298 264 115	300 264 115	
KULTUR OG FOLKEHELSE, RAMME FØR NYE TILTAK	11 341 597	11 341 597	11 341 597	11 341 597	
Kulturkarusell (vedtatt øk.plan 22-25)	255 000	255 000	255 000	255 000	
KULTUR OG FOLKEHELSE, RAMME ETTER NYE TILTAK	11 596 597	11 596 597	11 596 597	11 596 597	
KOMMUNALTEKNIKK, EIGEDOM, PBO, RAMME FØR TILTAK	29 889 817	29 889 817	29 889 817	29 889 817	
Eigedom. Vedlikehald bygg (vedtatt øk.plan 22-25)	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
Innsparing som følge av ENØK tiltak (øk.plan 22-25)	-100 000	-200 000	-200 000	-200 000	
Reguleringsplan Solavågen	0	1 000 000	0	0	
Reguleringsplan Vedde-Holsneset	1 000 000	0	0	0	
KOMMUNALTEKNIKK, EIGEDOM, PBO, RAMME ETTER TILTAK	31 789 817	31 689 817	30 689 817	30 689 817	
VAR (sjølvkostområde)	-22 528 065	-22 528 065	-22 528 065	-22 528 065	16
SUM SEKTORRAMMER, ETTER NYE DRIFTSTILTAK	682 822 453	681 543 753	681 493 753	683 962 906	
RENTER OG AVDRAG NYE TILTAK					
Renter på nye tiltak (utanom byggetrinn 3 BUA)	309 961	803 104	1 057 019	1 280 481	17
Avdrag på nye tiltak (utanom byggetrinn 3 BUA)	0	733 000	1 336 333	1 823 000	17
Renter og avdrag knytt til byggetrinn 3 BUA	0	687 885	1 992 870	1 939 073	17
RESULTAT FØR EIGEDOMSSKATT	24 675 466	25 270 794	24 103 027	23 938 512	
Eigedomsskatt på eigedomar utanom næringseigedom	-9 500 000	-9 500 000	-9 500 000	-9 500 000	18
Eigedomsskatt på næringseigedom	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000	18
Taksering og bistand eigedomsskatt	150 000	150 000	150 000	150 000	
Rammered. til beh. i hovedutval, jf K-106/21, K-35/22 og ARBØ	-5 000 000	-10 000 000	-14 000 000	-14 000 000	
BRUK AV OVERSKUDDSFOND	9 575 466	5 170 794	3 027	-161 488	

DISPOSISJONSFOND	Overskotsfond	Risikoreg.fond	Flyktningfond	Andre fond	Sum disp. fond
FOND PR. 31.12.2021	109 643 089	7 807 264	7 595 138	151 583	125 197 074
Budsjettert bruktt/avsett i 2022	-3 650 000	0	2 451 609	0	-1 198 391
Anslått meirforbruk i 2022	-14 560 000	0	0	0	-14 560 000
FOND PR. 31.12.2022	91 433 089	7 807 264	10 046 747	151 583	109 438 683
Bruk/avsetning fond i økonomiplanperioden	-14 587 799	0	0	0	-14 587 799
FOND PR. 31.12.2026	76 845 290	7 807 264	10 046 747	151 583	94 850 884

Avstemming mellom bruk av overskotsfond i økonomiplanperioden og netto driftsresultat i bevilgningsoversikt drift og økonomisk oversikt drift:

	BUDSJETT 2023	ØK.PLAN 2024	ØK.PLAN 2025	ØK.PLAN 2026
Bruk av overskotsfond i økonomiplanperioden	9 575 466	5 170 794	3 027	-161 488
Avsetning til fond på VAR-området	-5 402 096	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	4 173 370	5 170 794	3 027	-161 488

(Negativt forteikn betyr positivt driftsresultat)

6.2 Noter til økonomiplan 2023-2026, drift

Note 1

Budsjett for frie inntekter (rammetilskot og skatteinntekter) baserer seg på KS sin prognosemodell publisert 10.10.22. Den viser ei prognose på 646,3 mill i frie inntekter i 2023. I forbindelse med statsbudsjettet så publiserer også regjeringa eit anslag for frie inntekter (i tabell 3-k). Anslaget fremkommer på heimesida til regjeringa på følgende adresse:

www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/frie-inntekter-2023/id2932721/#/more-og-romsdal/sula. På denne sida ser man anslaget, samt ei forklaring på kva dei frie inntektene består av. Anslaget for frie inntekter for Sula kommune i tabell 3-k er 644,5 mill. Det er 1,8 mill lavere enn det som framkommer frå KS sin prognosemodell. Årsaken til differansen er at det blir brukt litt andre forutsetningar. Ein av forskjellane er at KS benytter SSBs sitt ansalg på folketal 1,1 i budsjettåret som grunnlag. Departementet bruker folketal 1,1 i året før budsjettåret. Kommuner med sterkare befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet vil få undervurdert anslaget for frie inntekter i tabell 3-k. Dette er tilfelle for Sula kommune.

Note 2

For åra 2024-2026 tek KS sin prognosemodell utgangspunkt i at folektalet for Sula kommune og landet er likt som i 2023. Vi har endra dette ved å legge inn forventa befolkningsframskriving (basert på SSB). Vi har på denne måten fått fram eit anslag på auke i frie inntekter som følgje av endring i demografi.

Note 3

I økonomiplan for 2022-2025 vedtok kommunestyre ei auke på 7 mill i frie inntekter ut over KS si prognose for 2022 og deretter 5 mill årlig deretter. Vi har lagt dette til grunn for økonomiplanen 2023-2026. Dette gir økt risiko i budsjettet, så denne auka bør kun brukast til strategiske tiltak (tiltak som kan bidra til effektivisering, innsparing og å redusere forventa kostnadsvekst i framtida).

Note 4

Integreringstilskotet for flytingar er berkna ved hjelp av «Integreringeskalkulator». Den berekner forventa tilskot basert på antall flytningar som er busatt i 2019-2022 og forventning om mottak av flytningar i 2023. Det er forskjellige satsar for integreringstilskot for år 1 til år 5. Kommunestyret har ikkje gjort vedtak om mottak av flytningar i 2023. I modellen er det lagt til grunn mottak av 15 flytningar. Integreringstilskotet for flytningar blir budsjettet «sentralt» i kommunen, medan utgiftene med integreringsarbeidet blir budsjettet på ansvar «Integreringsteneste flytningar» (NAV). Differansen mellom integreringstilskot og utgiftene på ansvar for «integreringsteneste flytningar» foreslått avsatt på flytningfondet. For 2023 er det budsjettet med at tilskotet er 2,3 mill høgare enn utgiftene. Dette beløpet er derfor foreslått avsatt til flytningfondet. I forbindelse med kommunestyret sitt vedtak om budsjett så blei avsetninga på 2,3 mill til flytningfondet tatt bort for 2023.

Note 5

Vi får innbetalt tilskot til frivillighetssentral frå Kultur- og likestillingsdepartementet. I 2022 mottok vi 448.000kr. Vi har budsjettet med 450.000kr for 2023. Beløpet blir viderebetalt til Sula Frivillighetssentral.

Note 6

Vi har enkelte rente- og avdragskompensasjonsordninger hos Husbanken. Husbanken utbetaler kompensasjonen i desember. Budsjettet kompensasjon for 2023 er berekna basert på resterende gjeld på ordningane samt forventa rente for 2023.

Note 7

Budsjettet refusjon for ressurskrevjande bruker baserer seg på prognose for refusjon 2022, samt kjente endringar for 2023.

Note 8

Pensjonskostnaden blir berekna basert på ein rekke økonomiske, demografiske og statistiske forutsetningar. Sula kommune har pensjonsordning i KLP og SPK. Aktuarane i desse selskapa bistår oss med å berekne pensjonskostnaden. Det er andre forutsetningar som blir lagt til grunn for berekning av pensjonskostnad enn for berekning av pensjonspremien vi skal innbetale.

Pensjonspremien kan svinge veldig frå år til år, mens pensjonskostnaden er meir stabil. Forskjellen mellom pensjonskostnad og innbetalt premie blir kalla premieavvik. Premieavviket skal fordelast (amortiserast) over 7 år i regnskapet. Prognosene for innbetaling av premie for 2023 er høgare enn prognose for pensjonskostnad. Dette fører til eit høgt premieavvik i 2023 (som må kostnadsførast i dei neste 7 åra). Budsjettet pensjonskostnad for 2023 er på 46,6 mill. Tabellen nedanfor viser samanhengen mellom innbetalt premie og pensjonskostnad:

	Prognose KLP	Prognose SPK	SUM
Innbetalt premie	71 503 476	9 847 405	81 350 881
2% betalt av arbeidstakar (estimat)	-5 600 000	-1 670 000	-7 270 000
Utgift til føring på driftseiningane	65 903 476	8 177 405	74 080 881
Premieavvik	-40 334 979	-1 000 992	-41 335 971
Amortisert premieavvik	13 686 658	219 911	13 906 569
Pensjonskostnad i rekneskapet	39 255 155	7 396 325	46 651 480

Vi må rapportere og betale arbeidsgiveravgift for pensjon. Arbeidsgiveravgifta vi må betale baserer seg på innbetalt pensjonspremie. Budsjettet pensjonskostnad på einingane er berekna slik at pensjonskostanden i forbindelse med lønnsutbetaling skal tilsvare budsjettet pensjonspremie. Denne delen av pensjonskostnaden blir altså bokført på einingane. Premieavviket og amortisering av premieavviket blir bokført sentralt. Måten dette blir gjort på medfører at budsjettet/regnskapsført pensjonskostnad på einingane blir mykje høgare i 2023 enn i 2022, sjølv om den samla pensjonskostnaden for Sula kommune totalt sett ikkje er så mykje høgare enn i 2022. Prognose for pensjonskostnaden for 2022 er 43,2 mill.

Note 9

Låneadministrasjon er det vi betaler til vår forvalter for bistand med gjeldsforvaltning.

Note 10

Renteutgift på eksisterande lån er berekna ved å multiplisere gjeldsportefølja med forventa rente. Eksisterende gjeldsportefølje blir redusert kvart år med budsjettet avdrag. I 2023 forventer vi ei gjennomsnittlig rente på 2,89%. Dette er meir omtalt i kapittel 2.

Note 11

I budsjettet har vi lagt til grunn at vi skal betale minimumsavdrag.

$$\text{Minimumsavdraget} = \frac{\text{Sum avskrivninger} \times \text{Rest lånegjeld}}{\text{Sum bokført verdi varige driftsmidler}}$$

Note 12

I budsjettering av renteinntekt har vi tatt utgangspunkt i forventa rente vi får i banken. Vi får der 3 mnd NIBOR + margin på 0,3%. Vi har lagt til grunn Norges bank si forventning om 3 mnd NIBOR (forventning pr 22.09.22). I budsjettering av avkastning på fondsforvaltning har vi tatt utgangspunkt i budsjettrente + 0,5%. Dette er tilsvarende praksis som vi har gjort tidlegare år. Budsjettrenta er omtalt i kapittel 2.

Note 13

Lønnsbudsjettet til einingane baserer seg på lønnsivået som var før lønnsoppkjøret i 2022. Avsatt «sentral pott» for lønnsoppkjør 2022 blir derfor videreført i budsjett for 2023. Denne blir fordelt ut på einingane i begynnelsen av 2023.

Note 14

Avsetning i budsjettet for 2022 til lønnsvekst i 2022 baserte seg på ei forventa lønnsvekst på 3,2%. Oppdatert forvetning om lønnsvekst i 2022 er 3,8%. Differansen utgjør ca 2,5 mill. I budsjettorslaget har vi lagt inn denne slik at einingane kan bli kompensert for dette i 2023.

Note 15

Avsetning for lønns- og prisvekst er berekna ut frå ei forventa lønnsvekst på 4,2% og ein forventa prisvekst på 3%. Forventa kommunal deflator er på 3,7%. Avsetninga for lønnsvekst 2023 skal brukast til å dekke heilårseffekt for lønnsauka i 2022 samt nytt lønnsoppkjør i 2023.

Note 16

Budsjettlinja for VAR (sjølvkostområde) er negativ. Det betyr at inntektene som bokføres på dette området er større enn utgiftene. Grunnen til at dei er større er at inntektene også skal dekke enkelte utgifter som bokføres på andre områder. Dette gjeld i hovedsak rente- og avdragsutgifter som bokføres «sentralt». Sjølvkostbudsjettet (inkludert kalkulatoriske kapitalkostnader) framgår av budsjettnotat for kommunale gebyrer (utarbeida av vår konsulent Momentium).

Note 17

Renter og avdrag på nye investeringer er spesifisert i kapittel 7.

Note 18

For eigedomsskatt har vi tatt utgangspunkt i prognose for inntekt for 2022. Eigedomsskattesatsen i budsjettet er 1 promille.

7. Økonomiplan 2023-2026, investeringar

	Investeringer				Drift			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Felles IKT investeringar	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000				
Kompensasjon merverdiavgift	- 200 000	- 200 000	- 200 000	- 200 000				
Lån	- 800 000	- 800 000	- 800 000	- 800 000				
Renter og avdrag					15 440	205 480	384 216	559 112
Kyrke. Rammeløvning investeringar	-	400 000	500 000	500 000				
Lån	-	- 400 000	- 500 000	- 500 000				
Renter og avdrag					-	7 580	36 018	68 760
Rammeløvne mindre investering bygg	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000				
Kompensasjon merverdiavgift	- 400 000	- 400 000	- 400 000	- 400 000				
Lån	- 1 600 000	- 1 600 000	- 1 600 000	- 1 600 000				
Renter og avdrag					30 880	170 960	296 808	422 776
Bilar Heimenesta	900 000	900 000	900 000	900 000				
Lån	- 900 000	- 900 000	- 900 000	- 900 000				
Renter og avdrag					17 370	141 165	255 384	368 208
Inventar til nytt NAV kontor	250 000							
Kompensasjon merverdiavgift	- 50 000	-	-	-				
Lån	- 200 000	-	-	-				
Renter og avdrag					3 860	27 580	26 282	25 456
Byggetrinn 3 i BUA	-	60 000 000	-	-				
Statstilskot	-	- 11 700 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 12 000 000	-	-				
Lån	-	- 36 300 000	-	-				
Renter og avdrag					-	687 885	1 992 870	1 939 073
Gravemaskin (Eigedom)	400 000							
Kompensasjon merverdiavgift	- 80 000	-	-	-				
Lån	- 320 000	-	-	-				
Renter og avdrag					6 176	44 128	42 051	40 730
Molværsvegen 11, tilbygg (prosjektering)	500 000			-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 100 000			-				
Lån	- 400 000			-				
Renter og avdrag					7 720	25 160	23 611	22 958
Traktor (Kommunalteknikk)		1 600 000		-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 320 000		-				
Lån	-	- 1 280 000		-				
Renter og avdrag					-	24 256	172 672	167 283
Bjørkavågen Aust Veg 1	8 000 000							
Kompensasjon merverdiavgift	- 1 600 000	-	-	-				
Lån	- 6 400 000	-	-	-				
Renter og avdrag					123 520	402 560	377 776	367 328
Bjørkavågen Aust Veg 1 (Vatn)	1 000 000		-					
Lån	- 1 000 000		-	-				
Renter og avdrag					19 300	62 900	59 028	57 395
Bjørkavågen Aust Veg 1 (Avløp)	2 000 000		-					
Lån	- 2 000 000		-	-				
Renter og avdrag					38 600	125 800	118 055	114 790
Parkeringsplass Indre Sula Kyrke	2 300 000	-	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 460 000	-	-	-				
Lån	- 1 840 000	-	-	-				
Renter og avdrag					35 512	115 736	108 611	105 607
Trafikktryggingstiltak Rørstadmarka	1 000 000	-	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 200 000	-	-	-				
Lån	- 800 000	-	-	-				
Renter og avdrag					15 440	50 320	47 222	45 916

	Investeringer				Drift			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Trafikktryggingstiltak Eikremsvegen	150 000		-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 30 000	-	-	-				
Lån	- 120 000	-	-	-				
Renter og avdrag					2 316	7 548	7 083	6 887
Trafikktryggingstiltak - skuleveg - Myrbekkane	100 000		-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 20 000		-	-				
Lån	- 80 000		-	-				
Renter og avdrag					1 544	5 032	4 722	4 592
Bru Bakkenesvegen	100 000	1 400 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 20 000	- 280 000	-	-				
Lån	- 80 000	- 1 120 000	-	-				
Renter og avdrag					1 544	26 256	71 810	69 829
Parkeringsplass Lerheimskaia		4 000 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 800 000	-	-				
Lån	-	- 3 200 000	-	-				
Renter og avdrag						60 640	191 680	186 392
Bru Svingen (Mauseidvåg)		200 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 40 000	-	-				
Lån	-	- 160 000	-	-				
Renter og avdrag						- 3 032	9 584	9 320
Reguleringsplan Rørstadmarka - tosidig fortau og tilkomst tomter	400 000		-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 80 000	-	-	-				
Lån	- 320 000	-	-	-				
Renter og avdrag					6 176	20 128	18 889	18 366
Fortau tosidig Rørstadmarka		500 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 100 000	-	-				
Lån	-	- 400 000	-	-				
Renter og avdrag						-	6 980	23 640
Salen pumpestasjon		3 620 000	-	-				
Lån	-	- 3 620 000	-	-				
Renter og avdrag						- 68 599	216 838	210 856
Sivertgarden pumpestasjon	2 700 000		-	-				
Lån	- 2 700 000	-	-	-				
Renter og avdrag					52 110	169 830	159 374	154 967
Trafikktryggingstiltak Fortau Furneset (trygg skuleveg)	500 000		-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 100 000	-	-	-				
Lån	- 400 000	-	-	-				
Renter og avdrag					7 720	25 160	23 611	22 958
Reguleringsplan - fortau Vågenesvegen		400 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 80 000	-	-				
Lån	-	- 320 000	-	-				
Renter og avdrag						- 6 064	19 168	18 639
Fortau Vågenesvegen		5 000 000	5 000 000					
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 1 000 000	- 1 000 000					
Lån	-	- 4 000 000	- 4 000 000					
Renter og avdrag						-	69 800	304 600
Tiltak Vågevatnet		300 000	1 000 000	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 60 000	- 200 000	-				
Lån	-	- 240 000	- 800 000	-				
Renter og avdrag						- 4 548	28 336	61 259
Kryssing fylkesveg 657, Fiskerstranda		500 000	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 100 000	-	-				
Lån	-	- 400 000	-	-				
Renter og avdrag						-	6 980	23 640
Reguleringsplan - gang og sykkelveg		300 000						
Langevåg - Skogjerdet		300 000		-				
Kompensasjon merverdiavgift	-	- 60 000		-				
Lån	-	- 240 000		-				
Renter og avdrag						- 4 548	14 376	13 979

	Investeringer				Drift			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Reguleringsplan pumpestasjon Fiskarstrand	400 000		-					
Lån	- 400 000		-	-				
Renter og avdrag					7 720	25 160	23 611	22 958
Reguleringsplan pumpestasjon Solavågen	400 000		-					
Lån	- 400 000		-	-				
Renter og avdrag					7 720	25 160	23 611	22 958
Reguleringsplan - pumpestasjon Eikrem/slamavskiller/renseanlegg		300 000	-					
Lån	- - 300 000		-	-				
Renter og avdrag					-	5 685	17 970	17 474
Rammeløyviing vatn	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000				
Lån	- 2 500 000	- 2 500 000	- 2 500 000	- 2 500 000				
Renter og avdrag					48 250	204 625	340 944	479 481
Rammeløyviing avløp	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000				
Lån	- 5 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000				
Renter og avdrag					96 500	409 250	681 888	958 963
Renseanlegg Kvasnes	36 445 527	96 527 437	96 527 437	96 527 437				
Lån	- 36 445 527	- 96 527 437	- 96 527 437	- 96 527 437				
Renter og avdrag					703 399	4 121 619	9 617 686	15 064 837
Totalbudsjett for rensealegget er 429,5 mill. Budsjettetbeløp baserer seg på Norconsult sin rapport "Kvalitetskontroll og usikkerhetsanalyse av kostnader for avløprsrenseanlegg Kvasnes", datert 11.07.22. Den viser ein prosjektkostnad (P50) på 1,83 milliard. Dette beløpet er med prisnivå per april 2022. Vi har fordelt prosjektkostnaden mellom Sula og Ålesund. Fordelinga er utført ved å summere dei kostnadane som er spesifikk for den enkelte kommune. Alle kostnader som ikkje har ein områdespesifikk fordeling er fordelt 20% til Sula og 80% til Ålesund. Sula kommune sin andel av prosjektkostnaden på 1,83 milliard blir då 391,5 million. Dette beløpet har vi prisregulert fram til januar 2024 ved bruk av prisstigning på 5% per år. Investeringsbeløp for Sula kommune blir då 424,7 million. Dette beløpet er fordelt ut over prosjektperioden: 10% av beløpet er budsjettert i 2022/2023, 30% i 2024, 30% i 2025, 30% i 2026 og 30% i 2027. I tillegg til beløpa frå rapporten til Norconsult har vi lagt til eit årleg beløp på 980.000kr. Dette er kostnad til prosjektstilling for å følge opp prosjektet. Dersom vi hadde lagt P85 til grunn (og ikkje P50) hadde budsjettert totalbeløp blitt 481,6 mill.								
Bil eigedom	600 000		-					
Lån	- 600 000	-	-	-				
Renter og avdrag					11 580	82 740	78 846	76 368
Prosjektleiderstilling investering eigedom	-		-	-				
Lån	-	-	-	-				
Renter og avdrag								
Stillinga skal finansierast av investeringsmidler på prosjekter								
Lokale psykiatriteneste (prosjektering)	1 000 000	-	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 200 000	-	-	-				
Lån	- 800 000	-	-	-				
Renter og avdrag					15 440	50 320	47 222	45 916
Skulebygg - avklaring videre bruk	500 000	-	-	-				
Kompensasjon merverdiavgift	- 100 000	-	-	-				
Lån	- 400 000	-	-	-				
Renter og avdrag					7 720	25 160	23 611	22 958
SUM	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Investeringar i varige driftsmidler	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437				
Bruk av lån	-66 505 527	-154 507 437	-113 427 437	-111 827 437				
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 640 000	-14 240 000	-2 000 000	-1 600 000				
Tilskudd frå andre	0	-11 700 000	0	0				
SUM	0	0	0	0				
Sum renter og avdrag					1 283 557	7 442 614	15 645 223	22 147 230

Gruppering av investeringane	2023	2024	2025	2026
Årlige "faste" investeringer	3 900 000	4 300 000	4 400 000	4 400 000
Andre investeringer	15 800 000	68 200 000	7 000 000	5 000 000
VAR investering (sjølvkost)	50 445 527	107 947 437	104 027 437	104 027 437
SUM Investeringer	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437

Renter og avdrag (eksklusiv VAR)	309 958	2 223 986	4 386 220	5 042 551
Renter og avdrag på VAR investeringer	973 599	5 218 628	11 259 004	17 104 679
SUM renter og avdrag	1 283 557	7 442 614	15 645 223	22 147 230

Tabellen nedanfor viser investeringstiltak som var inkludert i økonomiplanen for 2022-2025, men som ikke er med eller foreslås utsatt i økonomiplanen for 2023-2026:

Investeringstiltak	2022	2023	2024	2025	Kommentar
Utviding av Langevåg kyrkjegard	1 000 000		8 000 000		Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Sentrumsutvikling Langevåg	1 900 000	17 300 000			Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Kartgrunnlag, ortofoto			250 000		Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Bil, VAR-område		600 000			Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Fortau Vågnesvegen	2 000 000	6 000 000	4 000 000		Foreslås utsatt med oppstart i 2025
Mikkalvegen				6 000 000	Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Legande Fortau	500 000	10 000 000			Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Legande Fortau (vatn)		1 150 000			Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Legande Fortau (avløp)		1 600 000			Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Tiltak Vågevatnet	300 000	1 000 000			Foreslås utsatt med oppstart i 2024
Sula Rådhus nødstrøm		1 500 000			Ikkje med i øk.plan 2023-2026
Kyrkje, rammeløvning investering		500 000			Ikkje med i 2023, men med i 2024-2026

8. Obligatoriske tabeller

I heftet til «Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.» (§ 5-1) skal budsjett/økonomiplan innehalde bevilgningsoversikt drift (§5-4), bevilgningsoversikt investering (§5-5), økonomisk oversikt drift (§5-6) og oversikt over gjeld og andre vesentlige forpliktelser (§5-7). Oppstillingane etter § 5-4 til § 5-6 skal også vise beløp for det forrige budsjettåret og det sist vedtatte årsregnskapet.

Bevilgningsoversikt drift

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4, 1. ledd	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
1 Rammetilskudd	344 414 698	332 300 000	359 450 000	365 650 000	369 750 000	373 950 000
2 Inntekts- og formueskatt	273 616 275	279 200 000	291 850 000	291 850 000	291 850 000	291 850 000
3 Eiendomsskatt	6 955 916	8 900 000	10 250 000	10 250 000	10 250 000	10 250 000
4 Andre generelle driftsinntekter	12 117 112	11 041 985	13 910 000	13 750 000	13 530 000	13 420 000
5 Sum generelle driftsinntekter	637 104 001	631 441 985	675 460 000	681 500 000	685 380 000	689 470 000
6 Sum bevilgninger drift, netto	554 641 550	567 741 495	601 483 412	607 306 808	605 256 808	609 725 961
7 Avskrivninger	47 517 225	47 000 000	48 000 000	49 000 000	50 000 000	50 000 000
8 Sum netto driftsutgifter	602 158 775	614 741 495	649 483 412	656 306 808	655 256 808	659 725 961
9 Brutto driftsresultat	34 945 226	16 700 490	25 976 588	25 193 192	30 123 192	29 744 039
10 Renteinntekter	3 103 384	2 500 000	2 210 000	2 110 000	1 710 000	1 610 000
11 Utbytter	97 662	0	0	0	0	0
12 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	8 014 791	1 500 000	3 050 000	3 050 000	3 050 000	3 050 000
13 Renteutgifter	16 588 408	19 227 666	35 409 958	35 790 986	34 823 886	33 693 550
14 Avdrag på lån	45 000 000	45 000 000	48 000 000	48 733 000	50 062 333	50 549 000
15 Netto finansutgifter	-50 372 571	-60 227 666	-78 149 958	-79 363 986	-80 126 219	-79 582 550
16 Motpost avskrivninger	47 517 225	47 000 000	48 000 000	49 000 000	50 000 000	50 000 000
17 Netto driftsresultat	32 089 880	3 472 824	-4 173 370	-5 170 794	-3 027	161 489
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
18 Overføring til investering	560 000	1 360 000	0	0	0	0
19 Avsetninger til bundne driftsfond	6 877 804	4 675 070	5 677 015	0	0	0
20 Bruk av bundne driftsfond	-1 187 597	-1 529	-274 919	0	0	0
21 Avsetninger til disposisjonsfond	25 839 673	2 451 609	0	0	0	161 489
22 Bruk av disposisjonsfond	0	-5 012 326	-9 575 466	-5 170 794	-3 027	0
23 Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
24 Sum dispon. eller dekning av netto driftsres	32 089 880	3 472 824	-4 173 370	-5 170 794	-3 027	161 489
25 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Spesifikasjon av post nr 6 "Sum bevilgninger drift, netto" i bevilgningsoversikt drift ovenfor:

Oversikt netto bevilgninger etter § 5-4, 2. ledd	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
SENTRALADMINISTRASJONEN	53 350 745	63 360 342	85 728 504	79 003 504	75 303 504	77 003 504
OPPVEKST	256 028 758	259 197 548	278 517 785	274 517 785	274 167 785	272 936 938
HELSE OG SOSIAL	267 195 804	271 013 404	292 717 815	297 264 115	298 264 115	300 264 115
KULTUR	10 166 384	10 812 536	11 596 597	11 596 597	11 596 597	11 596 597
TEKNISK (eksklusiv VAR)	32 033 339	33 318 311	31 789 817	31 689 817	30 689 817	30 689 817
VAR (eksklusiv avsetning/bruk av bundet fond)	-18 479 698	-22 747 710	-27 930 161	-22 528 065	-22 528 065	-22 528 065
KOMMUNESTYRET SITT OMRÅDE						
Konsulenttenster	363 319	110 000	110 000	110 000	110 000	110 000
Nto. Pensjon (premieavvik, amortisering mm)	-8 956 304	-6 522 936	-31 296 945	-24 596 945	-22 596 945	-20 596 945
Ressurskrevjande brukarar	-37 636 000	-40 950 000	-39 900 000	-39 900 000	-39 900 000	-39 900 000
Utgift taksering eigedomsskatt	575 203	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
SUM	554 641 550	567 741 495	601 483 412	607 306 808	605 256 808	609 725 961

Bevilgningsoversikt investering

Bevilgningsoversikt - invest. etter § 5-5, 1. ledd	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
1 Investeringer i varige driftsmidler	183 311 464	258 292 795	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437
2 Tilskudd til andres investeringer	500 000	0	0	0	0	0
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 449 464	1 550 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
4 Utlån av egne midler	850 000	0	0	0	0	0
5 Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
6 Sum investeringsutgifter	186 110 928	259 842 795	71 145 527	180 447 437	116 927 437	114 927 437
7 Kompenasjon for merverdiavgift	33 807 870	40 931 469	3 640 000	14 240 000	2 000 000	1 600 000
8 Tilskudd fra andre	3 096 077	12 965 200	0	11 700 000	0	0
9 Salg av varige driftsmidler	1 972 686	0	0	0	0	0
10 Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
11 Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler	24 133	0	0	0	0	0
13 Bruk av lån	146 086 431	203 036 126	66 505 527	154 507 437	113 427 437	111 827 437
14 Sum investeringsinntekter	184 987 198	256 932 795	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437
15 Videreutlån	3 550 111	10 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
16 Bruk av lån til videreutlån	3 550 111	10 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
17 Avdrag på lån til videreutlån	1 368 804	2 000 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
18 Mottatte avdrag på videreutlån	1 686 621	2 000 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
19 Netto utgifter videreutlån	-317 817	0	0	0	0	0
20 Overføring fra drift	-560 000	-1 360 000	0	0	0	0
21 Avsetninger til bundne investeringsfond	317 817	0	0	0	0	0
22 Bruk av ubundet investeringsfond	-189 753	0	0	0	0	0
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond	1 925 487	0	0	0	0	0
24 Bruk av ubundet investeringsfond	-2 299 464	-1 550 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
25 Dekning av tidligere års udekkebeløp	0	0	0	0	0	0
26 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-805 913	-2 910 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
27 Fremført til inndekn. i senere år (udekkebeløp)	0	0	0	0	0	0

Spesifikasjon av post nr 1 "Investeringer i varige driftsmidler" i bevilgningsoversikt ovanfor:

Oppstilling etter § 5-5, 2. ledd	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
SENTRALADMINISTRASJONEN	12 324 376	11 637 638	1 000 000	1 400 000	1 500 000	1 500 000
OPPVEKST	0	100 000	0	0	0	0
HELSE OG SOSIAL	1 242 782	2 298 022	1 150 000	900 000	900 000	900 000
TEKNISK (eksklusiv VAR)	161 676 670	199 314 933	17 550 000	70 200 000	9 000 000	7 000 000
VAR	8 067 636	44 942 202	50 445 527	107 947 437	104 027 437	104 027 437
SUM	183 311 464	258 292 795	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437

Spesifikasjon av post nr 3 "Investeringer i aksjer og andeler i selskaper" i bevilgningsoversikt ovanfor:

Oppstilling etter § 5-5, 2. ledd	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
SENTRALADMINISTRASJONEN	1 449 464	1 550 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
SUM	1 449 464	1 550 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000

Beløpet gjeld eigenkapitalinnskot i KLP.

Økonomisk oversikt drift

Økonomisk oversikt drift etter forskrift § 5-6	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
1 Rammetilskudd	344 414 698	332 300 000	359 450 000	365 650 000	369 750 000	373 950 000
2 Inntekts- og formuesskatt	273 616 275	279 200 000	291 850 000	291 850 000	291 850 000	291 850 000
3 Eiendomsskatt	6 955 916	8 900 000	10 250 000	10 250 000	10 250 000	10 250 000
4 Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten	12 117 112	11 041 985	14 320 000	14 160 000	13 940 000	13 830 000
6 Overføringer og tilskudd fra andre	106 413 210	67 725 381	74 464 890	74 464 890	74 464 890	74 464 890
7 Brukerbetalinger	28 165 137	28 594 909	28 897 981	28 897 981	28 897 981	28 897 981
8 Salgs- og leieinntekter	76 739 643	87 444 082	90 821 481	90 821 481	90 821 481	90 821 481
9 Sum driftsinntekter	848 421 992	815 206 357	870 054 352	876 094 352	879 974 352	884 064 352
10 Lønnsutgifter	402 760 287	407 594 420	433 411 596	437 584 992	434 234 992	438 234 992
11 Sosiale utgifter	98 528 243	105 990 961	108 486 634	115 186 634	117 186 634	119 186 634
12 Kjøp av varer og tjenester	230 395 202	215 116 193	217 500 940	213 050 940	212 350 940	210 820 093
13 Overføringer og tilskudd til andre	34 275 808	22 804 293	36 678 594	36 078 594	36 078 594	36 078 594
14 Avskrivninger	47 517 225	47 000 000	48 000 000	49 000 000	50 000 000	50 000 000
15 Sum driftsutgifter	813 476 766	798 505 867	844 077 764	850 901 160	849 851 160	854 320 313
16 Brutto driftsresultat	34 945 226	16 700 490	25 976 588	25 193 192	30 123 192	29 744 039
17 Renteinntekter	3 103 384	2 500 000	2 210 000	2 110 000	1 710 000	1 610 000
18 Utbytter	97 662	0	0	0	0	0
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	8 014 791	1 500 000	3 050 000	3 050 000	3 050 000	3 050 000
20 Renteutgifter	16 588 408	19 227 666	35 409 958	35 790 986	34 823 886	33 693 550
21 Avdrag på lån	45 000 000	45 000 000	48 000 000	48 733 000	50 062 333	50 549 000
22 Netto finansutgifter	-50 372 571	-60 227 666	-78 149 958	-79 363 986	-80 126 219	-79 582 550
23 Motpost avskrivninger	47 517 225	47 000 000	48 000 000	49 000 000	50 000 000	50 000 000
24 Netto driftsresultat	32 089 880	3 472 824	-4 173 370	-5 170 794	-3 027	161 489
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
25 Overføring til investering	560 000	1 360 000	0	0	0	0
26 Avsetninger til bundne driftsfond	6 877 804	4 675 070	5 677 015	0	0	0
27 Bruk av bundne driftsfond	-1 187 597	-1 529	-274 919	0	0	0
28 Avsetninger til disposisjonsfond	25 839 673	2 451 609	0	0	0	161 489
29 Bruk av disposisjonsfond	0	-5 012 326	-9 575 466	-5 170 794	-3 027	0
30 Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
31 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsres	32 089 880	3 472 824	-4 173 370	-5 170 794	-3 027	161 489
32 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser

Lånegjeld	2 022	2 023	2 024	2 025	2 026
Total lånegjeld 01.01	1 199 921 641	1 212 921 641	1 243 927 168	1 362 201 605	1 438 066 709
Låneopptak ordinære lån	50 000 000	66 505 527	154 507 437	113 427 437	111 827 437
Låneopptak startlån	10 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Avdrag på ordinære lån	-45 000 000	-48 000 000	-48 733 000	-50 062 333	-50 549 000
Avdrag på startlån	-2 000 000	-2 500 000	-2 500 000	-2 500 000	-2 500 000
Total lånegjeld 31.12	1 212 921 641	1 243 927 168	1 362 201 605	1 438 066 709	1 511 845 146
Viderefommidlingslån (startlån)	56 525 000	69 025 000	81 525 000	94 025 000	106 525 000
Lån til investeringar	1 156 396 641	1 174 902 168	1 280 676 605	1 344 041 709	1 405 320 146
Ubrukte lånemidler	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Netto lånegjeld	1 136 396 641	1 154 902 168	1 260 676 605	1 324 041 709	1 385 320 146

I avsnittet «Låneopptak og utvikling av samla gjeld» i kapittel 2 er det ei oppstilling som viser kor stor andel av «Lån til investeringar» som er knytta til VAR (sjølvkostområde) og kor stor andel av låna som er knytta opp mot ordningar der vi får rente- og avdragskompensasjon.

Andre vesentlige forpliktelser

I note i årsrekneskapet spesifiserer vi vesentlege forpliktelser. Den største av desse er våre årlege overføringer til private barnehager. I 2023 har vi budsjettert med ei overføring til private barnehagar på 58 mill. Av andre forpliktelser av vesentlig karakter har vi avtale med Ålesund brannvesen (budsjettet med ca 9 mill kr), avtale med eKommune sunnmøre på rundt 5 mill i året, avtale med Ålesund kommune om legevakt, nødnett, overgrepsmottak og øyeblikkhelig hjelp på totalt rundt 6 mill i året.

9. Budsjett driftseiningane

		B 2023	B 2022	R 2021
1	SENTRALADMINISTRASJONEN	85 728 504	63 360 342	56 449 102
10	LØNN	29 220 777	27 664 699	27 992 489
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	11 778 812	11 699 349	12 102 642
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	4 969 600	2 979 395	4 987 757
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	3 840 000	6 497 354	5 266 800
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	40 199 015	18 901 405	10 967 795
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	3 730 839
16	SALGSINNTEKTER	-540 000	-1 805 760	-774 264
17	REFUSJONER	-3 579 700	-2 576 100	-7 052 291
19	FINANSINNTEKTER M.V.	-160 000	0	-772 665

Budsjettramma til sentraladministrasjonen er ca 22,6 mill kr høgare enn budsjettramma 2022. Forskjellen kjem i hovudsak av:

Forklaring	
Sum av nye tiltak i 2023	3 100 000
Avsetning til lønns- og prisvekst 2023	20 800 000
Ekstra avsetning knytt til lønnsoppgjør 2022	2 500 000
Rammeredusjon til behandling i hovedutval, jf K-106/21 og K-	-5 000 000
Pensjon inkl AGA. Meir ført på einingane, mindre sentralt	1 600 000
Tiltak strategisk pott ligg inne i 2022 men ikkje i 2023	-400 000
SUM	22 600 000

STILLINGAR SENTRALADMINISTRASJONEN	2023	2022	2021
SUM	28,62	28,32	28,32
Kommunedirektør og økonomiavdelinga	8,90	8,60	8,60
Fellestenester - servicekontoret	9,90	9,90	9,90
HTV/HVO/barnerespresentant	2,32	2,32	2,32
Støttestab	7,50	7,50	7,50

		B 2023	B 2022	R 2021
110	POLITISK UTVAL	38 753 876	15 376 496	7 980 093
10	LØNN	3 099 776	3 081 275	3 605 415
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	259 500	278 000	2 908 798
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 597 600	30 000	1 021 791
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	85 000	1 202 600	380 233
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	33 712 000	10 784 621	1 140 203
17	REFUSJONER	0	0	-1 076 347

Avsetningar i budsjett:

14900.11070.180 Til formannskapet sin disposisjon	300 000
14901.11070.180 Avsette midlar til lønns- og prisvekst	33 300 000

		B 2023	B 2022	R 2021
112	KOMMUNEDIREKTØR M/STAB	41 177 313	42 211 531	43 195 938
10	LØNN	26 121 001	24 583 424	23 796 658
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	11 519 312	11 421 349	9 191 809
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 372 000	2 949 395	3 965 966
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	3 755 000	5 294 754	4 886 567
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	689 700	2 344 469	5 179 494
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	3 697 839
16	SALGSINNTEKTER	-540 000	-1 805 760	-774 264
17	REFUSJONER	-3 579 700	-2 576 100	-5 975 466
19	FINANSINNTEKTER M.V.	-160 000	0	-772 665

14900.11241.120 Nytt tiltak 2023: IKTstøtte og support	325 000
14900.11241.120 Nytt tiltak 2023: IKTendepunktkssikring	840 000
14900.11210.120 Nytt tiltak 2023: Egedomsutvikling	500 000
14900.11210.120 Nytt tiltak 2023: OU-prosjekt	500 000
14900.11210.120 Nytt tiltak 2023: Rammereduksjon	-5 000 000

		B 2023	B 2022	R 2021
114	OVERFØRING TIL TRUDOMSSAMFUNN	5 997 315	5 772 315	5 273 551
10	LØNN	0	0	590 417
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	0	0	2 035
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	5 997 315	5 772 315	4 648 099
17	REFUSJONER	0	0	33 000

		B 2023	B 2022	R 2021
2	OPPVEKST	278 517 786	259 197 548	257 664 143
10	LØNN	204 803 283	201 836 316	215 878 039
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	13 411 900	13 951 331	16 822 494
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	6 997 037	4 228 821	5 343 692
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	68 540 997	63 563 481	61 283 224
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	12 207 794	6 171 998	8 017 274
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	1 930 074
16	SALGSINNTEKTER	-19 464 821	-19 301 154	-18 612 986
17	REFUSJONER	-7 978 404	-11 253 245	-32 681 646
18	OVERFØRINGSINNTEKTER	0	0	-21 333
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-294 689

Budsjettramma til oppvekst er ca 19 mill kr høgare enn budsjettramma 2022. Forskjellen kjem i hovudsak av:

Forklaring	
Meir budsjettert til overføringer til private barnehagar i 2023	4 800 000
Sum av nye tiltak i 2023	8 100 000
Reduksjon/innsparing Rørstadmarka skule (vedtatt i øk.plan 22-)	-1 300 000
Pensjon inkl AGA. Meir ført på einingane, mindre sentralt	7 200 000
SUM	18 800 000

STILLINGAR OPPVEKST	2023	2022	2021
SUM	271,33	270,44	272,35
Kultur- og oppvekstadministrasjonen	1,00	1,00	1,00
Solevåg skule	25,07	25,43	25,43
Måseide skule	0,00	11,57	11,57
Fiskarstrand skule	0,00	14,23	14,23
Langevåg skule	47,04	47,04	48,84
Sula ungdomsskule	45,45	45,45	44,68
Solevåg SFO	3,20	3,03	3,03
Måseide SFO	0,00	2,21	2,21
Fiskarstrand SFO	0,00	3,20	3,20
Rørstadmarka SFO	4,60		
Langevåg SFO	3,95	4,82	4,82
Sunde Barnehage	9,00	9,00	9,00
Måseide Barnehage	16,00	16,00	16,00
Langevåg Barnehage	25,50	25,50	25,50
Molvær Barnehage	16,00	16,00	16,00
Vaksenopplæring etter Oppl-lov, kap 4-2(Molvær senter)	3,03	3,03	3,03
TBU (Barnev., Helsest, PPT og spe.sped. bhg)	36,20	34,60	33,60
Kultureininga (eigen tabell)	10,94	10,21	10,21
Rørstadmarka skule	24,35	-1,88	0,00

Skulane må redusere bemanning i høve det som er angitt for å halde budsjettrammene for 2023.

		B 2023	B 2022	R 2021
210	ADMINISTRASJON OG FELLESUTG. OPPVEKST	5 750 800	2 169 270	1 670 769
10	LØNN	1 480 186	1 399 436	1 480 573
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	689 814	692 848	292 836
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	25 000	21 106	22 243
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	55 800	55 880	50 117
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	3 503 000	3 000	12 224
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	57 235
17	REFUSJONER	-3 000	-3 000	-244 459

14900.21010.100 Rammeauke til fordeling i hovedutval	3 500 000
--	-----------

		B 2023	B 2022	R 2021
221	UNDERVISNING FELLESUTG.	11 669 052	8 405 713	10 033 249
10	LØNN	1 188 352	881 536	1 508 354
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 321 340	2 805 481	4 230 786
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	2 753 847	1 552 891	1 767 849
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	2 540 513	2 519 680	4 420 287
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	3 260 000	2 305 000	1 632 753
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	1 021 005
17	REFUSJONER	-1 395 000	-1 658 875	-4 547 785

		B 2023	B 2022	R 2021
222	SOLEVÅG SKULE OG SFO	17 680 003	17 612 634	19 480 783
10	LØNN	20 324 705	20 571 418	22 847 872
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	328 754	688 216	1 099 255
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	13 044	35 000	117 247
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	28 500	0	185 065
16	SALGSINNTEKTER	-2 055 000	-2 200 000	-2 082 013
17	REFUSJONER	-960 000	-1 482 000	-2 686 643

		B 2023	B 2022	R 2021
228	RØRSTDMARKA SKULE OG SFO	19 020 185	6 883 967	0
10	LØNN	21 980 516	7 403 015	0
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	719 502	561 512	0
16	SALGSINNTEKTER	-3 272 833	-1 080 560	0
17	REFUSJONER	-407 000	0	0

Budsjett for 2022 var for perioden august til desember.

		B 2023	B 2022	R 2021
225	LANGEVÅG SKULE OG SFO	35 652 667	35 526 995	38 357 105
10	LØNN	38 472 714	40 599 285	43 351 420
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 304 953	1 432 510	1 849 334
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	300 000	50 800	229 647
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	25000	0	318 557
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	18 975
16	SALGSINNTEKTER	-4 150 000	-4 200 000	-3 869 966
17	REFUSJONER	-300 000	-2 355 600	-3 540 862

		B 2023	B 2022	R 2021
227	SULA UNGDOMSSKULE	35 688 408	35 338 807	35 457 585
10	LØNN	34 938 010	34 774 856	35 747 500
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	894 500	1 464 751	1 979 202
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	185 000	304 800	421 239
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	0	0	42 140
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	150 000	150 000	374 303
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	64 490
17	REFUSJONER	-479 102	-1 355 600	-3 171 289

		B 2023	B 2022	R 2021
231	KOMMUNAL BARNEHAGE	42 488 453	40 411 703	39 752 848
10	LØNN	48 554 728	47 213 079	50 410 486
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	2 128 020	2 064 813	2 586 484
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	217 239	205 791	430 085
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	0	0	78 366
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 871 826	1 755 914	3 527 221
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	305 455
16	SALGSINNTEKTER	-9 986 988	-10 503 306	-10 330 340
17	REFUSJONER	-296 372	-324 588	-7 254 909

		B 2023	B 2022	R 2021
2311	FELLESUTGIFTER BARNEHAGE	1 172 723	982 723	2 347 225
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	15 500	13 100	235 632
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	0	0	78 366
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 172 223	984 623	2 499 853
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	305 455
17	REFUSJONER	-15 000	-15 000	-772 081
14900.23110.201	Auke som følge av gratis barnehage frå tredje	40 000		
14900.23110.201	Auke som følge av redusert sats	150 000		
2 312	SUNDE BARNEHAGE	5 644 834	5 718 761	5 484 479
10	LØNN	6 553 313	6 674 587	7 160 525
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	284 946	279 817	296 160
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	25 705	26 229	115 841
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	132 309	92 578	93 622
16	SALGSINNTEKTER	-1 174 250	-1 300 955	-1 269 818
17	REFUSJONER	-177 189	-53 495	-911 851
2 313	MÅSEIDE BARNEHAGE	9 974 544	9 175 667	8 892 750
10	LØNN	11 722 868	11 017 439	12 129 442
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	507 306	499 199	530 044
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	58 682	55 608	33 863
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	223 511	216 329	230 151
16	SALGSINNTEKTER	-2 433 640	-2 513 828	-2 628 272
17	REFUSJONER	-104 183	-99 080	-1 402 478
2 315	LANGEVÅG BARNEHAGE	15 512 569	14 986 121	13 780 283
10	LØNN	18 393 084	18 035 604	18 807 602
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	814 574	771 829	1 033 113
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	81 706	74 335	160 023
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	181 170	348 875	471 443
16	SALGSINNTEKTER	-3 957 965	-4 087 509	-3 766 542
17	REFUSJONER	0	-157 013	-2 925 356
2 316	MOLVÆR BARNEHAGE	10 183 783	9 548 431	9 248 112
10	LØNN	11 885 463	11 485 449	12 312 918
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	505 694	500 868	491 535
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	51 146	49 619	120 358
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	162 613	113 509	232 152
16	SALGSINNTEKTER	-2 421 133	-2 601 014	-2 665 708
17	REFUSJONER	0	0	-1 243 143
232	PRIVATE BARNEHAGER	57 476 889	52 629 287	48 374 056
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	59 618 409	53 789 587	51 056 923
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	750 000	750 000	586 391
17	REFUSJONER	-2 891 520	-1 910 300	-3 269 258

		B 2023	B 2022	R 2021
240	VAKSENOPPLÆRING	2 207 381	2 191 202	2 439 762
10	LØNN	2 169 791	1 941 513	2 014 695
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	65 000	44 055	865 273
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	5 000	5 000	2 214
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	750 000	1 305 000	323 120
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	0	0	3 497
17	REFUSJONER	-782 410	-1 104 366	-769 037
251	TILTAK BARN OG UNGE	50 883 948	46 210 253	40 536 760
10	LØNN	35 694 281	34 057 178	34 356 940
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 960 017	3 556 917	2 944 700
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 497 907	2 034 156	2 286 913
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	5 576 275	5 893 334	5 249 118
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	2 619 468	1 143 468	1 199 243
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	462 914
16	SALGSINNTEKTER	0	0	-2 000
17	REFUSJONER	-464 000	-474 800	-5 666 379
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-294 689
14900.25140.244	Tiltak: Barnevernsreform	1 000 000		
14900.25100.120	Tiltak: UngdomsLos	500 000		

		B 2023	B 2022	R 2021
3	HELSE OG SOSIAL	292 717 817	271 013 404	268 725 958
10	LØNN	254 186 968	234 253 945	235 372 002
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	10 980 842	10 415 325	10 154 157
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3629167	3135487	10 401 470
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	32 508 841	38 050 124	36368619
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	13 055 202	7 307 260	6 186 187
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	2 041 050
16	SALGSINNTEKTER	-10 264 417	-11264461	-10 391 245
17	REFUSJONER	-11 128 786	-10 884 276	-20 758 387
18	OVERFØRINGSINNTEKTER	-250 000	0	-137 000
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-510 895

Budsjettramma til helse og sosial er 21,7 mill kr høgare enn budsjettramme 2022. Forskjellen kjem i hovudsak av:

Forklaring	
Sum av nye tiltak i 2023	5 900 000
Reduksjon knytt til Jetmundgården (vedtatt i øk.plan 22-25)	-1 500 000
Reduksjon sosialhjelp, eingangsløye 2022 knytt til strømstøtte	-340 000
Auke i budsjett knytt til integreringstenesta for flyktningar	2 700 000
Pensjon inkl AGA. Meir ført på einingane, mindre sentralt	15 000 000
SUM	21 760 000

STILLINGAR HELSE OG SOSIAL	2023	2022	2021
SUM	288,30	262,38	256,01
Helse- og sosialadministrasjonen	1	1	1
Helseavdelinga *	17,24	16,19	14,79
NAV - sosial	7	7	7
Sulatunet	51,9	51,9	51,3
Heimetenesta **	67,66	64,9	62,56
Butenesta ***	99	75,39	74,21
Bukollektiva****	44,5	46	45,15

* Styrking hjelpepersonell

** Auka tiltak på ressurskrevjande brukar

*** Omlegging av rapporteringaindikerer sterk auke, men relativt er monaleg nedgang i ressursbruken grunna betra bustadstruktur

**** Nedtrekket her skuldast premiss om stenging av seniorsenteret, som ikkje formelt vert vedtatt før i budsjettvedtaket

		B 2023	B 2022	R 2021
301	ADMINISTRASJON OG FELLESUTGIFTER HS	4 395 822	3 611 724	2 618 765
10	LØNN	1 517 016	1 436 754	1 528 897
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	77 860	81 500	244 654
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	250946	262510	291 164
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	2 560 000	1 840 960	1 416 599
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	336 487
16	SALGSINNTEKTER	0	0	-155 747
17	REFUSJONER	-10 000	-10 000	-636 457
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-406 832

14900.30110.254 Helseplattform auke i budsjettramme frå 2022	500 000
14900.30110.254 Helseplattform auke i budsjettramme 2023	700 000

		B 2023	B 2022	R 2021
302	HELSEAVDELINGA	24 555 043	22 009 899	21 424 324
10	LØNN	14 453 928	13 078 649	13 909 364
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	957 115	1 013 342	1 084 586
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	391 000	224 536	479 916
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	9 691 000	9 639 826	9 811 062
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 921 000	971 146	308 601
16	SALGSINNTEKTER	-1 018 000	-1 226 312	-1 065 012
17	REFUSJONER	-1 841 000	-1 691 288	-3 000 130
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-104 063

14900.30220.241 Styrking samfunnsmedisk kompetanse	270 000
14900.30220.241 100% kommunal fysioterapistilling	550 000
14900.30220.241. Styrking basistilskot fastlegar	840 000

		B 2023	B 2022	R 2021
303	NAV	15 263 653	12 313 575	13 056 907
10	LØNN	8 968 106	7 773 808	8 620 403
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	100 500	36 855	85 037
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	500 000	254 000	338 508
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	3 718 207	2 915 920	3 166 579
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	3 038 240	2 298 192	2 555 886
17	REFUSJONER	-1 061 400	-965 200	-1 709 506

14900.30320.281 Styrking sosialhjelp, føringar i statsbudsjettet	200 000
--	---------

		B 2023	B 2022	R 2021
355	SULATUNET	47 020 642	43 796 975	41 774 270
10	LØNN	48 038 565	44 946 272	39 664 541
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	5 390 277	5 393 939	4 730 802
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 669 200	1 669 390	5 330 580
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	212 000	211 023	142 171
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 831 400	1 517 400	1 299 047
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	354 902
16	SALGSINNTEKTER	-6 681 000	-6 502 603	-6 680 027
17	REFUSJONER	-3 439 800	-3 438 446	-3 067 746

14900.35510.253 Barnekoordinator	314 000
----------------------------------	---------

		B 2023	B 2022	R 2021
356	HEIMETENESTER	61 150 326	55 572 062	57 135 806
10	LØNN	59 817 552	56 203 539	59 946 367
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 325 040	1 339 725	1 159 475
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	455 381	445 381	1 251 008
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	10 160	10 160	20 000
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	2 377 302	408 302	221 327
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	1 082 149
16	SALGSINNTEKTER	-911 324	-911 324	-1 270 734
17	REFUSJONER	-1 923 785	-1 923 721	-5 273 786

14900.35610.254 Auka bemanning rundt ress.brukar	344 000
14900.35610.254 20% HBO ytre	135 000
14900.35610.254 80% avd.I.Molværsvegen 11	600 000
14900.35610.254 70% psyk.helse	500 000
14900.35610.254 50% Palliativkoordinator/kreftkoordinator	390 000

		B 2023	B 2022	R 2021
357	BUKOLLEKTIVA	42 874 746	39 338 812	39 404 898
10	LØNN	41 366 029	38 954 886	38 378 015
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 360 777	1 361 726	1 263 255
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	197 640	187 960	2 587 434
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 176 000	130 000	231 934
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	53 641
16	SALGSINNTEKTER	-295 700	-365 760	-410 936
17	REFUSJONER	-930 000	-930 000	-2 698 445

14900.35710.234 Seniorcenteret - viderføring drift	976 000
14900.35710.234 Seniorcenteret opent i ferien	70 000

		B 2023	B 2022	R 2021
358	BU- OG AKTIVITETSTENESTA	97 457 585	94 370 357	93 310 988
10	LØNN	80 025 772	71 860 037	73 324 416
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 769 273	1 188 238	1 586 348
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	165 000	91 710	122 860
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	18 877 474	25 273 195	23 228 807
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	151 260	141 260	152 793
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	213 871
16	SALGSINNTEKTER	-1 358 393	-2 258 462	-808 789
17	REFUSJONER	-1 922 801	-1 925 621	-4 372 318
18	OVERFØRINGSINNTEKTER	-250 000	0	-137 000

		B 2023	B 2022	R 2021
4 KULTUR		11 596 597	10 812 536	10 248 586
10 LØNN		8 969 577	8 174 774	8 026 406
11 KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON		926 803	907 580	853 260
12 KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON		483 541	536 404	734 457
13 KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON		285 000	289 334	238 188
14 OVERFØRINGSUTGIFTER		2 118 676	2 125 444	1 919 266
15 FINANSUTGIFTER M.V.		0	0	82 203
16 SALGSINNTEKTER		-976 000	-1 020 000	-992 594
17 REFUSJONER		-151 000	-151 000	-612 600
18 OVERFØRINGSINNTEKTER		-60 000	-50 000	0

Budsjettramma til kultur er 785.000kr høgare enn i 2022. Endringa kjem av:

Forklaring	
Kulturkarusellen, heilårseffekt av tiltak frå øk.plan 2022-2025	255 000
Pensjon inkl AGA. Meir ført på einingane, mindre sentralt	530 000
SUM	785 000

STILLINGSHEIMLAR FOR KULTUR	2023	2022	2021
SUM	10,94	10,24	10,21
Kulturavdelinga	1,00	1,00	1,00
Musikk- og Kulturskulen	5,59	4,89	4,89
Bibliotek m filialer	2,35	2,35	2,35
Fritidsklubbar	0,90	0,90	0,87
Koordinator for ungdomsråd	0,10	0,10	0,10
Utekontakten	1,00	1,00	1,00

	B 2023	B 2022	R 2021
410 ADMINISTRASJON OG FELLESTENESTER KULTUR	1 452 559	1 388 973	1 387 945
10 LØNN	1 256 006	1 181 329	1 221 812
11 KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	94 553	98 330	84 480
12 KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	62 000	69 604	49 527
14 OVERFØRINGSUTGIFTER	60 000	59 710	61 315
16 SALGSINNTEKTER	0	0	-8 144
17 REFUSJONER	-20000	-20000	-21 045

	B 2023	B 2022	R 2021
420 MUSIKK OG KULTUR	3 898 576	3 376 490	3 186 156
10 LØNN	4 385 491	3 925 095	3 849 590
11 KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	171 000	156 000	173 069
12 KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	82 085	50 000	208 786
13 KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	220 000	245 395	215 523
14 OVERFØRINGSUTGIFTER	50 000	50 000	58 733
16 SALGSINNTEKTER	-960 000	-1 000 000	-950 343
17 REFUSJONER	-50 000	-50 000	-369 202

		B 2023	B 2022	R 2021
430	BIBLIOTEK	2 246 994	2 134 059	2 115 167
10	LØNN	1 851 012	1 676 892	1 634 608
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	157 500	165 167	134 393
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	250 482	302 000	368 874
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	49 000	49 000	40 170
16	SALGSINNTEKTER	-12 000	-10 000	-9 822
17	REFUSJONER	-49 000	-49 000	-53 056
450	BARN OG UNGE	1 637 792	1 552 338	1 440 724
10	LØNN	1 477 068	1 391 458	1 320 396
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	106 750	106 880	85 034
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	57 974	64 000	76 268
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	14 000	14 000	5 014
16	SALGSINNTEKTER	-4000	-10000	-12 764
17	REFUSJONER	-14 000	-14 000	-33 224
460	ANNA KULTUR	2 360 676	2 360 676	2 118 594
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	397 000	381 203	376 284
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	31 000	50 800	31 000
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	65 000	43 939	22 665
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 945 676	1 952 734	1 754 035
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	82 203
16	SALGSINNTEKTER	0	0	-11 520
17	REFUSJONER	-18 000	-18 000	-136 073
18	OVERFØRINGSINNTEKTER	-60 000	-50 000	0

		B 2023	B 2022	R 2021
5	TEKNISK OG EIGEDOM	28 592 271	27 913 797	61 161 616
10	LØNN	21 055 061	19 707 216	10 698 235
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	14 848 305	14 396 910	12 668 654
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	11 668 589	12 372 439	16 043 269
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	9 560 000	9 560 000	7 210 102
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	2 228 104	1 849 808	6 274 258
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	32 621 455
16	SALGSINNTEKTER	-29 100 788	-28 431 816	-17 205 719
17	REFUSJONER	-1 667 000	-1 540 760	-7 148 638

Budsjettetramma til teknisk og egedom er 0,7 mill kr høgare enn budsjettetramme 2022. Forskjellen kjem i hovudsak av:

Forklaring	
Driftstiltak i 2022 som ikkje er med i 2023: Egedomsutvikling	-1 000 000
Driftstiltak i 2022, ikkje i 2023, tilleggsøyve klipp og stell	-430 000
Driftstiltak i 2023: Vedlikehald egedom	1 000 000
Driftstiltak i 2023: Innsparing ENØK-tiltak	-100 000
Pensjon inkl AGA. Meir ført på einingane, mindre sentralt	1 200 000
SUM	670 000

STILLINGAR TEKNISK, EIGEDOM, OPPMÅLING/PLAN	2023	2022	2021
Totalt	32,50	31,70	31,70
Administrasjon, sektornivå:			
SUM	1,00	1,00	1,00
Plan, byggesak og oppmåling			
SUM	7,50	7,50	7,50
Administrasjon, leiing av driftseining	1,00	1,00	1,00
Byggesak	2,00	2,50	2,50
Rådgiver	0,50	0,00	0,00
Plan	2,00	2,00	2,00
Oppmåling	2,00	2,00	2,00
*Det er foreslått ei auke på 0,5 stilling.			
Eigedomsforvalting	2023	2022	2021
SUM	14,00	13,20	13,20
Administrasjon, leiing av driftseining	1,00	1,00	1,00
Prosjektleder drift/rådgiver økonomi	2,00	2,00	2,00
Prosjektleder investering*	2,00	1,00	1,00
Arbeidsleiing/vaktmeistrar	7,00	7,00	7,00
Park/grønt	2,00	2,20	2,20
* I budsjettforslag for 2023 er det lagt inn 1 nytt årsverk knytt til prosjekleder investering. Stillinga skal etter planen finansierast over investeringsprosjekter.			
Kommunalteknikk	2023	2022	2021
SUM	10,00	10,00	10,00
Administrasjon, leiing av driftseining	1,00	1,00	1,00
Administrasjon, ingeniører	4,00	4,00	4,00
Arbeidsformann/fagarbeider	5,00	5,00	5,00

		B 2023	B 2022	R 2021
511	ADMIN. OG FELLESTENESTER KOMMUNAL TEKNISK	2 313 340	1 742 557	1 805 783
10	LØNN	10 219 250	9 599 495	1 461 235
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	777 705	777 705	55 546
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	350 357	350 357	70 820
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	172 000	172 000	151 844
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	224 478
16	SALGSINNTEKTER	-9 033 972	-8 985 000	0
17	REFUSJONER	-172 000	-172 000	-158 140

		B 2023	B 2022	R 2021
520	VEGER	3 894 563	3 841 782	10 953 847
10	LØNN	951 579	895 588	1 238 234
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	609 600	609 600	797 701
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	2 566 352	2 573 322	5 734 091
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	1 262 032	1 132 032	1 534 657
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	3 656 661
17	REFUSJONER	-1495000	-1 368 760	-2 007 497

		B 2023	B 2022	R 2021
530	EIGEDOMSFORVALTNING OG PARK/GRØNT	6 159 147	6 922 847	5 121 187
10	LØNN	4 511 083	4 064 351	2 704 234
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 972 000	1 749 552	1 520 325
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	616 880	1 049 760	618 824
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	0	1 000 000	229 343
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	356 996
16	SALGSINNTEKTER	-940 816	-940 816	-8 544
17	REFUSJONER	0	0	-299 991

		B 2023	B 2022	R 2021
531	KOMMUNALE BYGG	7 015 221	6 196 611	35 316 834
10	LØNN	5 373 149	5 147 782	5 282 482
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	11 489 000	11 260 053	9 802 934
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	8 135 000	8 399 000	9 599 343
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	350 000	350 000	289 764
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	794 072	-454 224	4 330 948
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	27 865 421
16	SALGSINNTEKTER	-19 126 000	-18 506 000	-17 197 175
17	REFUSJONER	0	0	-4 656 883

14900.53110.190 Vedlikehald bygg	1 000 000
14900.53110.190 Innsparing som følge av ENØK tiltak	-100 000
14900.53110.190 Må fordelast	-105 928

		B 2023	B 2022	R 2021
541	BRANN	9 210 000	9 210 000	7 963 965
10	LØNN	0	0	12 050
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	0	0	492 148
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	0	0	20 190
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	9 210 000	9 210 000	6 920 338
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	0	0	27 466
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	517 899
17	REFUSJONER	0	0	-26 126

		B 2023	B 2022	R 2021
6	VAR	-22 528 065	-18 074 169	-4 885 858
10	LØNN	5 683 398	4 843 170	5 065 635
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	2 927 153	2 925 100	3 132 257
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	6 321 200	8 874 020	7 741 719
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	20 498 000	19 643 000	18 732 107
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	7 875	0	225 777
15	FINANSUTGIFTER M.V.	5 677 015	4 675 070	13 651 185
16	SALGSINNTEKTER	-63 367 787	-59 033 000	-53 197 080
17	REFUSJONER	0	0	-180 114
19	FINANSINNTEKTER M.V.	-274 919	-1 529	-57 344

		B 2023	B 2022	R 2021
611	VATN	-7 159 698	-6 070 451	-2 003 343
10	LØNN	2 094 064	1 866 993	1 865 586
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 154 753	1 113 000	1 191 823
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	2 415 000	4 215 000	3 952 541
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	6 280 000	6 223 000	5 648 518
15	FINANSUTGIFTER M.V.	1 277 194	931 556	3 400 903
16	SALGSINNTEKTER	-20 380 709	-20 420 000	-18 013 406
17	REFUSJONER	0	0	-49 308

		B 2023	B 2022	R 2021
621	AVLØP	-14 192 077	-10 866 137	-3 731 507
10	LØNN	3 311 900	2 879 408	2 946 141
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 575 000	1 679 500	1 761 099
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 307 500	4 390 000	3 689 957
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	693 000	660 000	531 350
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	7 875	0	217 606
15	FINANSUTGIFTER M.V.	3 911 177	3 094 955	9 418 848
16	SALGSINNTEKTER	-26 998 529	-23 570 000	-22 181 942
17	REFUSJONER	0	0	-114 566

		B 2023	B 2022	R 2021
631	SLAM	-71 076	-85 882	281 843
10	LØNN	66 531	28 769	60 301
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	42 000	32 600	37 229
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	5 250	1 020	3 782
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	610 000	470 000	678 392
15	FINANSUTGIFTER M.V.	12318	39729	6 485
16	SALGSINNTEKTER	-807 175	-658000	-503 361
17	REFUSJONER	0	0	-985

		B 2023	B 2022	R 2021
641	RENOVASJON	-1 060 987	-936 259	647 399
10	LØNN	166 327	43 154	150 496
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	78 750	76 000	73 704
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	90 300	85 000	92 296
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	11 550 000	10 860 000	10 645 848
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	0	0	7 861
15	FINANSUTGIFTER M.V.	421721	579587	662 202
16	SALGSINNTEKTER	-13 368 085	-12 580 000	-10 970 659
17	REFUSJONER	0	0	-14 349

		B 2023	B 2022	R 2021
651	FEIAR	-67 526	-112 488	-66 101
10	LØNN	33 265	11769	29559
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	73 500	13500	65713
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 150	3 000	3 143
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	1 365 000	1 430 000	1 228 000
15	FINANSUTGIFTER M.V.	54 605	29 243	0
16	SALGSINNTEKTER	-1 597 046	-1 600 000	-1 335 172
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-57344

		B 2023	B 2022	R 2021
671	FORUREINING	23 299	-2 952	-14 145
10	LØNN	11 311	13 077	13 554
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	3 150	10 500	2 689
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	500 000	180 000	0
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	0	0	310
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	162 748
16	SALGSINNTEKTER	-216243	-205000	-192 540
17	REFUSJONER	0	0	-906
19	FINANSINNTEKTER M.V.	-274 919	-1 529	0

		B 2023	B 2022	R 2021
7	PLAN, BYGGESAK OG OPPMÅLING	3 197 546	3 504 514	4 137 990
10	LØNN	6 424 417	5 876 155	5 798 178
11	KJØP AV VARER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	637 000	722 000	703 191
12	KJØP AV VARER OG TENESTER I EIGEN TENESTEPRODUKSJON	1 985 470	2 358 359	1 326 133
13	KJØP AV TENESTER SOM ERSTATTER EIGENPRODUKSJON	125 000	125 000	-61 729
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	0	720 000	354 872
15	FINANSUTGIFTER M.V.	0	0	678 016
16	SALGSINNTEKTER	-5 974 341	-5 977 000	-4 052 173
17	REFUSJONER	0	-320 000	-575 296
19	FINANSINNTEKTER M.V.	0	0	-33 202

Budsjettetramma til PBO er 300.000kr lavere enn budsjettetramme 2022. Forskjellen kjem i hovudsak av:

Forklaring	
Driftstiltak i 2022 som er trukke ut av ramma for 2023	-1 700 000
Driftstiltak i 2022: Reguleringsplaner	1 000 000
Pensjon inkl AGA. Meir ført på einingane, mindre sentralt	400 000
SUM	-300 000

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandlar:	Per-Arne Christensen	Arkiv:	K1-151
Arkivsaksnr:	21/2150 22/28582		

Budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026 - behandling i kommunestyret

Utval:	Møtedato:	Saksnr.:
Kommunestyret	01.12.2022	074/22

Formannskapet si **innstilling:**

A. Årsbudsjett for 2023

1. Sula kommunestyre vedtek budsjett 2023 i samsvar med bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt investering og økonomisk oversikt drift (jf kapittel 8 obligatoriske tabeller i kommunedirektøren sitt forslag til budsjett og økonomiplan 2023 - 2026).

Dette gir følgjande netto driftsrammer i 2023:

Ansvar 1, Sentraladministrasjonen:

Netto driftsramme kr. 85.928.504 inkludert avsetninger til disposisjon.

Av dette er kr. 5.100.000 overføring til Soknerådet.

Ansvar 2, Oppvekst:

Netto driftsramme kr. 274.517.785.

Ansvar 3, Helse og sosial:

Netto driftsramme kr. 292.717.815.

Ansvar 4, Kultur og folkehelse:

Netto driftsramme kr. 11.596.597.

TEO (Teknisk, eigedom, plan og oppmåling):

Ansvar 5, Tekniske tjenester og eigedom og ansvar 7, PBO:

Netto driftsramme kr. 31.789.817.

Ansvar 6, VAR

Netto driftsramme kr. -27.930.161 (eksklusiv budsjettert avsetning til fond).

2. Rammereduksjon til behandling i hovedutvalg jf. K-106/21, K-35/22 og ARBØT, skal fremmest som eigen sak til behandling våren 2023 med målsetning om iverksetting frå hausten 2023: 5 mnok i 2023, 10 mnok i 2024 og deretter 14 mnok årleg.

3. Sula kommunestyre vedtek å ta opp lån til investeringar i 2023 på inntil kr. 66.505.527 (ref. bevilgningsoversikt investering) med maksimal avdragstid etter rekneskapsforskriftene. Vasset borettslag er ikkje inkludert og vil bli handsama i eigen sak. Kommunedirektøren får fullmakt til å godkjenne rente- og avdragsvilkår.

4. Sula kommunestyre vedtek å ta opp vidareutlån i 2023 (startlån frå Husbanken) på inntil kr. 10.000.000. Kommunedirektøren får fullmakt til å godkjenne rente- og avdragsvilkår.

5. Den kommunale skattøyren skal vere høgste lovlege sats for alle grupperingar. Formuesskatten skal reknast etter høgste lovlege sats.

6. For år 2023 vert ordførarombodet 100 % årsverk, godtjersla vert godt gjort med 9,5 G - kr. 1.059.032,-. Dette med heimel i lokal forskrift om godtjering og arbeidsvilkår til folkevalde i Sula kommune, vedtatt i K-sak 129/20 i møte 16.12.20.

7. Møtegodtgjersle til folkevalde for år 2023 vert i samsvar med lokal forskrift om godtjering og arbeidsvilkår til folkevalde i Sula kommune, vedtatt i K-sak 129/20 i møte 16.12.20.

8. Kommunedirektøren får fullmakt til å fordele pensjonspremie og sentralt avsette midler til lønns- og prisvekst.

9. Kommunestyret godkjenner ei trekramme på konsernkontoen på kr. 50.000.000.

10. Sula kommunestyre vedtek at det beløpet som er til langsiktig forvaltning ved årsskiftet skal stå uendra.

11. Eigedomsskatt:

- Sula kommunestyre vedtek å skrive ut eigedomsskatt med heimel i eigedomsskattelova § 2. For 2023 skal det skrivast ut eigedomskatt etter eigedomsskattelova § 3 a: "Faste eigedomar i heile kommunen".
- Eigedomsskattetaksten i 2023 blir satt til 1 promille.
- Sula kommunestyre vedtek å bruke bustadverdi (formuesgrunnlag) frå Skatteetaten som grunnlag for berekning av eigedomsskatt (jf eigedomsskattelova § 8 C-1). Eigedomar utan bustadverdi frå Skatteetaten må takserast.

- Eigedomsskatten skal betalast i minimum to terminar i 2023.

1. Fritak:

- Sula kommunestyre vedtek å frita eigedomane i vedlagte oversikt frå eigedomsskatt i 2023. Dette er eigedomar som blir frittatt etter eskl. § 7a («Eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagna ein kommune, eit fylke eller staten») og etter eskl. § 7b («Bygning som har historisk verde»). Eigedomane gnr / bnr 109 / 19, 109 / 518 og 109 / 538, Devoldfabrikken, gis eit delvis fritak (50%) for eigedomsskatt i 2023. Det gis delvis frådrag på alle bygg bortsett frå "Gamlegården", O.A Devold-vegen 12. Eigedomen er nyrestaurert med 7 utleigebustader.
  - Det skal gis fritak for eigedomar iht. eigedomsskattelova § 7c for nye bustader. Fritaket skal gjelde i eit år etter at bustaden er ferdig. Fritak i 2023 gjeld for nye bustader som var ferdig i 2022. Kommunestyret delegerer vedtak i einskildsaker om fritak etter § 7c til formannskapet.
- Det skal gis fritak for eigedomar iht. eigedomsskattelova § 7c for nye bustader. Fritaket skal gjelde i eit år etter at bustaden er ferdig. Fritak i 2023 gjeld for nye bustader som var ferdig i 2022. Kommunestyret delegerer vedtak i einskildsaker om fritak etter § 7c til formannskapet.

B. Økonomiplan for 2023 - 2026

- Sula kommunestyre vedtek økonomiplan for 2023 - 2026 i samsvar med bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt investering og økonomisk oversikt drift (jf kapittel 8 obligatoriske tabeller i Kommunedirektøren sitt forslag til budsjett og økonomiplan 2023 - 2026).

I økonomiplan 2023 – 2026 er tilbakebetaling av forskuttering for utbetring av Furneskrysset ikkje innarbeidd. Forskuddet er på kr 21,7 millionar og skal i heilskap bli tilbakebetalt i 2023 frå Møre og Romsdal fylkeskommune.

Tilbakebetalinga vil ikkje ha en reell økonomisk virkning i 2023 utover redusert gjeld, men vil redusere renter for 2024 og framover med om lag kr 0,8 millionar. Noko som vil redusere utfordringa til budsjettsalderinga tilsvarande.

Kommunedirektøren får ansvar for å innarbeide virkninga av tilbakebetalinga i budsjett 2024 og økonomiplan 2024 – 2027.

2. Finansielle måltall:

Sula kommune skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna vert ivareteke over tid. Kommunen skal innrette den langsiktige økonomiplanlegginga slik at ein styrer mot følgjande finansielle måltal:

- Netto driftsresultat skal over tid utgjere minimum 1,5 % av brutto driftsinntekter.
- Disposisjonsfondet skal minimum utgjere 10 % av brutto driftsresultat.
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter skal ned på dagens nivå (under 130 %) innan 2030 og 100 % innan 2035.

C. Investeringar for 2023 – 2026

Investeringar i samsvar med bevilgningsoversikt investering (vedtak i punkt A1 og B1 ovanfor) gir følgjande rammer for investering for 2023 - 2026:

INVESTERINGSRAMMEN	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
SENTRALADMINISTRASJONEN	1 000 000	1 400 000	1 500 000	1 500 000
OPPVEKST	0	0	0	0
HELSE OG SOSIAL	1 150 000	900 000	900 000	900 000
TEKNISK (eksklusiv VAR)	17 550 000	70 200 000	9 000 000	7 000 000
VAR	50 445 527	107 947 437	104 027 437	104 027 437
SUM	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437

Avløpsrenseanlegg Kvasnes er inkludert i linja VAR med til saman kr. 326.027.837 for perioden 2023 - 2026. Prosjektkostnad (P50) er benytta i budsjett/økonomiplan. Budsjettert totalkostnad (inkludert åra 2022 og 2027) er på kr. 429.555.274:

Avløpsrenseanlegg	2022	2023	2024	2025	2026	2027	SUM
Prosjektkostnad (P50)	7 000 000	36 445 527	96 527 437	96 527 437	96 527 437	96 527 437	429 555 274

Vedtak om kostnadsramme for Avløpsrenseanlegg Kvasnes

Sula kommunestyre vedtek ei kostnadsramme (P85) for investering i "Avløpsrenseanlegg Kvasnes" på kr. 482.000.000.

Avløpsrenseanlegg	2022	2023	2024	2025	2026	2027	SUM
Kostnadsramme (P85)	7 000 000	41 647 972	108 232 936	108 232 936	108 232 936	108 232 936	481 579 716

(Kostnadramme (P85) er høgare enn det som er lagt inn i budsjett/økonomiplan. I budsjett / økonomiplan er det tatt utgangspunkt i prosjektkostnad (P50), som er den mest sannsynlige kostnaden. P50 betyr at det er 50 % sannsynlighet for at kostnaden blir lavere enn budsjettert og 50 % sannsynlighet for at kostnaden blir høgare. P85 betyr at det er 85 % sannsynlighet for at kostnaden blir lavere enn kostnadsramme, og 15 % sannsynlighet for at kostnaden blir høgare.)

Tittel	Dok.ID
Budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026 - behandling i kommunestyret	616992
Budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026	616997
Budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026	616998
Vedleggshefte budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026	616999
Eigedomer fritatt frå eigedomsskatt for 2023 etter eskl §7a og §7b	617000
Sula Ungdomsråd - Uttale til budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026	617001
Kommentar til budsjett NSF	617002
Uttale til budsjett 2023 og økonomiplan 2023 - 2026	617004
Uttale til budsjett	617005
Endringsforslag Sula SV - budsjett 2023-2026 m eiendomsskatt	617007
Endringsforslag Sula SV - budsjett 2023-2026	617008

01.12.2022 Kommunestyret

Forslag AP og SV:

1. Tilbakeføring av forskuterte midler Furneskrysset 21,7 mill gir 1,7 mill i lågare rente og avdrag med full virkning fra 2024.
2. Bruk av fond / flyktningefond 2023: 3 mill og 2024 – 2026: 1,3 mill årleg.
3. forventa mindreforbruk andre «områder» som konsekvens av rammeauke oppvekst: 0,5 mill 2023 – 2026.

Dette gir til sammen 3,5 mill årleg.

A: Auke i ramma til oppvekst 2023 – 2026: 3 mill årleg, desse midlane skal brukast til å styrke skulane.

B: Ungdomslos-ordninga skal vidareførast i heile perioden og styrkast med 0,5 mill. Vi forventar at ein reduksjon i planlagde kutt i skulane vil bidra til at ein «sparer» seg for auka utgifter på andre områder med 0,5 mill årleg. Anten det gjeld alternativ oppfølging av born som treng dette i skulen, eller mindre sjukefråvær pga lågare arbeidsbelastning hjå dei tilsette.

C: Ramma til startlån i husbanken aukast til inntil 15 mill, slik at alle som tilfredsstiller krava til startlån og ynskjer dette, kan få det. Skulle behovet vere større, ber ein kommunedirektøren fremme sak om ytterlegare ramme auke til kommunestyret.

Bevilgningsoversikt - invest. etter § 5-5, 1. ledd	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
1 Investeringer i varige driftsmidler	183 311 464	258 292 795	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437
2 Tilskudd til andres investeringer	500 000	0	0	0	0	0
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 449 464	1 550 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
4 Utlån av egne midler	850 000	0	0	0	0	0
5 Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
6 Sum investeringsutgifter	186 110 928	259 842 795	71 145 527	180 447 437	116 927 437	114 927 437
7 Kompenasjon for merverdiavgift	33 807 870	40 931 469	3 640 000	14 240 000	2 000 000	1 600 000
8 Tilskudd fra andre	3 096 077	12 965 200	0	11 700 000	0	0
9 Salg av varige driftsmidler	1 972 686	0	0	0	0	0
10 Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
11 Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler	24 133	0	0	0	0	0
13 Bruk av lån	146 086 431	203 036 126	66 505 527	154 507 437	113 427 437	111 827 437
14 Sum investeringsinntekter	184 987 198	256 932 795	70 145 527	180 447 437	115 427 437	113 427 437
15 Videreutlån	3 550 111	10 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
16 Bruk av lån til videreutlån	3 550 111	10 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
17 Avdrag på lån til videreutlån	1 368 804	2 000 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
18 Mottatte avdrag på videreutlån	1 686 621	2 000 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
19 Netto utgifter videreutlån	-317 817	0	0	0	0	0
20 Overføring fra drift	-560 000	-1 360 000	0	0	0	0
21 Avsetninger til bundne investeringsfond	317 817	0	0	0	0	0
22 Bruk av ubundet investeringsfond	-189 753	0	0	0	0	0
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond	1 925 487	0	0	0	0	0
24 Bruk av ubundet investeringsfond	-2 299 464	-1 550 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
25 Dekning av tidligere års udekkebeløp	0	0	0	0	0	0
26 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-805 913	-2 910 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
25 Fremført til inndekn. i senere år (udekkebeløp)	0	0	0	0	0	0

Forslag frå H:

Sula Høgre foreslår å fjerne kr 2.300.000 til avsetning fond flyktninger, og overføre dem til drift oppvekst.

Vi stiller også spørsmål om kr 200.000 prosjektleder PAKT er en forpliktelse vi er nødt til å ta på oss. Hvis ikke, så ber vi også om at de blir overført til oppvekst.

Forslag frå V:

Auke eideomsskatten for private til:

- 2 promille i 2023
- 3 promille i 2024 - 2026

Budsjettet til oppvekst styrkast med 5 mill.

Resten går til å redusere reduksjon utvala unntatt 2024 der 4 mill går til redusere underskot / bruk av overskotsfond.

Fellesforslag alle parti:

Formannskapet si innstilling med følgjande endringar:

1. Auke ramma til oppvekst for 2023 med kr 4 millionar, av desse skal inntil 0,5 mill gå til opprettholde ungdomslos stilling i 100 %. Finansiering 1,7 millionar fra overskotsfond og 2,3 millionar frå flyktningfond. Oppvekstutvalet fordeler resten av midlane.

2. Auke ramma til startlån i Husbanken til 15 millionar, skulle behovet vere større ber ein om at kommunedirektør kjem attende til kommunestyret med ny sak for å auke ramma.

Uttale frå Sula ungdomsråd:

Etter å ha drøfta budsjettforslaget i rådet veit vi godt at det manglar pengar i nær alle delar av kommunen. Det som likevel skil seg ut og er tydeleg for oss per dags dato er det som skjer i skulen. Vi forstår at det må sparast pengar – men det vi ikkje klarer å forstå er at det vert sett på som sparing å skjære ned på assistenter / fagarbeidaranar i skulen. Kven skal då ha tid til å ta seg av dei som ikkje passar inn i ein A4 skulekvardag, dei som vandrar rundt i gangane på skulen og ikkje veit kor dei skal gjere av seg, eller dei som berre treng litt ekstra å bli sett av ein trygg vaksen? Lærarane gjer ein fantastisk jobb, men dei har umogleg kapasitet til å forlate klasserommet midt i undervisninga si for å gi den eine eleven ein-til-ein tid så ofte som nokon faktisk treng det for å takle skulekvardagen.

Vi klarer heller ikkje å slå oss til ro med at ungdomslos-stillinga ikkje blir støtta opp om vidare no når prosjekt-perioden på tre år går mot slutten. Vi veit at der er elevar som gruar seg til å gå på skulen kvar einaste dag, og til og med at der finst elevar som ikkje ein gong møter opp på skulen. Dei som ikkje kjenner klassekameratar i det heile tatt, og som kjempar ein kamp kvar morgon for å komme seg ut døra eller opp av senga for den del. Slik vi forstår det er det berre 20% av denne stillinga som er fast, som vil seie at 80% av arbeidet fell bort når året er mme. Kven skal då ta seg av dei som ikkje får den støtta dei treng?

Dess fleire born og ungdom som ikkje blir sett og ivaretatt tilstrekkeleg i skulen – dess fleire dett ut av eit utdanningsløp som hjelpt dei til å ta sin plass i arbeidslivet seinare. Ein veit godt at dette etter kvart belastar kommunane, både i form av at dei er eller blir behandlingstrengande og ofte seinare også uføre. I staden for å ha ein jobb der ein tener eigne pengar, betalar skatt og er samfunnsnyttig, vert ein ei økonomisk belastning for kommunen – gjerne resten av livet. Dette kan umogleg vere billigare enn dei ekstra hendene som trengs for å hjelpe dei til å finne si rolle i samfunnet der dei kan føle meistring og kjenne seg nyttig.

Avstemming:

Venstre sitt forslag fall med 1 (V) mot 28 stemmer.

Fellesforslaget vart samrøystes vedtatt.

Høgre sitt forslag vart vedtatt med 16 mot 13 stemmer. Følgjande stemte for: H, SUL og desse frå FrP: Annbjørg S Jarnes, Aslak Digernes, Kjell Petter Dyb, Kåre Gunnar

Molvær, Martin Skår, Olav Bjarne Skodje, Per Øyvind Skotheimsvik og Øystein Båtnes).

Til slutt stemte ein over alle vedtekne forslag, og dette vart samrøystes vedtatt

- **K Vedtak:**

Formannskapet si innstilling med følgjande endringar:

1. Auke ramma til oppvekst for 2023 med kr 4 millionar, av desse skal inntil 0,5 mill gå til opprettholde ungdomslos stilling i 100 %. Finansiering 1,7 millionar frå overskotsfond og 2,3 millionar frå flyktningfond. Oppvekstutvalet fordeler resten av midlane.
2. Auke ramma til startlån i Husbanken til 15 millionar, skulle behovet vere større ber ein om at kommunedirektør kjem attende til kommunestyret med ny sak for å auke ramma.
3. Slette kr 200.000 til prosjektleder PAKT. Kommunedirektør kjem attende med sak til kommunestyret om finansiering av denne.

Bakgrunn for saka:

Etter [kommunelova § 14-3](#) skal «Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.»

Viser elles til saka frå formannskapet sitt møte 15.11. som ligg ved.

Saksopplysningar:

Formannskapet sitt forslag til budsjett og økonomiplan, jf vedtak i F-sak 071/22, ligg ute til offentleg ettersyn i perioden 17. – 30. november (14 dagar), ref krav i kommunelova § 14-3.

Fagutvala sine behandlingar av forslaget går fram av saka som var oppe i formannskapet 15.11.

Uttalar frå Sula ungdomsråd og arbeidstakarorganisasjonar som har blitt registrert innkome innan 16.11., ligg ved saka.

Sula SV var einaste parti som hadde nytta høvet å kome med forslag til budsjett og økonomiplan før formannskapet sitt møte. Forsлага ligg ved.

Råd for likestilling av personar med funksjonsnedsetting og Eldrerådet held møte 22. og 23.11. Deira behandlingar og evt andre mottekne innspel og uttalar, vil bli ettersendt mot slutten av neste veke, alternativt tidleg veka etter. Evt fleire uttalar som kjem inn innanfor høyringsfristen, vert lagt fram for kommunestyret 01.12.

